

ПОЛИТИКИН

10
динара

БРОЈ
1497

ЗАБАВНИК

5.9.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XI

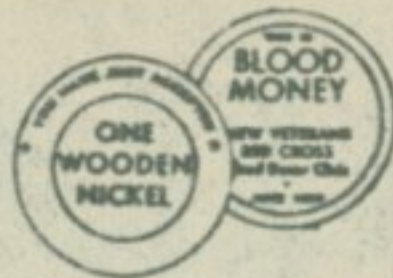
RIPLEY

Веровати или не!

ПУСТИЊА

ИЗМЕЂУ РЕКЕ НИЛА И МОРА ЦРВЕНА ЈЕ, И ЗБОГ ОДРАЗА БОЈЕ ЊЕНОГ ПЕСКА ЦРВЕНО МОРЕ ЈЕ ДОБИЛО СВОЈЕ ИМЕ.

ДРВЕНИ НОВЧИКИ

„ИСКОВАНИ“ 1955. ГОДИНЕ У ВАНКУВЕРУ (САД), КОЈИ СУ СЛУЖИЛИ ЗА НАГРАЂИВАЊЕ ДАВАОЦА КРВИ, МОГЛИ СУ СЕ ЗАМЕНИТИ ЗА ПРАВЕ, А НАЗИВАЛИ СУ ИХ КРВАВИ НОВЧИКИ.

АМЕРИЧКА БИЛЈКА

„ЈАРЕБИЧИНА ЈАГОДА“

ИЗ ДВА ЦВЕТА РАЗВИЈА ЈЕДАН ПЛОД.

ДОКТОР

ЏОН СПЕНСЕР

(1758 - 1826) ПУТУЈУЋИ НА КОЊУ ОД ЈЕДНОГ БОЛЕСНИКА ДО ДРУГОГ, ПРОЧИТАО ЈЕ СВА ШЕКСПИРОВА ДЕЛА 8 ПУТА.

ДОКТОР

КРИСТИЈАН ГЛИК

(1755 - 1831)

ПРОФЕСОР РИМСКОГ ПРАВА НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ЕРЛАНГЕНУ (НЕМАЦИКА) ТОЛИКО ЈЕ ВОЛЕО СВОЈ ПОЗИВ ДА ЈЕ ЗА ВРЕМЕ ШКОЛСКИХ РАСПУСТА ДРЖАО ПРЕДАВАЊА ЈЕДНОМ СТУДЕНТУ КОМЕ ЈЕ ПЛАЌАО ДА ГА СЛУША.

КАМЕНОВИ МЕЂАШИ

У ТАЈЛАНДУ ИМАЈУ ОБЛИК МИНИЈА-ТУРНИХ ХРАМОВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● у Индонезији има око 500 вулкана од којих 150 активних, а 70 се убраја у најопасније на Земљи. Седамнаест, од ових седамдесет вулкана, налази се на Јави, иначе најгушће насељеном острву наше планете.

● према мерењима неких лингвиста, најбрже говоре Французи — 350 слогова у минути. После њих долазе Јапани који изговарају 310 слогова, па Немци са 250. Најспорије говоре неки житељи Полинезије — 50 слогова у минути. Интересантно је да постоји разлика у брзини говора између Британаца и Американаца. Енглези у једној минути изговоре 220 слогова, а Американци између 150 и 175.

● Американац Даглас Волф предлаже да се зидови космичких бродова облажу дехидрираним намирницама: беланцима

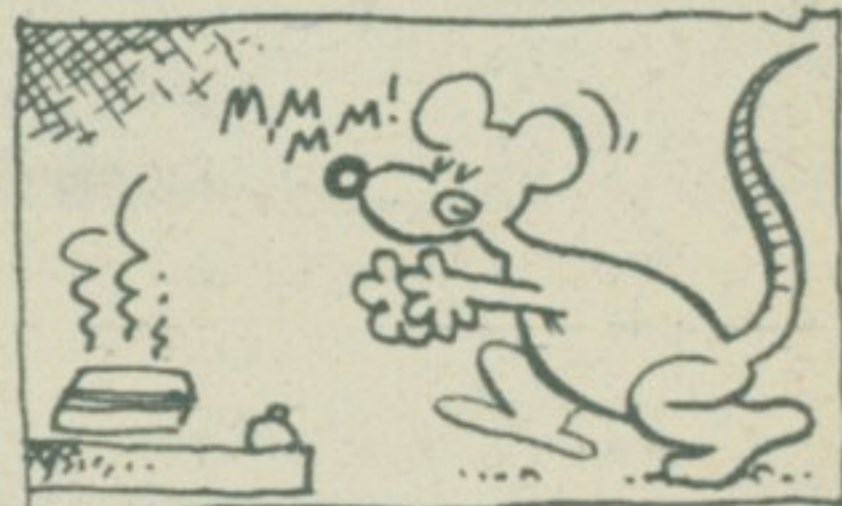
и млеком, на пример. Свој предлог образлаже тиме што се у космосу лако може догодити неки квар, па би посада могла остати без хране. У том случају добро би дошли, као храна, овакви унутрашњи зидови брода.

● Сокотра, јужнојеменско острво које се налази осамдесетак километара од Адена, једно је од најинтересантнијих и најегзотичнијих острва арапског света. Ботаничари тврде да на њему успева 200 различитих биљних врста које се не могу наћи нигде више на свету.

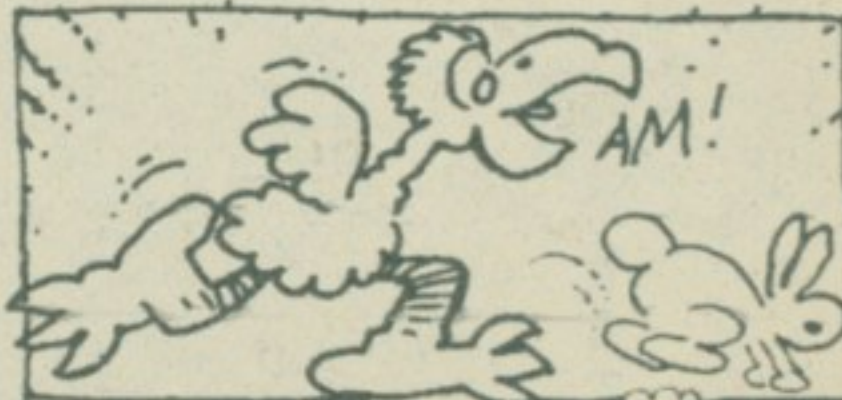

● у Ниρνбергу, граду у Савезној Републици Немачкој, недавно је одржана међународна изложба под називом „Идеје, изуми, новине“. Било је изложено 2000 експоната међу којима и аутоматски затварач

прозора — справа која се може подесити да сама у одређено време затвара прозоре. Пажњу посетилаца привукла је и електронска мишоловка која брзо хвата мишеве. Код овог изума користи се незамењиво парче сланине да би се миш намамио у клопку.

● пре сто хиљада година највећа грабљивица на Куби била је птица орнимегалоникс, што значи „птица са гигантским канцама“. Била је велика као седмогодишње дете, а хранила се крупним глодарима који су тада у великом броју живели на острву. Ова птица имала је дугачке и снажне ноге, а крила су јој била такс мала да није могла да лети.

час. Један од узрока истребљења ове птице је и то што су почетком овога века кондоров јаја била на доброј цени. Тако је 1900. године само једно јаје коштало 300 долара, а 1912. чак 750.

НЕОН НИЈЕ НАИВАН

Пронађена је нова врста цеви за осветљење које, за разлику од садашњих, не изазивају алергију, малаксалост, главобољу, раздраженост, срчана обољења, можда и рак.

М^ада још није поуздано доказано ни званично потврђено, изгледа да је неонско осветљење под којим све већи број људи проводи свој радни век штетно по здравље.

Неке особе су на ову врсту светлости једноставно алергичне. Други се жале на главобољу, замор очију и слабљење концентрације и не знајући да је за то крив неон.

број прехлада и кијавица се смањило, изостанци са посла проредили.

Изнесена су и мишљења да су људи изложени спектарској неонској све-

настројени стручњаци ипак били преоштри. Када је досадашње неонско светло у неколико акваријума замењено спектарским, биљке које су се пре тога на једвита јаде одржавале одједном су почеле да цикају. На исти начин реаговале су змије и гуштери у зоолошким вртovima у Хјустону и Лондону: пошто су им заменили осветљење, апатичне животиње без апетита и воље да стварају потомство претвориле су се у живакне створове са којима чувари више немају мука.

њихове спектарске неонске цеви троше 20 процената мање електричне струје од традиционалних које светле Британцима. На мењање расположења према спектарским цевима треба-

да мало-псмало мењају став. Неколико британских болница већ је, за сада само експериментално, прешло на спектарско осветљење а недавно је и Истраживачки савет за светло и здравље («Light and Health Research Council») на неколико енглеских универзитета покренуо истраживања која би требало да одговоре на питање каква су права својства спектарског неонског осветљења. Заморчили су, по обичају, бели мишеви.

Изречене су и нимало наивне оптужбе да неонска светлост изазива малаксалост, замор, срчана обољења, па чак и рак.

ХВАЛА БЕЗ ПОКРИЋА

Талас подозрења који је захватио Велику Британију најтеже је, разумљиво, погодио произвођаче неонских цеви. Њихово удружење одлучило је да овог лета покрене испитивање које ће показати колико су „гласине“ које круже у јавности тачне.

Истовремено ће бити проучен и један нов тип неонског осветљења које, како тврде његови изумитељи, за разлику од досадашњег не утиче штетно на људско здравље и понашање.

Реч је о такозваним спектарским неонским цевима произведеним у Сједињеним Америчким Државама које, кажу Американци, дају светлост по особинама веома блиску природној.

У прилог „безопасности“ новог производа наводе се примери неколико предузећа широм САД која су са традиционалног прешла на спектарско неонско осветљење. Новина је, речено је, благотворно деловала на запослене: концентрација им се побољшала,

тлости срећнији, здравији, продуктивнији, мање подложни срчаним тегобама и канцерозним обољењима. Наведена тврдња лепо звуче али велики број научника у њих ипак сумња: кажу да се ради и бескрупулозној реклами и да произвођачи за изречене хвале немају никаквог научног покрића.

Резултати експеримената са биљкама и животињама показују да су критички

МИШЕВИ И ЉУДИ

За разлику од Сједињених Држава где је нови производ већ продоро на тржиште, у Великој Британији све досадашње за њега није постојало готово никакво интересовање. Изузетак је једна мања лондонска фирма која већ подуже стидљиво покушава да пласира амерички изум.

Поред традиционалне острвске неповерљивости према свему што долази из туђине, разлоге за оклевање штедљивих Енглеза треба потражити и у податку да су спектарске неонске цеви двоструко скупље од постојећих. Висока цена озбиљна је мана, али Американци тврде да

ло би да утиче и двогодишња гаранција произвођача као и чињеница да се савршено уклапају у старе држаче.

Високе цене струје вероватно утичу на Енглезе

Председник Савета Хардвин Тибс каже:

— Отраније смо знали да светлост утиче на производњу хормона у људском телу као и на нервни систем. Судећи по резултатима до којих су дошли Американци, изгледа да је и однос боја у светлости веома значајан фактор. До сада смо, на пример утврдили да се мишевима изложеном спектарској неонској светлости мање квари зуби.

Здрави мишићи зуби на изглед не доказују много. Узме ли се, међутим, у обзир да се при сваком срчаном или канцерозном обољењу у човечијем организму одигравају сложени биохемијски процеси, није ван памети ни претпоставка да неке од њих подстичу чак и зраци неонске светлости.

Ако се под спектарским цевима мишевима мање квари зуби, зар је немогуће да су под тим истим осветљењем и људи мање подложни неким болестима?

На то питање убрзо ће се добити одговор.

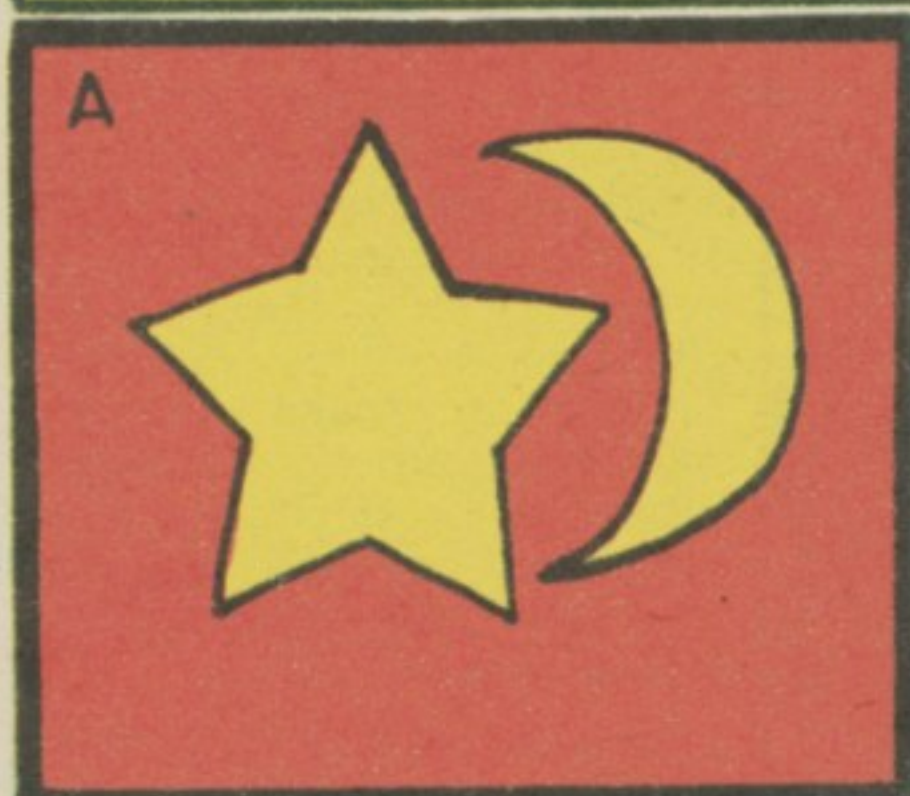
На почетку устанка на националним капама налазиле су се петокраке (А) Борци пролетерских бригада имали су срп и чекић (В) Трећи поморски сектор имао је аплицирано адмиралско сидро (С) Петокрака уоквирена класјем и маслиновим гранчицама (Д) Шпански борци носе и своја обележја (Е) Православни свештеник носио је петокраку и крст (Г) а муслиман изнад чина петокраку и полумесец (Ф).

ПАРТИЗАН

У ослобођеном Чачку октобра 1941. грађани су код кафане „Пролетар“ добијали црвену граку са натписом партизан (А) Једног јутра у лето 1941. на зидовима окупираног Београда осванули су црвени плакати (В) Бивши политички затвореници из сремскомитровачке Казнионе после бекства у партизане носе два иста пролетерска симбола — срп и чекић — и своју девизу (С).

У почетку устанка муслиманске партизанске јединице носе црвену заставу са петокраком и полумесеком (А), док неки одреди Албанаца имају црвену заставу са лавом (В).

Одред „Огњен Прица“ из Лике носи заставу која са једне стране има српску а са друге хрватску гробојку са петокраком звездом (А) а „Глас Истре“ крајем 1943. има сликовит амблем (В).

У СРЦИМА

У првим данима устанка борци нису имали исте симболе. На војнополитичком саветовању у Столицима 1941. истакнуто је да партизанске јединице носе националне заставе са петокракама, док ће Врховни штаб имати црвену заставу у чијем ће десном крају бити југословенска тробојка а у средини петокрака. Народноослободилачки рат је био завршен а да неке бригаде нису ни имале заставе. Друг Тито је о томе једном приликом рекао: „Има пукова који су се борили без заставе, али су они имали заставе у својим срцима, часно су чували заставу наше ослободилачке борбе“.

Текст и цртеж: Петар Радичевић

И у окупираним градовима врши од партизанских симбола. Омладина Вировитице уочи 1. маја 1942. излепила је по граду 400 комада великих картонских петокрака.

Варосно обешчевална служба, познатија као ВОС, за изузетну храбрости добија 31. децембра 1941, националну тробојку са симболом Ослободилне фронте.

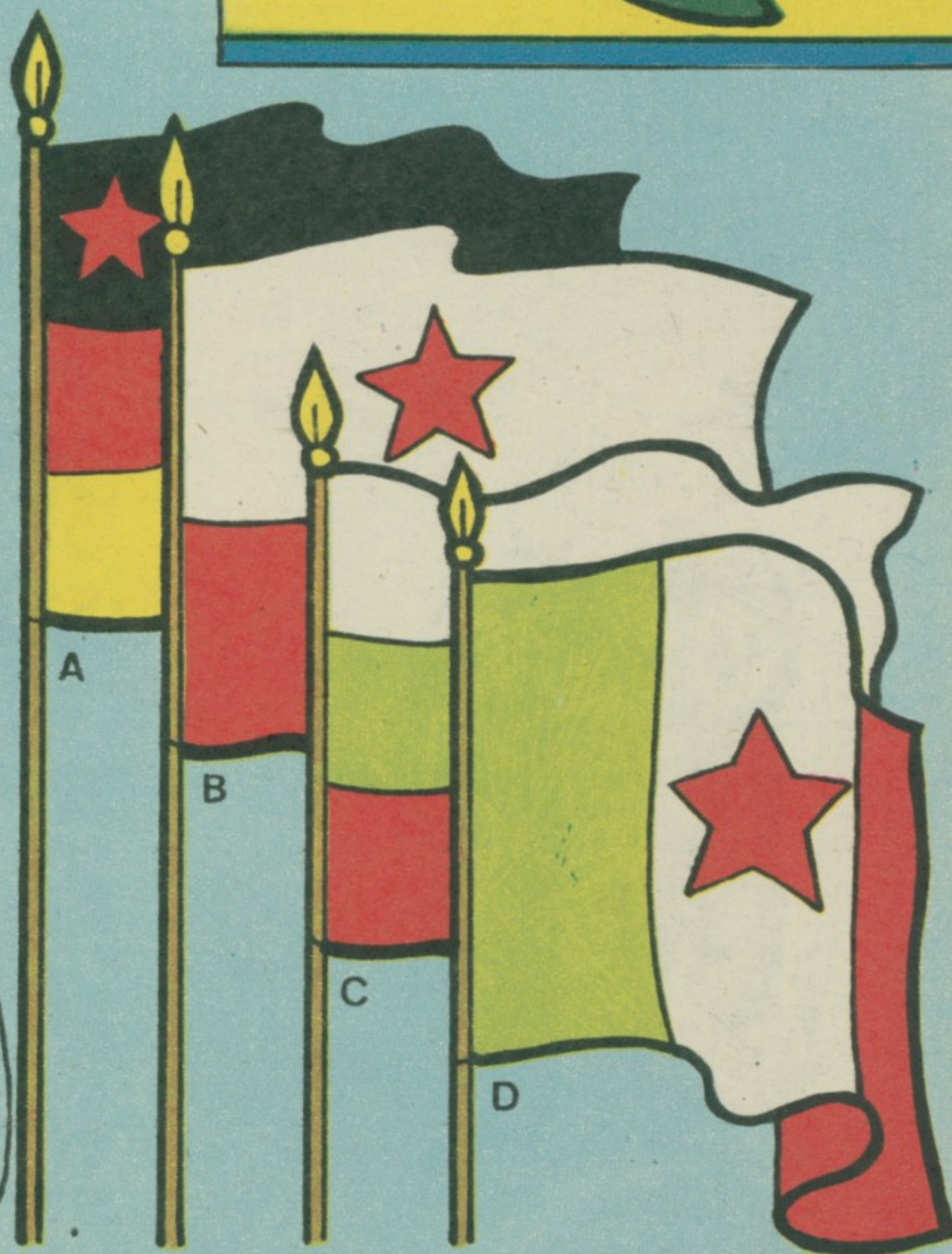
Пушка академског сликара Бранка Шотре, једног од руководилаца НОПО „Зејнел Ајдини“, израђена је у дуборезу са мноштвом партизанских симбола (А) Партизанска капа „триглавка“ добила је име по сличности са симболом Ослободилне фронте — Триглавсм. На њој је петокрака а испод словеначка тробојка (В).

Док је Љубљана била окружена жидом, припадници ВОС-а пружали су жесток отпор окупатору. Поред диверзантских акција, у сред окупираниог града исписивали су своје симболе. Један од њих је и овај V (Викторија, Победа), а знак Ослободилне фронте често је исписиван и на плакатима са ликом Мусолинија.

Поред партијског листа „Дело“ са амблемом српа и чекића, у Словенији излази и лист Ослободилне фронте са натуралистичким приказом амблема (А) Родољуби заточени у италијанском логору у Монигу 1943. као свој симбол имали су знак руке испружене према бодљикавим жицама и слободи (В).

И добровољачки одреди разних народности као симболе користе своје националне заставе: немачка бригада „Ернст Телман“ (А), пољска бригада „Јан Жишка“ (В), бугарски батаљон (С) и италијанска бригада „Владимир Гортан“ (Д).

ОЛОВКА И УБИЈА

Још у најранијем детињству научио сам да читам и пишем. Срицању слова научио ме је отац самоук, желећи да ми и на тај начин помогне да се ослободим беде и сиротиње која нас је попут куге притискала. А били смо једна од најсиромашнијих породица у селу Тврдошево-Вучинићи.

Отац је за парче хлеба кулчио код сеоских газда, а ја сам чим сам могао да трчим за стоком отишао у служинчад. Трчећи по цео дан за туђом марвом, једва сам чекао да дођем кући и седнем оцу у крило да би заједно утонули у свет изван нашег села, свет бољи и праведнији. Иако преморен од напорног рада, отац ми то никада ничим није показао. Уморним али занесеним гласом причао ми је приче, учио да сричем прва слова и сам их невешто исписујући рукама отвордним од кулчења. Тако нас је и рат затекао.

КАЖИ, РАМИЗЕ!

Ни моје село није било поштеђено ратних страхова. Кроз село су остављајући пустош за собом про-

Играјући се жмурке са друговима, изненада сам угледао један светлуцав предмет. Пожурио сам да видим да ли пише.

лазиле знане и незнане војске. Бар тако су многи злочинци себе називали.

Окупаторске слуге свих боја и знамења биле су често горе од својих господара. Пљачке, силовања, убиства. Био је то безмало свакодневни ритуал. Међутим, као да су посебна задовољства налазили у покушајима да наше село национално разједине. А у Тврдошеву-Вучинићу слојено су као браћа живели Муслимани и Срби.

Једнога дана као без главе до наше куће дотрчао је сусед Рамиз. Повео је мајку у страну и нешто јој тихо али очигледно узбуђено говорио. При том је често руком показивао на нас, децу.

Убрзо пошто је Рамиз отишао, мајка нас је одвела у кукурузиште иза његове куће и ту смо се притаји-

ли. Деца к'о деца, почели смо мајку да вучемо за рукаве покушавајући да сазнамо шта је посреди. Знали смо да то није наша уобичајена дечја игра жмурке. Дрхтећи читавим телом мајка нам је објаснила да су у село стигли бандити и да претурају куће тражећи Србе.

Ускоро сам угледао групу распојасаних али до зуба наоружаних људи. Знао сам да нам се не пише ништа добро ако нас открију. Двојица од њих продераше се колико их је грло носило:

— Изађи, Рамизе! Дочекај нас к'о војску...

— А и нешто да нам кажеш, нешто о Нововићима — доладе трећи. — Комшије су ти, ваљда знаш где су се скрили?!

Псовке и претње нису престајале. Рамиз је хутке изишао. Ни реч да прозбори.

— Пуцам, ако не кажеш где су Нововићи — издере се један бандит репетирајући пушку... — И породицу ћемо ти поклати.

Рамиз само стиска вилицу пркосно дижући главу.

Моја мајка више није могла да издржи. Тихо нам је рекла да останемо ту где смо. Убрзо се наша пред разулареним „војницима“ који задовољно заграјаше. А ја у кукурузишту плачем, стискам зубе да не крикнем.

Одједном Рамиз улете у кућу и врати се водећи за руку своју кћер.

— Ако њу убијете — прозбори муклим гласом показујући на моју мајку — убијте и ово моје дете и читаву моју породицу!

Бандити се за тренутак скаменише. Ни реч са није чула. Неки старији људи, очигледно вође, почеше да се сашаптавају. Рамиз мало постоја и поново се врати у кућу.

После неколико тренутака вратио се са свом својом уштеђевином коју је чувао за удају кћери. Дукати заблисташе пред бандитима. Ни тренутка се нису двоумили. Разграбише плен и удаљише се претени.

ДОБАР СИ МОМАН

Једнога дана у село су стигли партизани. Такву радост нисам упамтио. Цвеће, поклици, песма. Мајка је даноноћно пекла хлеб и ја сам га носио у партизанску кухињу и предавао једном војнику. Једном сам баш кренуо кући кад ми тај партизан приђе, загрли и рече:

— Види се да си ти добар момак. Ево ти свеска и оловка па учи да пишеш и читаш. Новој Југославији биће потребно много писмених глава. Слобода ће брзо доћи.

Узео сам оловку и свеску и потрчао кући што сам брже могао. Сав задихан, једва сам успео да се похвалим родитељима, а посебно друговима. Одмах сам прионуо да исписујем страницу по страницу, трудећи се да слова буду што лепша како бих чика-партизану могао да покажем шта сам научио.

Уистину сам научио лепо да пишем. Говорили су то сви којима сам се хвалио на поклону незнаног партизана. Њега, тог мог дараваца, нисам, на жалост, више никада срео. А њему много дугујем...

НИСАМ ПОСУСТАО

Догодило се то почетком лета 1946. године. На све стране осећало се пулсирање новог живота у крваво стеченој слободи. Док су старији даноноћно радили на обнови ратом разрушене земље, деца су остајала код куће као испо-

моћ у лакшим пословима, највише у чувању стоке по пашњацима изрованим непријатељским бомбама и гранатама.

По цео дан смо се играли као да смо на тај начин желели да надокнадимо ратом изгубљено детињство. Јурећи за лоптом „крпењачом“, играјући се жмурке и којечега по шанчевима и бункерима, често смо заборављали на чување стоке. Мало је ко тада на томе замерао.

Једнога дана, међутим, док сам вребао где да се сакријем од другова у игри жмурке, приметио сам предмет који је светlucaо иза једног грма. Не говорећи друговима ништа брзо сам потрчао до грма. Није била ни бомба, ни граната, ни метак. Пред собом сам угледао прелепу оловку, онакву какву сам замишљао у својим дечачким сновима.

Мада сам знао за упозорење да се непознати предмети који се нађу у пољу, шуми, или било где друго не смеју дирати, нисам могао да одолим искушењу. Управо таква оловка недостајала ми је да попутним свеску, поклон мог партизана. Сада ће и слова бити много лепша, мислио сам с поносом.

У жељи да што пре видим да ли пише нестрпљиво сам почео да је одврћем. Али нисам завршио. Одјекнула је експлозија...

Пробудио сам се у болници сав у завојима, ни сам не знајући шта ме је заправо снашло. Почео сам полако да опипавам завоје и на своје велико изненађење утврдио да ми се десна рука чудно завршава. Као да немам шаке. Притиснуо сам јаче и осетио несношљив бол. Остао сам без шаке, и то баш оне којом сам писао. Заривши главу у крило сестре која је седела поред мог болесничког кревета, горко сам заплакао. Злочинци су овога пута остварили свој циљ.

Куд ћу сад без руке, врзало ми се непрекидно по глави када сам после неколико дана напустио болницу. Како ћу сад у живот, међу људе? Зар да ме „оловка“ убије?

Ускоро сам се сетио речи и lika партизана, његове свеске и оловке. Нисам смео да се тако лако предам. И други људи живе и раде са много већим недостацима. Ја сам још боље прошао.

*

* *

И заиста Милован Мића Нововић није посустао. Завршио је гимназију, једно време радио на описмењавању становништва и на крају завршио и економски факултет. Данас је генерални директор комбината „Рашка“ у Новом Пазару и истакнути друштвено-политички радник.

Забележио:
З. Шурлан

ЗАКОН ЗА ЉУБАВ

ВОЛЕЛИ СЕ МАРСЛЕН И СОФИЈА

НИЈЕ ТО БИЛА ЉУБАВ О КОЈУ БИ СЕ И ПЕСНИЦИ ГРАБИЛИ.
НИЈЕ БИЛО ДРАМАТИЧНИХ ОБРТА И КРУПНИХ РЕЧИ. А
УМРЛИ СУ У ЈЕДНОМ ДАНУ.

Има великих љубави због којих су ратови вођени и земље губљене или освајане, које су биле повод легендарним јунаштвима и жртвовањима, о којима певају најлепше странице светске љубавне литературе.

Ово је прича о љубави која није ушла у антологију светског љубавног песништва. Она није део историје. Њој је бесмртност призната законом.

Реч је о љубави Марслена и Софије Бертло.

Француској на част

Ко је у ствари био Марслен Бертло (1827—1907)?

Хемичар и мислилац, Бертло је био научник који је у прошлом веку, предосећајући време које ће уважавати само материјалне успехе, ватрено бранио једно друго начело:

— Треба рећи, треба гласно прокламовати, да материјални напредак што се дугује науци јесте најмањи плод њеног рада. Она за себе тражи узвишеније и пространије поље, поље моралног света.

Бертло је творац синтезе масти и уља, једне од првих лабораторијских синтеза неког органског једињења. То је био одлучујући корак у одбацавању веровања прошлости да органске супстанце није могуће добити изван органског света. Ово је једна од оних хемијских синтеза које су неограничено прошириле могућности добијања нових материјала.

С Бертлом започиње доба такмичења хемије и природе, чији су резултат многи лабораторијски методи за добијање оних производа који су се до тада добијали искључиво из својих природних извора, као и производа који у природи никада нису нађени.

Први успешан покушај да се ваздушни азот хемијски веже и у облику својих једињења учини приступачним за биљну храну учинио је управо Марслен Бертло. Тиме је отворио врата за еру хемијског поправљања изнурених земљишта и добијања високих пољопривредних приноса, тог најзначајнијег оруђа науке у борби против глади.

У Бертлоовој лабораторији откривени су основни термохемијски закони,

на којима су се развиле нове области практичног и теоријског хемијског рада.

Бертло је био Француз коме је све што је научно и француско било блиско. Успешно је бранио француски правопис но многе његове колеге, лингвисти од славе и угледа. Био је грађанин који је, кад је то било потребно, оставио научне теме и дилеме да би стао на чело француске спољне политике.

Тај стидљиви научник „благог и интересантног лица“ оженио се 1861. године Софијом Ниодет и са њом у браку провео 45 година, браку испуњеном љубављу, разумевањем, спокојем. О овом браку песници, уистину, нису имали шта да певају. Никаких великих и драматичних обрта, никада крупних речи, ничега што би излазило из оквира грађанског брака.

Од овог брака само је његов крај начинио једну од најпотреснијих и најпоетичнијих прича о љубави.

Бертлоови су имали шесторо деце: четири сина и две кћери. Ни у томе ничег необичног. Угледни родитељи дали су

француском друштву угледне грађане. Синови су заузели лепе положаје у друштву, а две кћери удале су се за познате професоре.

У Пантеону

Прва несрећа над овом породицом надвила се кад су родитељи већ били у поодмаклим годинама. Прво им је умрла најстарија кћер. Само родитељи знају колики је бол за дететом. Неколико година доцније њен најстарији син је као војник погинуо у једној железничкој несрећи. Дед Марслен Бертло, понос Француске, није могао бити поштеђен тешке дужности да у својој 77. години оде на место несреће и у гомили унакажених лешева пронађе унука.

Мадам Бертло није могла да поднесе ударце судбине. Оболела је од неизлечиве срчане мане. Стање се погоршало нарочито почетком 1907. године.

Марслен је 18. марта саопштио својој деци, окупљеној у родитељском дому, да им мајка неће дочекати јутро. Затим је отишао у Академију наука и секретару саопштио да тога дана неће моћи да присуствује седници. Обрван неизмерном тугом вратио се кући да са својом Софијом подели њене последње тренутке.

— Шта ће бити од њега кад мене више не буде? — пред окупљеном децом питала се Софија са самртничке постеље.

— Осећам да је нећу надживети — одговарао им је отац.

Пред смрт се Софија Бертло још једном осмењнула свом Марслену и склопила очи.

Бертло је поседео крај њеног одра, а онда устао и позвао децу да га одмене. Отишао је у другу собу да се, како је рекао, мало одмори.

Тренутак доцније, један од његових синова зачуо је очев дубок уздах. Ушао је да види да ли може нешто да му помогне. Али помоћи више није било. Отас се уздахом опростио од свог богатог и плодног живота и пошао са женом коју ни за живота никада није напустио.

Француска се достојно одужила великој породици Бертло.

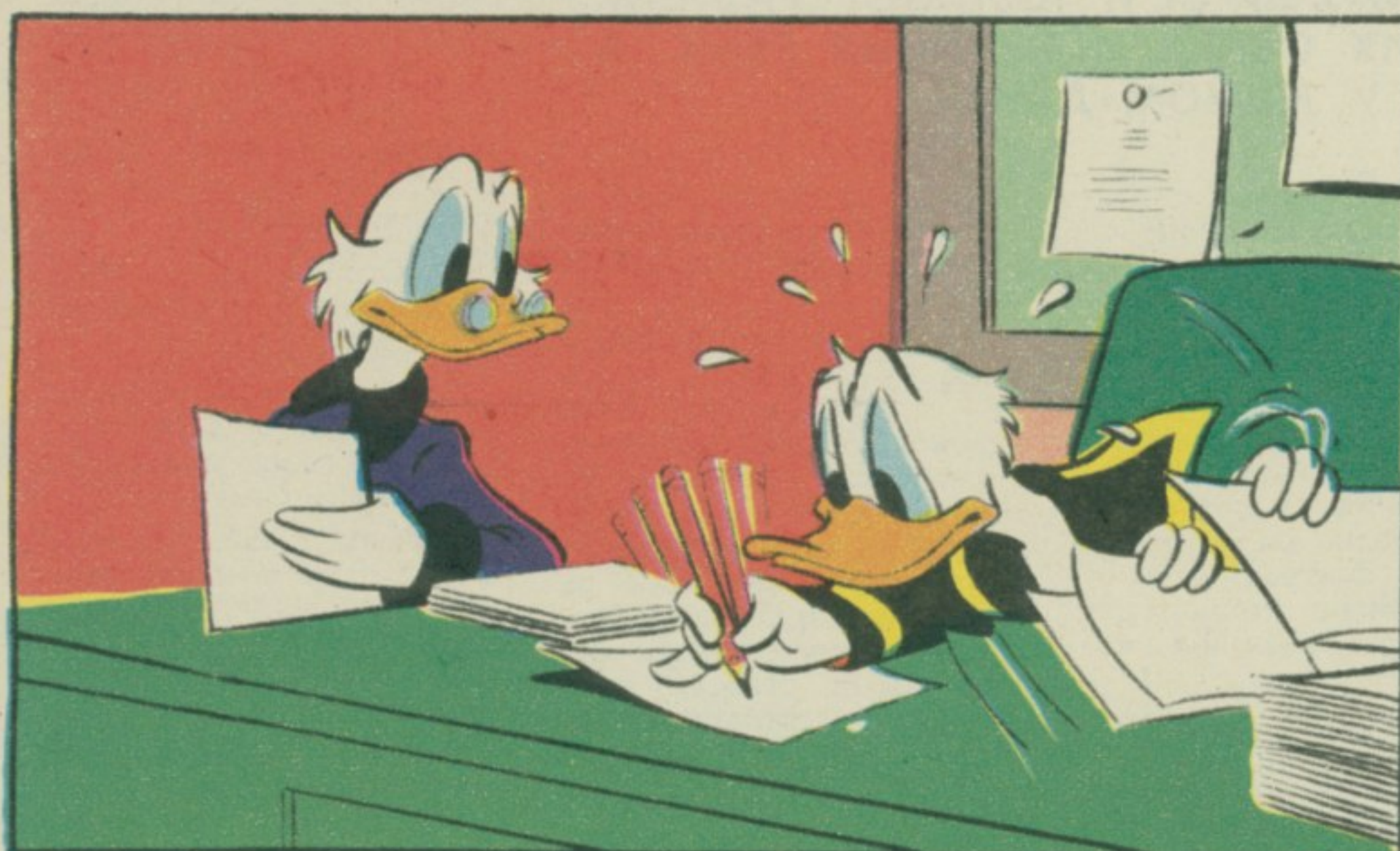
„Остаци Марслена Бертлоа и Софије Бертло положиће се у Пантеону“.

Жена која је великог научника за живота пратила на његовом путу у бесмртност, остала је, одлуком француске владе, да ту бесмртност и после смрти дели са њим.

А. Матејић

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

КАД ЈЕ НЕКО ЛУПЕЖ

Пре 217 година у Лондону је стигао Џорџ Псалманазар — тако се бар представљао, а право име му не знамо — који је тврдио да је рођен на Формози (данас Тајван) и да је тек одскора постао хришћанин. Псалманазар је, додуше, деловао као рођени западњак, али је ипак успео да убеди градске оце да га приме на Оксфорд за професора „формозијанског“ језика.

Био је тако вредан да је у слободном времену стигао да преведе Библију на свој „матерњи језик“. Написао је и високоучено дело „Историјски и географски опис Формозе“, које је постало бестселер; ту је потанко описао религију свог родног острва и његове варварске обичаје: дивљачни острвљани хране се пресним месом, осушене на смрт једноставно поједу, а једном годишње приносе на жртву крвочлону богу 18 хиљада дечака. Цивилизовани Лондонци били су, наравно, шокирани овим подацима из прве руке.

А како ли су тек били шокирани кад је 1763. године прочитан Псалманазаров тестамент у коме је учени професор са Оксфорда признао да је све измислио! Рођен је у Француској, а Формозу никада није видео очима. Маштовити Псалманазар је и цео „формозијански“ језик измислио. Од А до Ш!

ПОЗНАЛА ЈЕ ПО ОЖИЉКУ

Било је још варалица с посебном наклоношћу према екзотичним земљама.

Мери је била служавка, али јој је тај посао досадио. У договору са неким својим пријатељем морнаром извела је шалу која је читаву годину привлачила пажњу британске штампе. Дрска Мери појавила се 1817. на вратима једне палате у Глостеру и почела да говори неким чудним језиком.

Британски лингвисти били су збуњени: који ли је то језик? А онда се појавио „искусни“ морнар који је видео света и посрамљеним стручњацима „превео“ девојчину причу: она је сирота принцеза са Јаве коју су киднаповали пирати са Суматре, и која је, после неког бродолома, доспела на обалу Енглеске.

Читаву годину Енглези су се опходили према девојци у складу с њеним краљевским пореклом. Ситуација се променила кад је неки савесни новинар тако детаљно у свом чланку описао источњачку принцезу да је поменуо и необичан ожиљак на њеним леђима. И, ето, баш по том ожиљку познала ју је нека стара пријатељица!

ПРИНЦЕЗА И МОРНАР

НЕКИМ ЉУДИМА ЈЕ ДОСАДНО ДА УВЕН БУДУ ЈЕДНА ТЕ ИСТА ЛИЧНОСТ. ЗАТО СЕ ЗАБАВЉАЈУ ГЛУМЕТИ ЈАВАНСКЕ ПЛЕМНИЊЕ, ЕНГЛЕСКЕ ЛОРДОВЕ, НАСТРАНЕ МИЛИОНЕРЕ...

Притерана у теснац, Мери је све признала, емигрирала у Америку и — нестала заувек.

И Сара Вилсон је имала бујну машту — и много храбрости. Сара је била слушкиња једне од дворских дама краљице Шарлоте. Можда је као слушкиња и била вешта, али као лопов била је потпуни аматер: ухватили су је на делу док је покушавала да украде краљичин накит. Због тога је 1771. осуђена на доживотно прогонство у Америку. Сара је, ипак, успела да украде неколико драгуља и једну краљичину хаљину пре но што су је укрцали на брод.

Касније је побегла на југ и, одевена у краљичину хаљину, убедила јужњаке да је — принцеза Сузана Каролина Матилда, сестра краљице Шарлоте. Осамнаест месеци, док је нису

ухапсили у Јужној Каролини, примала је поклоне и уживала гостопримство љубазних јужњачких дентлмена, а заузврат је сваком обећавала помоћ за напредовање у каријери.

Врхунац њене каријере била је — удаја за официра британске армије. Ако не рачунамо успех што је остала некажњена због лажног представљања...

МАЈКА К'О МАЈКА

Артур Ортон је имао сасвим непоетско занимање: био је касапин у једном градићу у Новом Јужном Велсу у Аустралији. Али, имао је веома бујну машту. Хладнокрвно се 1866. појавио у Лондону и тврдио да је лично сер Родер Тихборн који је нестао

на мору као младић и сад се, ето, коначно враћа у родни град. Леди Тихборн, мајка к'о мајка, никада није ни прихватила мисао да јој је син мртав и била је пресрећна што га је поново нашла.

Када је нестао, десет година раније, њен син је имао уско и дугуљасто лице, светлу праву косу, био је витак младић и течно је говорио француски. Ортон је, додуше, имао округло лице, црну коврцаву косу, био је подебео и говорио је само енглески — али леди Тихборн је ипак била убеђена да јој је он син. Па зар би је њено мајчинско срце варало!

Али, остали чланови породице Тихборн нису били лаковерни. Кад је, после смрти госпође Тихборн, дебељушкasti Ортон затражио свој део наслеђа — започела је борба по судовима која је трајала пуне три године. Ортон је, на

крају, ипак доспео у затвор.

Ортонов смисао за глуму није ништа у поређењу с талентом Мексиканке Зирадо.

Скоро 60 година уседелица Зирадо шепурила се на забавама свога брата — у улози дон Карлоса Палмора, нападног милионера и женскароша који се удварао свим женама редом. Најлепши је бис сам крај њених представа: Зирадо би театрално скинула лажне бркове, распустила косу и — признала превару! А онда би жалосним гласом молила своје жртве да чувају њену тајну. Иста представа поновила се на преко хиљаду забава!

За 50 година, колико је испробавала своје глумачке способности, Зирадо је успела да убеди око 3000 људи (међу којима је било и врло угледних личности) да ником не открију њену тајну. Ова Мексиканка са чудним смислом за хумор одржала је последњу представу 1931. године — док је лежала на самрти...

РОЂЕНИ ЛЕКАР

Ипак, изгледа да је највећи глумац међу варалицама био Фердинанд Демара. Демара се представљао као калуђер једног манастира у Кентакију, затим као професор психологије колеџа у Пенсилванији, па као биолог специјалиста за истраживање рака у институту у близини Сиетла и, најзад, као официр тексашког затвора.

Најдаље је доспео у току корејског рата, када је служио као поручник-хирург у канадској морнарици. Што је најлепше, спретни Демара је, уз помоћ књига које је нашао на броду, вешто успевао да вади зубе и крајнике, да ампутира руке и ноге, а једном је чак успешно извадио метак у близини срца неког рањеног јужнокорејског војника! Кад је откривен, отпуштен је из војске и послат у Сиетлене Америчке Државе.

Бивши „хирург“ се, наравно, није смирио ни после ове авантуре. Пре 24 године ухапсила га је полиција државе Меин због „лажног представљања“ (овог пута се представљао као наставник) па је морао да проведе неколико месеци у затвору.

Ипак, све у свему, Демара је вешто успевао да изврда све казне: ако се изузме неколико месеци затвора у Меину, иза решетака се нашао само једном, када је 1942. године дезертирао из америчке морнарице.

Када су га једном питали зашто се стално лажно представља, Демара је мирно слегла раменима:

— Лупештво, чисто лупештво!

УМЕТНИК И ПУСТОЛОВ

ЧАРОБНА МАДОНА

ФРА ФИЛИПО ЛИПИ, ИЗ ПРВЕ ЛИГЕ ФИРЕНТИНСКИХ СЛИКАРА 15. ВЕКА, ЗАМОНАШИО СЕ У ПЕТНАЕСТОЈ, СКИНУО МАНТИЈУ У ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТОЈ, ЗАВЕО КАЛУЂЕРИЦУ И ДОБИО СИНА У ПЕДЕСЕТ СЕДМОЈ И ТРАГИЧНО ЗАВРШИО У ШЕЗДЕСЕТ ТРЕЋОЈ ГОДИНИ

пелу Бранкачи да посматра великог мајстора на делу".

Толико је Фра Филипп волео и ценио Мазаћа да су његова младалачка дела била под утицајем овог сликара и „говорило се да је Мазахов дух ушао у његово тело“ (Ђорџо Вазари).

Мазахов утицај најо-

чигледнији је у Липијевом вероватно најранијем делу, фресци насликаној у манастирском клаустеру (касније пребаченој на платно да би се сачувала) чија је тема реформ кармелићанског духовничког реда од стране папе Еугенијуса IV 1432.

Масивни облици и фигуре ове фреске као и

Богородица обожава Христа детаљ. Ову Мадону називају и Чаробном због лепоте и поезије стила.

Богородица обожава Христа, у галерији Уфици у Фиренци. По мишљењу многих једно од Фра Филипових најбољих остварења које одише спокојем и хуманом осећајношћу.

Друштво распојасаних младића међу којима се налазио и извесни Фра Филипо Липи извезло се чамцем из Анконе на пучину. Док су они безбрижно пили рујно вино, галамили, певали, смејали се, ухватили гусари, окују у ланце и одведу у Мароку где их продају у робље.

Фра Филипо је служио као роб осамнаест месеци а онда му падне на памет како да се извуче, јер је био човек кога не држи место, чак ни много занимљивије од ропства.

Чим му се указала прилика, узме он из огњишта комад угашеног угљена и њиме на белом зиду нацрта свог господара у природној величини одевеног у богату одећу.

Господар је имао духа и „портрет“ му се толико допао да је Липију одмах поклатио слободу. Тако је уметност тријумфовала успевши да гане и тврдо робовласничко срце. Липи је чак са нарочитом

праћњом отпремљен до Напуља.

ИСТЕРАНИ ИЗ РАЈА

Домишљати Филипо Липи рођен је у ренесансној Фиренци 1401. године у Улици Ардиљоне близу кармелићанског манастира. Мајка му је умрла док је био беба а отац Томазо, по занимању месар, када је имао само две године.

Старање о сирочету преузела је очева сестра Мона Лапаћа која, изгледа, није била одушевљена таквим обртом јер га је убрзо стрпала у самостан кармелићанске браће Санта Марија дел Кармине. Ту је Липи положио прву монашку заклетву када је имао петнаест година.

Отуда потиче оно „фра“ заувек пришивено уз његово име упркос чињеници да се размонашио већ 1430. када је и напустио

самостан. Као сликар први пут се помиње у манастирским књигама 1430. а последњи 1442. године.

Боравак у самостану био је за младог Фра Филипа судбоносан. У Санта Марији дел Кармине, у надалеко чувеној капели Бранкачи, налазе се фреске најбољег и најзначајнијег сликара италијанске (ране) ренесансе Мазаћа.

Мазачо је живео кратко (1401 — 1429) али је снажним талентом извршио пресудан утицај на читаву италијанску ренесансу уметност. Капелу Бранкачи осликавао је средином 1420. године.

Ђорџо Вазари (1511 — 1574), фирентински сликар, архитекта и писац дела о животима најбољих италијанских сликара, вајара и архитеката, каже у животопису Фра Филипа Липија: „... да је лепота Мазахових фреска (истеривање из Раја) толико занела четрнаестогодишњег Липија да је свакодневно ишла у ка-

чврста композиција откривају да је Липи проучио Мазаћа, мада се тежња ка декоративности већ осећа у деликатним бојама и светлим тоновима.

Фра Филипо затим напушта Фиренцу и у лето 1434. године ради у чувеној катедрали Сант Антонио у Падови.

НИЗ УЖЕ КРОЗ ПРОЗОР

Прво Липијево датирано дело је **Мадона Тарквинија** из Тарквинија Корнета (сада у националној галерији у Риму) из 1437. године. И ова **Мадона** је снажно и бескомпромисно дело у коме се истичу чврсто спојена група, архитектонска позадина која се, кроз планове, провлачи у дубину и веома ружно дете Исус.

После **Мадоне Тарквиније** Фра Филипо Липи направио је своју можда најфинију и најкарактеристичнију слику **Благовести** за олтар у капели Мартели цркве Сан Лоренцо и у Фиренци. Ово дело има веома сложено решену структуру простора и, као контраст, крајње једноставну осећајност. Да је то једина Липијева слика, обезбедила би му доживотну славу.

Фра Филипо Липи направио је многе слике по наруџбини фирентинске владајуће породице Медичи, нарочито Козима Медичија и његове жене. Остала је прича да га је Козимо једном закључао у атељеу своје палате не би ли га натерао да што пре заврши започето платно, а што мање траћи време на сумњиве авантуре.

Фра Филипо је издржао неколико дана овог кућног затвора а онда се домога маказа, направио уже од креветских чаршавица и кроз прозор утекао у мрачну ноћ.

Козимо је наредио да га пронађу и врате али му је од тада дозвољавао да ради како и када хоће. Схватио је, кажу, да ће од сликара више добити љубазношћу него силом и потом је често истицао „да са генијима треба поступати с поштовањем“.

Марта 1437. Фра Филипо је добио поруџбину да направи олтарску слику за капелу Варбадори у цркви Санто Спирито (данас у париском Лувру). Ово дело познато је под именом **Пала Варбадори** и представља Богородицу са Христом, анђелима, ср. Фредијаном и св. Августином.

Пала Варбадори значајна је из више разлога.

Пре свега, то је један од најуспелијих примера такозваног „светог разговора“ (sacra conversazione) јер је група фигура

постављена тако да сугерира присност.

Затим, као композиција постала је омиљена и масовно прихваћена па је сасвим потиснула раније типове Богородица које достојанствено и круто седе на престолу, или са свецима који у посебним „одељцима“ окружују централну групу са Богородицом.

Трећи разлог је њена „авангардна“ сложеност појединачних форми: драперије падају у ситним наборима, насликане су и разне материје — прозачна тканина Богородичног вела, извезени огртач, нежна паперјаста крила анђела, мраморне плоче и под, украшен престо. Једва да се може наћи и седам милиметара осликане површине која није рашчлањена у други облик и боју.

ПУКЛА ЈЕ БРУКА

Између 1441. и 1447. године Фра Филипо је радио слику **Крунисање Богородице** за главни олтар цркве Сант-Амброџо (сада у галерији Уфици у Фиренци). У десном делу огромне композиције налази се сликарев аутопортрет означен речима: *Is Perfecit Opus* (слободан превод: Он је направио дело).

Око 1444. године стигла му је поруџбина за још једно олтарско **Крунисање Богородице**, овога пута за самостан Монте Оливето у Арецу (данас у Ватиканској галерији). Мноштво детаља и изразитије главе анђела сведоче да је један други славан сликар епохе — Фра Анђелико подстакао Липија да се окрене љупкости.

Та љупкост је код Фра Филипа добила облик сложенијег линеаризма и блеђег светлијег колорита, повлачећи се пред Мазаћовим снажним реализмом.

Љупкост је карактеристика и мајсторски изведеног тонда (округле слике) **Поклоњење детету Христу** (у Националној галерији у Вашингтону). Такозвани **Тондо Пити** (по палати Пити у Фиренци где се налази) из 1452. приказује Богородицу са Христом док су у позадини сцене из живота св. Ане. И на њему је савршено решен проблем кружне површине.

Фреске које приказују сцене из живота св. Стевана и св. Јована Крститеља у хору катедрале у Прату најамбициознији су сликарев подухват. Рад на циклусу започет је 1452, носи датум из 1460, а наизвесно је да ли је завршен пре 1464. године.

Фра Филипо је и иначе био спор на послу, а овога пута имао је и нарочитих разлога. Као капелан самостана Свете Маргарите у Прату заљубио се у монахињу **Лукрецију**

Бути која му је позирала за лик Мадоне.

Пукла је брука јер му је Лукреција родила сина и Липијеви заштитници Медичи грдно су се намучили да спрече његове изопштење из католичке вере и добију дозволу за венчање с Лукрецијом. Верује се да је Лукреција Бути била Липијев модел за све потоње сањарске ликове Богородице.

Сматра се да су фреске у катедрали у прату главно Липијево дело, његов најоригиналнији рад у коме се највише удаљио од свих узора.

ЖЕНА СА КОЈОМ СЕ ВОЛЕО

Последње велико дело Фра Филипа Липија су фреске у апсиди катедрале у Сполету из 1460. године. Слика је повео са собом и помоћника,

друга из далеких самостанских дана Фра Дијамантеа.

Рад је напредовао не може бити боље, али није окончан. Фра Филипо Липи изненада је умро октобра 1469. године. Причало се да га је отровала жена са којом се тада волео!

Сахрањен је у гробници од белог и црвеног мермера коју су му подигли грађани Сполета у самој катедрали.

Фра Филипов син **Филипино Липи**, коме је тада било дванаест година, поверен је старању Фра Дијамантеа. Овај га је вратио у Фиренцу и увео у радионицу **Сандра Ботичелија**, некадашњег Фра Филиповог ученика, који је био на гласу као првокласан уметник. Филипино Липи је постао познат сликар, али није доживео славу свога оца.

Многи историчари уметности, нарочито Фра Липијеви савременици, сврставају га међу наји-

стакнутија сликарска имена средине италијанског 15. века, раме уз раме са **Фра Анђеликом**, **Паолом**, **Учелом**, **Домеником Венецијаном** и **Андреом дел Кастањом**.

Други, опет, сматрају да у Фра Липијевом делу нема довољно оригиналности, јер он у концепцији задржава општу линију италијанске касне готике и само се у ликовима и пејзажу приближава схватању ренесансних мајстора.

Упркос веома опречним схватањима — Беренсон чак каже да „сви Липијеви квалитети не показују више од илустратора највишег степена“ — дело Фра Филипа Липија је може нипошто да се мимоиђе у историји фирентинског ренесансног сликарства.

Саме његове прекрасне Мадоне довољне су да га наметну и оку стручног познаваоца и обичног посетиоца музеја и осигурају му вечиту славу.

Мира Перић

Портрет старца, у галерији Уфици у Фиренци. Поред религиозних, Фра Филипо Липи радо се бавио и темама из свакодневног живота и овековечио је многе своје суграђане.

МИКРОХИРУРГИЈА - ЗАНАТ ЗА МЛАЂЕ

.....
**Једној жени из Монреаа
преса је откинула четири
прста. Неко је, срећом, био довољно
присебан да их покупи, увије
у газу и замотуљак у чинијци
леда донесе у болницу.**

Уз помоћ специјалног микроскопа и сићушних инструмената хирурзи Универзитетске болнице у Вермонту успели су да премосте зачепљену артерију у мозгу педесет петогодишњег фармера који је претрпео неколико лакших срчаних удара. Пошто су повезали два крвна суда пречника упола мањег од дебљине шибице, опшили су рез са дванаестак паучинастих, голим оком једва видљивих шавова. Операцијом је отклоњена опасност од још једног срчаног напада који би, највероватније, окончао живот болесника.

На кливлендској клиници у Охају хирург је извадио једини бубрег четрдесет четворогодишњој домаћици, положио га на оближњу хируршку „клу-

пу“, отклонио лоптасту и зраслину на једној од артерија, а затим вратио бубрег у тело пацијенткиње. Најпипавији део посла тек му је предстојао: пуних седам сати шивења како би поново везао седам разгранатих артерија.

Десет дана касније пацијенткиња је отпуштена из болнице здрава. Да није оперисана, читавог живота зависила би од апарата за дијализу.

За само месец дана микрохирурзи у четири њујоршке болнице успешно су накалемили пет ногу, три шаке и руку. Пацијенти ће бар делимично повратити покретљивост, осетљивост и снагу „пришивених“ делова.

То су само нека од скоријих достигнућа микрохирургије. Нове микрохи-

руршке технике учиниле су могућим захвате о којима се до пре неколико година није ни сањало.

ЗА ПОЧЕТАК — ЗЛАТАРСКИ АЛАТ

Замисао да се микроскоп користи при хируршким операцијама није нова: ушни и очни лекари употребљавају га већ деценијама. Мада је први покушај учињен на подручју офталмологије (науке о очним болестима), чини се да је микроскоп у операционе сврхе први пут успешно употребио ушни лекар Холмгрен 1921. године.

На подручју микрохирургије пионирски рад обавила је екипа са Универзитетске болнице америчке државе Вермонт

предвођена др Ђулијусом Јакобсоном. Јакобсон је 1957. године први успешно извршио неколико операција спајања крвних судова и жила.

Како у то време медицина није располагала одговарајућим инструментаријумом, лекари из Вермонта користили су оно што им је било при руци — прецизан алат месног златара. Тек после неколико година експериментисања, створени су танани инструменти којима је данас могуће повезати крвне судове пречника 1,016 милиметра — велике као главе чиоде.

Највише тешкоћа при спајању сићушних крвних судова хирурзима задаје напор да рез остане отворен. Покушајте да замислите како бисте спојили два гумена црева пречника и гипкости најтање „шпа-

гете“! Прво бисте морали да прислоните крајеве, али тако да се ивице савршено поклапају, затим да направите дванаестак шавова, довољно чврстих да не пропуштају течност, али не сувише крутих, јер би „црево“ у том случају лако могло да прсне или се изувија.

Чак и признатим хирурзима, пре него што овладају микрохируршким техником, потребно је бар 20 часова вежби на експерименталним животињама и људским крвним судовима.

Прва лабораторијска вежба изненади сваког младог хирурга. Када му професор под микроскоп стави паучинасти микрохируршки „конец“ и затражи да га подигне пинцетом са закривљеним, голим оком једва видљивим, врхом почетник, пошто изоштри слику, вероватно одахне. Чини му се да ће паучинасту нит, која под увећањем изгледа као дебело морнарско уже, лако захватити.

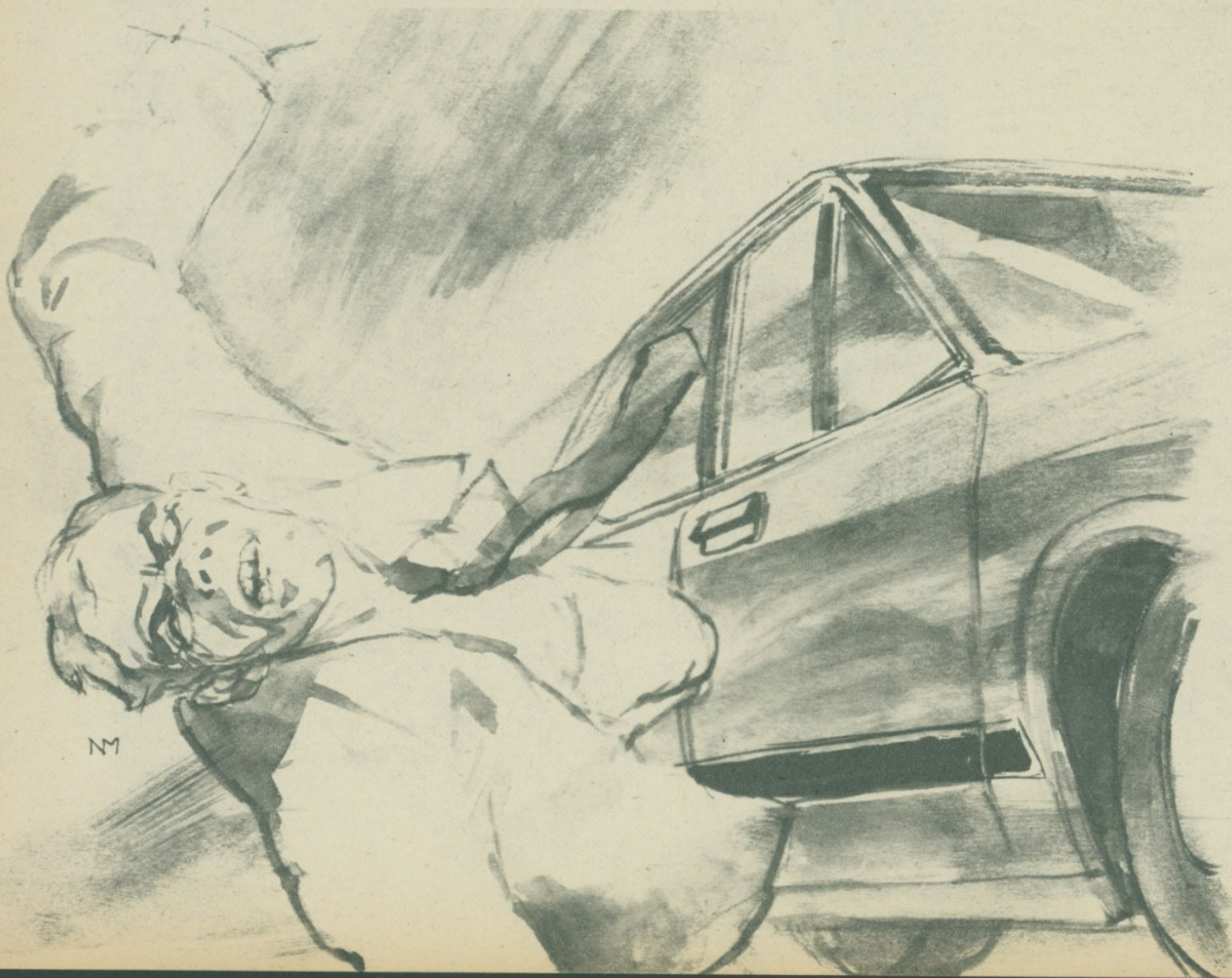
Тек када сочиву принесе и инструмент, схватиће колико се преварио — под неумољиво прецизним „оком“ микроскопа рука силовито подрхтава. И искусни хирурзи са запрепашћењем откривају да ће им бити потребни сати и сати напорних вежби пре него што науче да држе скалпел и маказе. Вештина коју су годинама стицали на обичном хируршком столу овде није довољна.

Микрохирург мора да научи да се рукама и шакама чврсто ослони о сто и само померањем прстију барата инструментима. У ту сврху конструисана је чак и специјална столица која обухвата читаво тело лекара.

Када савлада почетно разочарање, микрохирург — „приправник“ покушаће закривљеним врхом танане игле да захвати кончић. Мада се у почетку на вежбама најчешће користи увећање од 10, а не од 40 пута које микрохирурзи при раду по правилу примењују, под тим релативно малим увећањем врх инструмента просто лебди над кончићем додирујући га овлаш само на махове.

Какву прецизност захтева овај микроскопски свет

ИНСТР КОЈИ

УМЕНТИ ЛЕВА

није тешко замислити: при прављењу шави, на пример, прсти хирурга се ретко када померају у луку већем од 3,175 милиметра. Разумљиво је зато да први покушај да се кончић захвати често траје и по десет минута.

Микрохирургија се слажу — нова дисциплина „резервисана“ је само за младе. Посао тражи савршену моћ концентрације и изузетно физичко и психичко здравље. Микрохирургија живе животом правих спортиста: готово сви редовно раде гимнастику, међу њима нема пушача, а већина 24 часа пре неке операције избегава чак и безалкохолна пића која садрже кофеин.

ЛЕВО СТОПАЛО, ДЕСНА НОГА

Можда су најнапорније операције калемљења. Недавно је у монреалску болницу Ројал Викторија допремљена млада жена којој је преса откинула четири прста руке. Срећом, неко од присутних био је довољно присебан да их покупи, увије у газу и замотуљак у чинијици леда донесе у болницу.

Микрохируршка екипа одмах је почела с радом. Требало је повезати седам вена и исто толико паучинастих нерава. Када је и последњи шав довршен, болничарка је докторима саопштила да су у операционој сали провели тачно 24 сата и 20 минута!

Најкомпликованији део операције калемљења је повезивање пресечених крвних жила. Свака од њих могла би, условно, да се опише као телефонски кабл који обмотава мноштво засебних жица. Да би болесник касније могао да преноси сигнале од калемљеног дела тела до мозга, ниједна од тих „жица“ не сме погрешно да се споји.

Др Ђулија Терзис из болнице Ројал Викторија, специјалиста за ову врсту захвата, често приликом операције користи стерилизоване компјутерске дијаграме на основу којих врши спајање десетина

живаца у само једној интервенцији. И поред таквих помагала, изузетне концентрације и стручности, каткада се греша. Погрешно спојене жице доводе до „куршлуса“.

Успеси су, ипак, далеко бројнији. Само у Сједињеним Државама годишње се изврши око 500 операција калемљења. У више од 90 одсто случајева успешно се успоставља функција калемљеног органа, као и проток крви у њему.

Микрохируршке технике калемљења све више се користе и при пресађивању (трансплантацији) ткива и органа са једног на други део тела. Тако се, рецимо, код новорођенчади којима недостају прсти руке, нојни прсти пресађују на шаку.

Др Доналд Малт, хирург из Масачусетса који је још 1962. године извео трансплантацију бутног дела ноге, присуствовао је, приликом посете НР Кини, операцији над човеком коме је воз откинуо лево стопало. Кинески лекари установили су да неће моћи да спасу ни лист леве ноге ни десно стопало. Зато су одлучили да одсечено лево стопало накалеме на десну ногу. Захваљујући операцији човек данас има читаву десну и вештачку леву ногу и сасвим лепо се креће без помоћи штака.

Микрохируршке технике пружају наду и болесницима чији су витални органи захваћени тумором или онеспособљени неком другом болешћу. Познат је случај пацијента коме су хирурзи морали да одстране део једнака. Без микрохируршког захвата болесник би се до краја живота хранио преко отвора на грудима или стомаку. Уместо тога, микрохирургија су му прво извадили део црева, а затим их накалемили на гушу. Некадашњи пацијент данас се храни као сви здрави људи.

Све до недавно већина хирурга тешко се одлучивала на операције сићушних тумора на хипофизи, мозгу или кичменој мождини из страха да не „закаче“ оближња ткива и изазову још тежа оштећења.

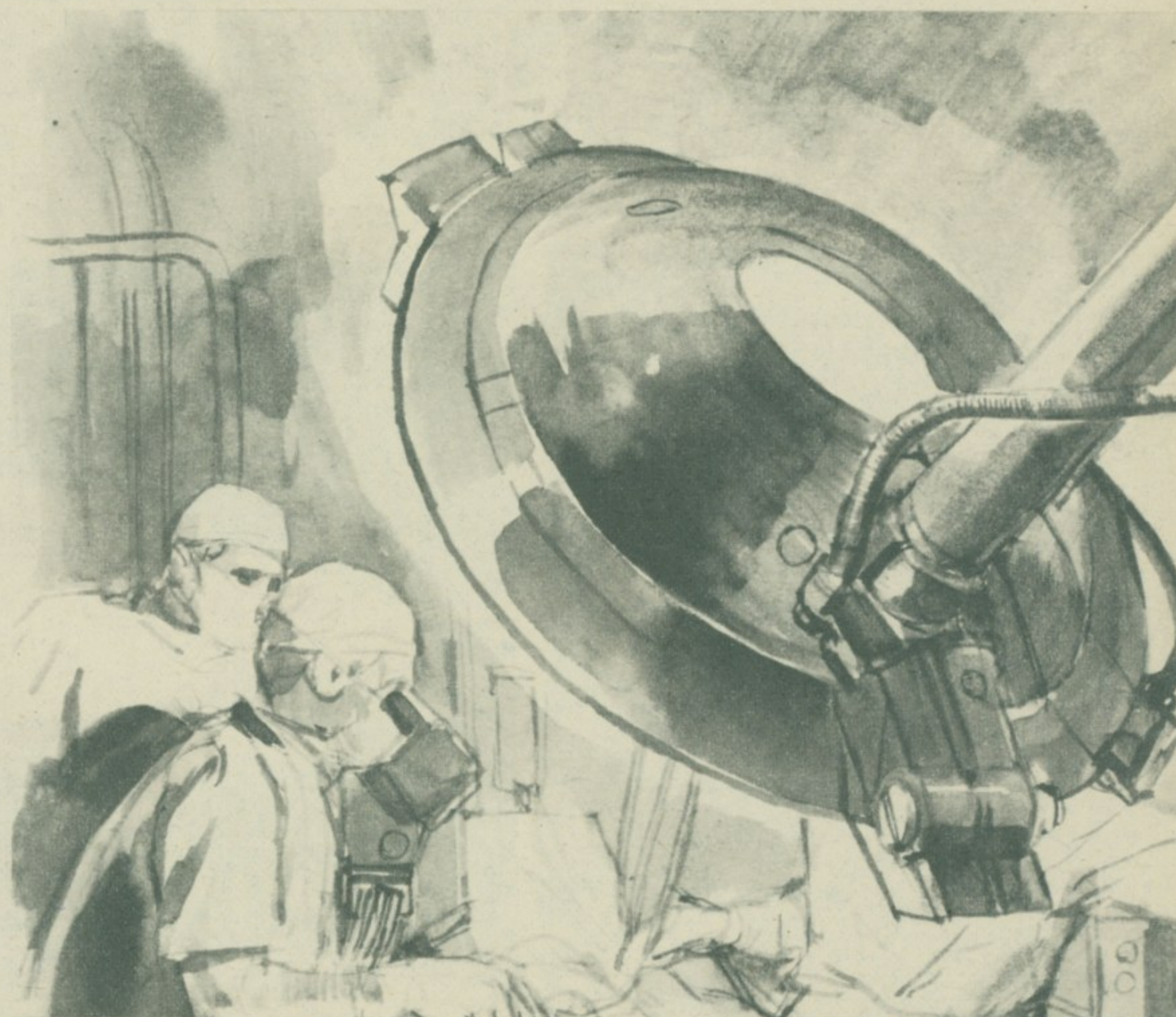
Данас се тумори на централном нервном систе-

бинокуларни операциони микроскоп чија цена достиже и 100 хиљада долара (двеста старих милиона). Операциони микроскоп најчешће има по три или више окулара што омогућава да више хирурга ради истовремено. На одговарајућим местима може се поставити и фотографска, филмска или ТВ камера.

Преко ножних команди извршава се слика, подешава степен увећања и мења жижна даљина. Врло важна особина ових микроскопа је да кроз сочива окулар уједно и осветљавају оперативно поље, чиме се избегава опасност, веома присутна код класичног начина осветљавања,

Поред ових, треба споминути и микрохируршка клешта, маказе, каниле (цевчице за прикупљање течности) и веома важан биполарни коагулатор, хваталка по чијој унутрашњој страни тече струја дозираног интензитета која коагулира (згушава) само ткиво обухваћено њеним вршцима.

Захваљујући овим инструментима микрохирургија данас успешно обављају захвате на прагу чуда: у стању су да обнове функцију оштећених или оболелих јајовода; полази им за руком да и после вазектомије (оперативног захвата стерилизације мушкарца) поново успоставе

му одстрањују микрохирургијом уз много бољу прогнозу за успех операције. Одстрањивањем злоћудних израслина микрохирургија су у много случајева отклонили парализу, слепило, поремећаје говора и стерилност.

НЕВИДЉИВИ ИГЛА И КОНАЦ

Неслућени развој микрохирургије морао је да утиче и на прилагођавање постојећих и конструисање посебних микрохируршких инструмената. Вишегодишња пракса већ је створила не само општи микрохируршки инструментаријум, већ и низ врло осетљивих инструмената посебне намене: за операције на церебралним крвним жилама, периферним живцима, за операције хипофизе и разних тумора на централном нервном систему, на пример.

Основно помоћно средство и даље је аутоматски

да рука хирурга баци сенку на делић пацијентовог тела.

Под којим ће се увећањем извршити захват зависи од величине оперативног објекта. Ако се, на пример, ради на жили пречника 6 до 10 мм обично се примењује увећање потребну чврстину и гипод 6 пута, код пречника од 2 до 5 мм од 10 пута, код величине од 1 до 2 мм од 16, а код величине од 0,5 до 1 мм повећање од 40 пута.

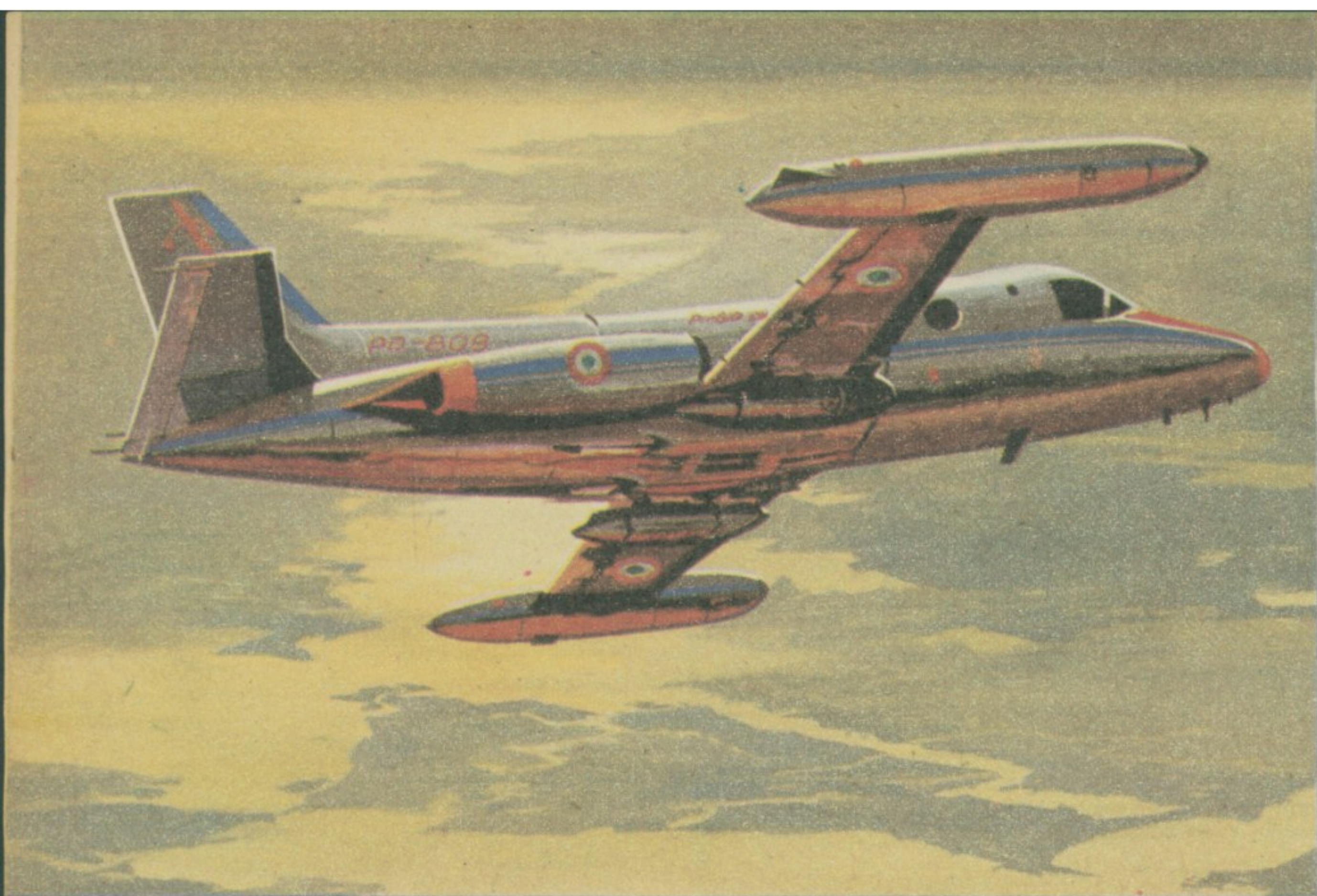
Јасно је да је и микрохируршка шав условно стварање одговарајућег материјала, „кнаца“, на пример. Најчешће се употребљавају свила, најлон и дракон несхватљиво малих димензија који им дају кост.

Таквом материјалу одговара и атрауматска игла одређене чврстине, закривљености и дебљине у коју је фабрички уденут „кнац“ за шав. И игла и материјал постају јасно видљиви тек под окуларом микроскопа.

проходност пресечених семеновода, односно врате „плодност“.

Сићушни микрохируршки инструменти дозвољавају им да кроз нос допру до хипофизе, жлезде на доњој површини мозга, њима ваде каменчиће из бубрега, „чисте“ микроскопске насlage масног ткива из артерија у мозгу, померају бубреге изнад или испод оболелог или зачепљеног мокраћног канала, а естетски хирурзи поправљају и прикривају чак и најстрашније ране и ожиљке.

Како ће се микрохирургија даље развијати? Упућени кажу да ће се једног, не тако далеког дана, поред пресађивања срца, бубрега и рођаче, што се и данас већ ради, и остали органи са тела умрлих — ноге или руке, рецимо — чувати у „сервису“ за људске делове из којих ће болнице по потреби да на-ручују неопходне органе.

ВЕСПОМ КР

7

PIAGGIO-DOUGLAS PD-808 (Италија) — Овај авион необичан је пример пословне сарадње. Наиме, почетком шездесетих година стручњаци фабрике „Даглас“ из Калифорније грозничаво су радили на пројекту пословне летелице за осам путника, и своју идеју веома брзо уступили италијанској фабрици „Пјађо“. Италијани су убрзо реализовали пројект типа „везда џет“ са два енглеска мотора „бристол вајпер“ са по 1400 kg потиска. Овај авион тежак 7,3 тона, који је развијао брзину од 890 km/h, Италијани су успели да продају многим земљама света, пре свега Американцима.

9

TS-11 ISKRA (Пољска) — Године 1960. на конкурс земаља чланица Варшавског пакта за израду реактивног школског авиона двоседа јавили су се и Пољаци. Њихова витка летелица са мотором PZL од 7900 kg потисне моћи развијала је максималну брзину 300 km/h и могла је да се дигне и на 12 хиљада метара. Мада је на конкурс победио чехословачки „L-29 делфин“, Пољаци су из патриотских разлога одлучили да своју летелицу и серијски производе. Наоружан митраљезима и ракетама, овај понос пољске војне авијације спада у лаке борбене летелице.

11

AERMACCHI MB 326 (Италија) — Овај реактивни школски двосед важи за најуспешнију италијанску летелицу свих времена, пре свега због великог броја продатих примерака, како у земљи тако и у иностранству. Одговара категорији нашег „галеба“ и са мотором „ролс-ројс вајпер“ постиже брзину и до 890 km/h. У последње време све више га употребљавају као лаки борбени авион наоружан митраљезима, топovima, ракетама и бомбама. Мада је први MB 326 изграђен још 1957. године, са новим типовима, моторима и опремом и даље се производи.

03 ВАЗДУХ

8

HAWKER SIDDELEY TRIDENT 1 E (Велика Британија) — Пошто су од 1964. године, када је узлетео први прототип „трајдента“, израдили 117 ових летелица различитих класа, Острвањани су типом 82-112 направили авион који несумњиво спада међу најбоље британске путничке летелице. Три мотора „ролс-ројс спеј“ са пет тона потисне моћи омогућава му највећу путничку брзину од 950 km/h. Један „трајдент“ се пре неколико година над Загребом сударио са нашим DC-9 и био „саучесник“ највеће несреће у историји нашег ваздушног саобраћаја.

ЗАБАВНИКОВА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

АВИОНИ

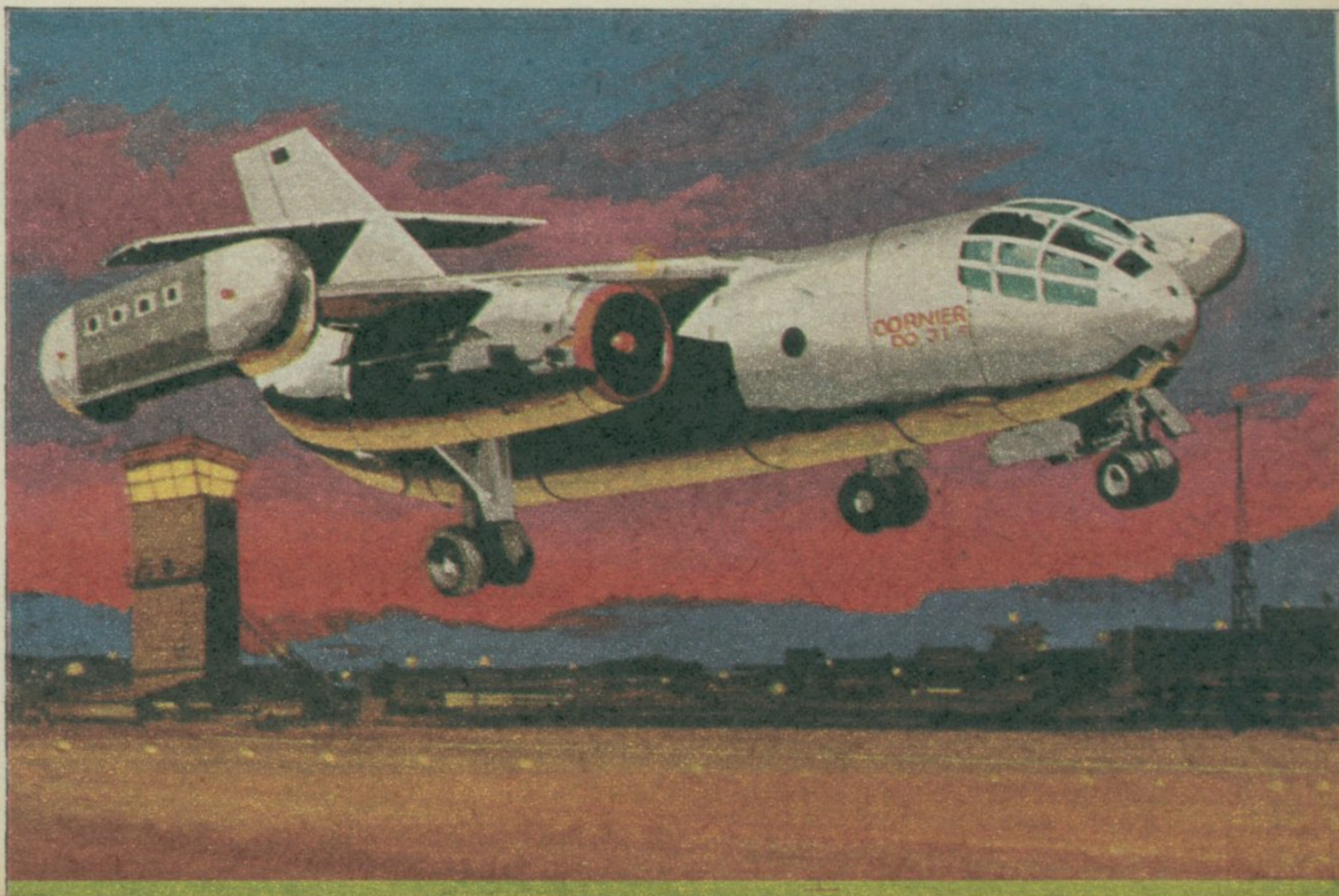

10

HAL-24 MARUT MK 1 (Индија) — И Индијци су почели да израђују своје реактивне војне летелице и до сада је најзанимљивије решење ловца једноседа „марут“. Њега је 1961. као гост Индијаца конструисао немачки инжењер Танк. Опремљен са два мотора „ролс-ројс“ са по 2200 kg потиска, овај авион је наоружан са четири топа и ракета и може да развије брзину и до 1112 km/h. Мада је израђено око сто комада, Индијци су одлучили да овај тип престану да производе и да, повећавају снагу мотора, начине летелицу надзвучне брзине.

12

DORNIER DO-31 E (СР Немачка) — У почетку је замишљен као транспортни авион са 36 наоружаних војника. Међутим, врло брзо су оба израђена прототипа употребили за проучавање могућности за конструкцију летелице за вертикално узлетање и слетање, која може да лети и по невремену. Веома је важно да су конструктори успели да смање буку мотора. Брзином од 650 km/h ваздухом га „гурају“ два мотора „ролс-ројс“ са по 7 тона потисне моћи. При узлетању и слетању користи и осам мотора „ролс-ројс“ са по 2 тоне потиска који се налазе на крајевима крила.

КАКАВ СУСПРЕТ!

ЗОВЕМ СЕ ЧАРЛС

Лета 1944. официр Британског ваздухопловства Џон Аликс нашао се на најтежем задатку, тако је бар он мислио. Требало је да трага за немачким подморницама у близини обале Северне Ирске, а оне су се појављивале као духови и на исти начин ишчезавале.

— Нестану, то ми сви кажете! — грмео је командант базе у заливу Фојл. — Али, где нестане, молићу? На пучину не иду, то је сигурно. Дакле, скривају се ту негде, пред нашим носем!

Досадног ли човека, зевнуо је Аликс. Откако је недавно са ескадрилом бомбардера прекомандован из Енглеске у залив Фојл на северној обали ирског острва са задатком да помогне у потрази за немачким подморницама које су оперисале по околини, Аликс је готово на сваком састанку летачког састава слушао од команданта базе исту придику.

Завалио се у столицу и препустио размишљању. Савесно је обављао дужност, са посадом у тешком „велингтону“ узлетао је скоро сваки час и стално осматрао море. Узалуд. Истина, једном је угледао немачку подморницу, али је умукла. После неколико недеља био је сигуран, у ствари, крстари само једна која се крије у дубоком заливу Лаф Свили сличном делти какве велике реке.

КРИШОМ У ИРСКУ

Џон Аликс је био уверен да је у праву. Закључио је то читајући извештаје и казана счевица са поопљених Бродова. Пуцао је од муке што британски разараачи не смеју да уђу у залив Свили и да га „прочешљају“. Ни он није смео да га заспе бомбама из „велингтона“.

Наиме, мањи, северни део острва припадао је Великој Британији, док је остатак имао статус доминиона, под називом Слободна Држава Ирска, који је током целог другог светског рата био неутралан.

Војна лица нису имала право да ступе на ту територију, нити ваздухоплови да повређују њен ваздушни простор. Залив Фојл, у којем се налазила енглеска база, и залив Свили, где се крила немачка подморница, налазила су се у „комшилуку“, али се између њих пружала граница.

Прошла је једна, затим друга, па трећа недеља. Немачка подморница и даље је правила покор на мору. После месец дана Џон Аликс је добио дводневни одмор. Био му је и

Када је у бару сео за сто непознатог човека пријатног изгледа, ваздухопловни официр Џон Аликс није могао ни да сања шта ће се изродити из заподенутог разговора.

те како потребан. Зажелео се света, разговора о свему и свачему само не о војсци, добре капљице и залогја, а све то могло је да се нађе у Слободној Држави Ирској.

Одлучио је да у цивилном оделу „скокне“ у оближње месташце Бункран. Погранична стража није била строга, чак је затварала очи приликом легитимисања.

ЛЕПО ВРЕМЕ, ЗАР НЕ?

Ушао је у бар, једини у месту. Сунце је већ почело да залази. Знао је да мора да буде опрезан и да пази шта говори. Наоколо је било провокатора, пријава полицији одвела би га у затвор; као војно лице а није смео да прекорачи границу. У затвору би остао до краја рата, још је био потребан отаџбини.

Узео је боцу пива и са чашом пришао столу за којим је седео само један човек. Учитио је упитао да ли је слободно. Непознати је љубазно показао руком на столицу.

Аликс је сео и предао се испијању пива. Ћутање је прекинуо незнанац рекавши нешто на рачун лепог времена, теме тако драге Енглежима. Реч по реч и разговор је живнуо.

Непознати је био пријатан саговорник. Спољашњошћу и наступом остављао је утисак углађене особе. Говорио је језиком који се учи на Оксфорду. — Зовем се Чарлс! — пружио је руку Аликсу.

Британски ваздухопловац је прихватио руку и рекао своје име. Годио му је друштво тог Чарлса. Позвао га је у другу салу да заједно вечерају.

НЕМАЧКА ВЕРЗИЈА

За Аликса, исцеђеног као лимун сталним узбунама и летењем, ћаскање са Чарлсом било је равно мелему на рани. Саговорник је изврсно познавао Лондон, вилело се то из разговора, али Аликсу није промакло да је неколико пута избегао тему о Лондону разореном ратом.

После неколико намерно постављених питања о

изгледу енглеског главног града тих дана и Чарлсових неодређених одговора, Аликсу је постало јасно да његов саговорник не живи у Лондону и није у Ирску дошао послом, како је претходно објаснио.

Ваздухопловац је муњевито размишљао. Зашто Чарлс не говори истину, шта крије? Да није Немац! Ако јесте, шта ће у овом збитом месту. Мозак му је радио као компјутер.

А онда, као да га је дрмнула струја, севну му кроз главу решење загоњетке. На први поглед сулудо, али након неколико секунди размишљања веома логично. Чарлс је командант немачке подморнице коју већ недељама настоји да потопи. То је, само то, залив у којем се крије подморница у близини је, и њен командант је дошао овде у Бункран из истих побуда као и он!

Приметио је да га Чарлс чудно посматра. Решио је да му постави замку. Послужиће се триком, истина наивним, али никад се не зна.

— Опростите, Карл, шта сте рекли, нисам вас добро чуо?

Аликс је глумио. Карл је немачка верзија имена Чарлс. Карл, алијас Чарлс, насео је трику. Чувши своје право име, тргао се и пребледео. Шаке које је држао на столу задрхтале су.

— Наивно сте насели! — насмејао се Аликс.

— Видим! — процедио је Карл. — И шта ћете сада?!

Прибрао се брже него што је Аликс очекивао, чак ванредно брзо. Неколико тренутака је ћутао и гледао преда се. Затим се нагао мало напред и једва чујно изустиио:

— Рекао бих да смо обојица од војне лозе, само на супротним странама. Ако ме пријавите месној полицији, онда ћемо бити на истој страни — затворској!

НЕЋЕМО СЕ СРЕСТИ

По брзини расуђивања каснио је за Аликсом, али га је ипак сустигао. Био је у праву. Шта учинити? Аликс се лomio. Командант подморнице због које је провео многе непроспаване ноћи седи с њим, а он му не може ништа!

Ако га пријави. Немци ће уместо њега поставити другог команданта подморнице, она ће и даље да пошта савезничке бродове, а он, Џон Аликс, чамиче за то време у затвору са Карлом, мада би као пилот могао више да користи својој земљи.

— Добро сте прошли, Карл, знате ли? — прихватио је Аликс чашу.

— Биће да је тако! — сложио се Немац.

Привели су вечеру крају не разговарајући више. Аликс се понудио да отпрати команданта подморнице до последњих кућа. Уз пут је сазнао да је Карл пре рата студирао на Оксфорду, да је окончао студије, да је дошао у Бункран да купи јаја за посаду којој је дојачила једнолична храна и да је пун сандук сакрио у грмљу на путу за залив Свили.

Аликс је застао. Даље није хтео да иде. Два противника стајала су на месечини и гледала се. Мучну паузу прекинуо је Аликс.

— Збогом, Карл, чувајте ме се!

— Не верујем да ћемо се икада више срести! — изустиио је Немац.

Аликс је извесно време гледао за њим, а онда је полако кренуо назад. Кроз два дана морао је да се јави у базу: очекивао га је лов на немачку подморницу.

М. Т.

Шеснаестогодишњи младић, тако рећи дечак, гледао је свог старијег пријатеља са неверицом. Балдо лутеран! Просто није могао да верује. Слаба светлост свеће падала је на Балдово испијено лице, а он је ишчекивао младићеву љутњу и питао се да ли ће га сада, после признања да је Лутеров присталица — изгубити.

Тридесетогодишњи Балдо Лупетина и много млади Матија Влашић упознали су се ту, у Венецији. Први је био родом негде из Хрватске, други из околине Лабина у Истри. Балдо је давно дошао у Венецију трбухом за крухом, а млади Матија се откинуо од села у потрази за знањем. Делили су изнајмљену собицу и то их је зближило. Временом су постали нераздвојни. Балдо је учио младића ћирилци, глагољци и латинском језику. Једне вечери признао је да је Лутеров следбеник. Уместо да се наљути на „јеретика“, Матија је уздахнуо и благо рекао:

— Не мари!

НАЈМЛАЂИ ПРОФЕСОР

Нико од њих двојице није могао ни претпоставити да ће тај тренутак који се збио средином 1536. године потпуно изменити живот Матије Франковића Влачића. И не само то: захваљујући Балду Лупетини Матија ће толико узбуркати духове у Европи да ће на њега кренути војске!

После три године младић се отиснуо у Базел. Балдов утицај није могао да избегне: већ је био „начет“ лутеранством. У ствари, када је боље размислио, младом Истранину се учење Мартина Лутера учинило прихватљивим, у Базелу га је сасвим упознао. у Тибингену заволео, а у Витенбергу, жижи лутеранства, прихватио као свој будући и једини пут и сав се препустио студијама. Тако се прикључио армији безимених који су чврсто стајали уз реформацију, тада силу Европе.

Реформација је неумољиво нагризала феудални систем, мада је званично обухватила верске покрете против католичке цркве у 16. веку, па су из тих покрета настале нове верске заједнице независне од папства. На њиховом челу стајали су Мартин Лутер у Немачкој и Цвингли и Калвин у Швајцарској. Реформатори су прогласили Свето писмо за једини извор вере и ширили учење и по Холандији, Енглеској и у скандинавским земљама. Сукоб реформације и католичке цркве довео је до дугогодишњих верских ратова у Европи. Сами називи протестант и протестантизам потичу од свечаног приговора (протеста) лутерских staleжа 1529. у Рајхстагу у Шпајеру против одлуке католичке већина којом се забра-

ИСТРАНИН КОЈИ ЈЕ УЗБУРКАО ЕВРОПУ

ПРОГОЊЕН ДО СМРТИ

њују било какве промене у цркви.

Жилаво се Матија залагао за лутеранство, али и муњевито напредовао. Имао је само 24 године када је постао професор протестантског универзитета у Витенбергу. Био је толико омиљен и радо слушан да су студенти опседали салу у којој је држао предавања о књижевности, филозофији, из грчког или јеврејског језика. Истраниново образовање већ тада је било такво да се могао сматрати првим умом реформације!

Лутер га је прихватио као сарадника и... наследника. Видео је стари вођа реформатора да је Матија, који се у то време већ потписује кратко — Илирик, оличење честитости и поштења, али безобзирности када је у питању протестантизам.

14 МЕСЕЦИ ОПСАДЕ

Матија никада није имао времена да дође у родну Лабинштину и обиђе родитеље. И док га је борба вукла на другу страну, верни Балдо Лупетина чамом је у једној од многих мемљивих венецијанских тамница. Папски целати

МОГАО ЈЕ ДА БУДЕ БОГАТ, А УМРО ЈЕ СИРОМАХ. ТО ЈЕ БИЛА ЦЕНА НЕПОПУСТЉИВОСТИ МАТИЈЕ ВЛАЧИЋА.

немилосрдно су га мучили, изнуђивали глађу, тукли и после двадесет година држања у ћелији најзад уморили напунивши тамницу водом!

Чувши за смрт пријатеља, Матија му је љубав узвратио књигом „Тако се треба борити“.

А онда, 1546. умро је и Мартин Лутер. Барјак реформације понео је Истранин Матија Франковић Влачић-Илирик.

— Кажите том Илирику да ћу га претворити у прах! — љутито је поручио Карло Пети Истранину када се нашао на челу велике крсташке војске којом је наумио да сатре и затре протестанте. И реформатори су се спремили за војну и прихватили крваву борбу против крсташа. Ненавикнути на војевање, губили су битку за битком. Њихови редови су се проредили.

Ускоро је протестантизам бројао последње дане! Маса избеглица кретала се на север тражећи спас. Крсташки су их сустизали и масакрирали. Мало је остало градова који су се

одупирали сили Карла Петога. Мегдебург је постао бастион одбране којом је руководио Матија Истранин. Сви се питали да ли ће умети. Војна вештина није исто што и књижевност и филозофија.

Јуришао је моћни Карло месец, два, три... Бранитељи Мегдебурга су издржали. Делили су задњу корицу хлеба, гинули, носили се са болестима и поред свега опстајали.

Вођ крсташа је беснео: сваки даном имао је све веће губитке. На крају је дигао руке од опсаде. Браниоци Мегдебурга пружали су отпор 14 месеци! Упорни Илирик није хтео да чује за предају!

НИГДЕ МИРА

Протестантизам се одржао захваљујући одбрани Мегдебурга. Папини људи знали су да у Европи задуго неће бити мира. Илирик је био свакодневна тема разговора. Треба га смаћи, он је за све крив! Али како? Чувају га, а и он се сам чува.

Матија није остајао дужан. Огорчен на папску властелу, написао је књижу „Каталог сведока истине“. Око 440 сведока, поглавито људи који су током 15. века дизали глас против поглавара католичке цркве, кажују о црквеним заблудама и папиној покварености. Матија им се придружио громогласним узвиком:

— Папа је антихрист!

То је већ било превише, незамисливо! Војске феудалаца поново су навалиле. Измучени и проређени редови протестаната нису више она снага која је потресала Европу. Илирика прогоне. Нигде више нема мира. Иде од града до града: Јена, Регенсбург, Стразбург, Антверпен... Узмиче, али и даље грми на папу.

— Не познајем реч покорност!

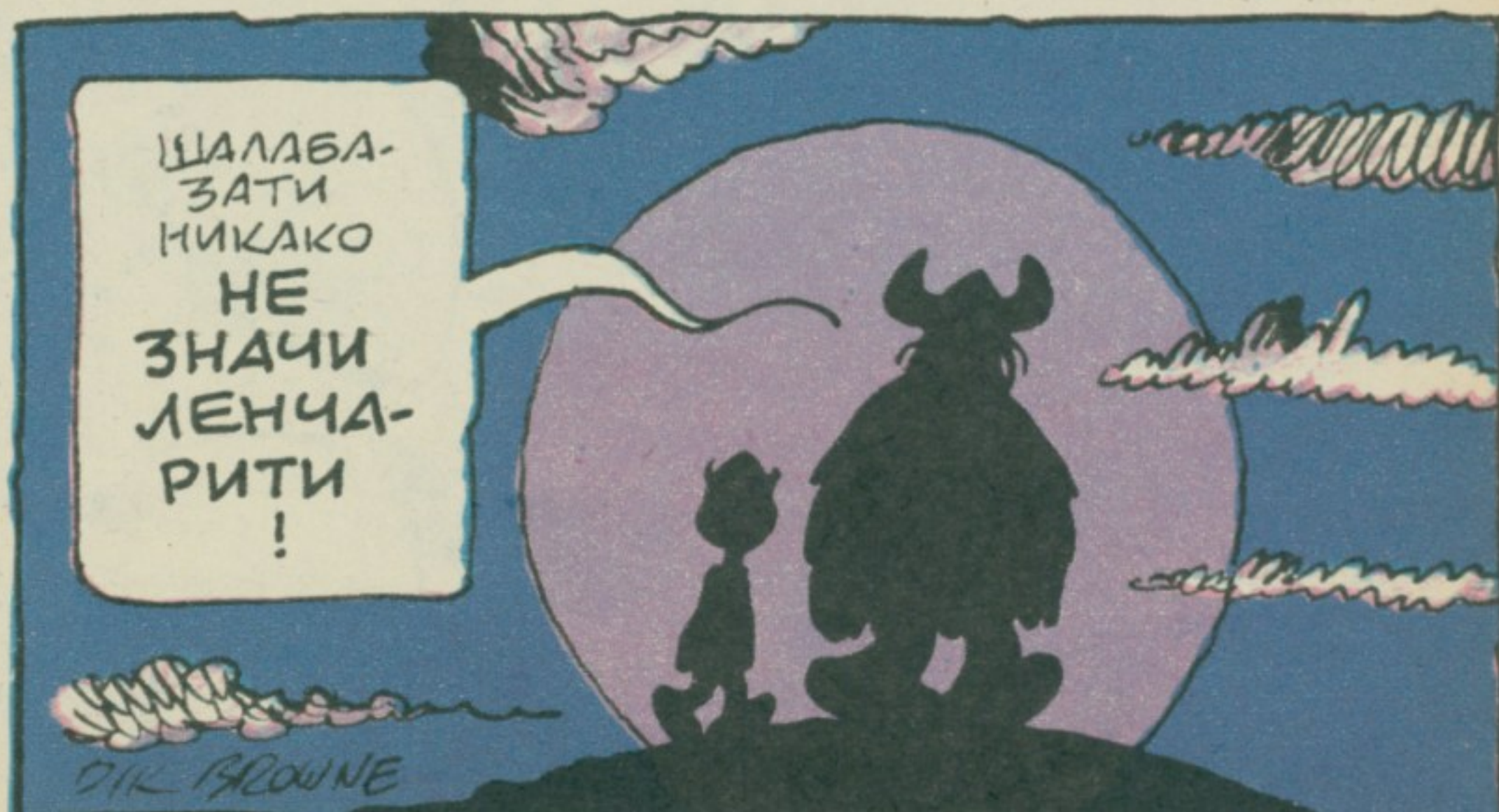
Франкфурт на Мајни је последња станица. Ту је Матија пао у постељу. Крај њега су били само жена и деветоро деце. Пре него што је умро, погледао их је и тихо рекао:

— Остављам вас сироте, али поштење, а поштење је највеће богатство!

Било је то 1575.

М. Тодоровић

НЕВИДЉИВИ ПРОВАЛНИЦИ

СКОРО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ПЉАЧКАЛИ СУ ЧЛАНОВИ БАНДЕ „САНТА КЛОЗ“ СЕФОВЕ ПО ЕНГЛЕСКИМ ГРАДОВИМА И ДА НИЈЕДАН НИСУ НАСИЛНО ОТВОРИЛИ НИТИ ИКАДА ОСТАВИЛИ ОТИСКЕ ПРСТИЈУ.

Виши инспектор Скотланд јарда Роберт Ли први пут се сreo са „рукотворином“ провалничке организације „Санта Клоз“ 1936. године као инспектор детективног одељења. Јављено је да је покраден поштански сеф у Луишему и он је похитао.

Надао се да ће лако решити случај: познавао је све вештије обијаче у Лондону, а сваког је одавао стил „рада“. Запрепастио се видећи да сеф није насилно отворен; провалник је имао оригиналан кључ и једноставно се послужио њиме.

Инспектор Ли је детаљно проверио прошлост поштанских службеника: обавештење које је добио из Скотланд јарда наводило га је на закључак да пљачкаша треба тражити међу њима.

— Немогуће је копирати кључ сефа — самоуверено му је рекао стручњак Скотланд јарда. — Реза сваког кључа исечена је на дванаест и више зубаца, а сваки зубец на хиљади део цола! Калауз или нека друга алатка не долази у обзир за отварање, то нису сефови већ тврђаве!

ВАЖАН ЈЕ ЏОРџ

Истрага је, међутим, показала да су сви поштански службеници, укључујући и лица која су располагала кључем сефа, скромни, породични људи.

Инспектор Ли је бацио поглед на архив. Гле, пљачке су започеле 1930. године, увек истоветне, чак су се догађале у Лондону или неком од јужноенглеских градића сваки други или трећи дан. Крадљивци никада нису откривени. Истрагу је увек презимао други инспектор и убрзо дизао руке од ње.

Инспектор Ли је изашао пред претпостављене с тврђом да су све пљачке дело руку исте организације. Ускоро је, међутим, морао на нову дужност.

Министарство пошта имало је своје одељење за истраге, али ни оно није било боље среће: пљачке су се низале, а провалници остајали невидљиви. Крађе су учестале нарочито првих дана рата, редовно у ноћи између суботе и недеље када је у сефовима било највише новца, чекова, марака и вредних папира. Разуме се, ниједан сеф није отворен насилно, нити су икада нађени отисци прстију!

Скотланд јард је замољен да коначно реши ову мистерију.

Детективи су се дали на посао. Зашли су прерушени у подземље и ступили у

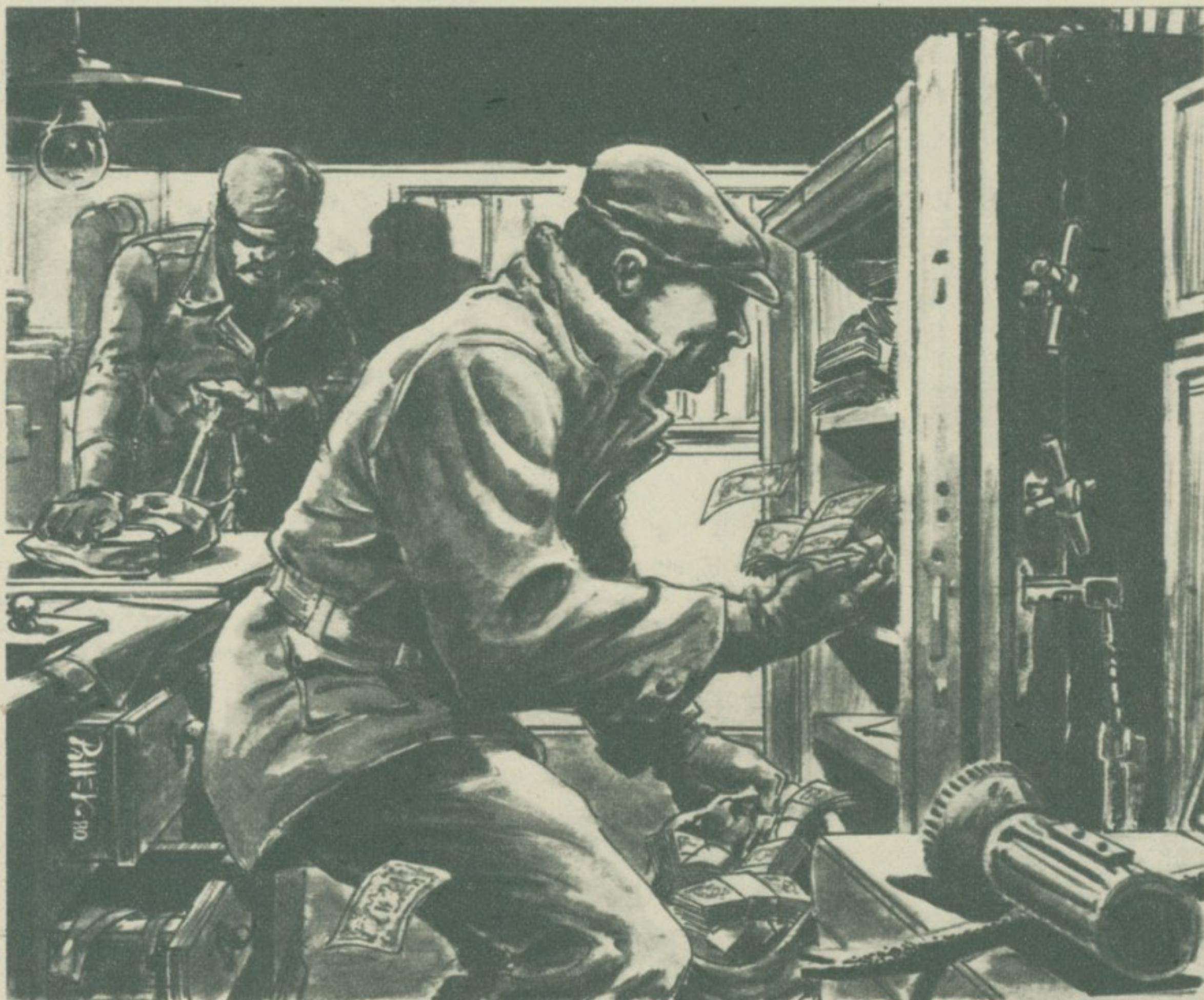
везу са потказивачима. Ако провалници односе само новчанице малих апоена, онда је сигурно да им неко крчи плен. То су могли да буду само протурачи, такозвани — пасери. Де-

ни најмањи траг, уме да се чува!

Лов на банду „Санта Клоз“ преузела је „летећа бригада“ Скотланд јарда. Случај је хтео да је шеф бригаде био Роберт Ли ко-

погледао улазна врата, обишао неколико пута зграду, а онда се са женом вратио у Лондон.

Искусном Лију било је јасно да су провалници одабрали следећу жртву.

тективи се нису преварили.

Шест година прикупљана су обавештења у подземљу и одржано је безброј тајних састанака детектива и „откудивача“. Вредело је: клупко се одмотало!

Пљачке је изводила организација „Санта Клоз“. Откривен је идентитет „газде“, извесног Филипа Блека и његових ослонаца Харолда Брауна, Питера Греја и жена Алисе Браун и Џенет Грин. Пометњу је унело сазнање да Блек зависи од неке тајанствене личности за коју су потказивачи сазнали да се зове Џорџ.

НИКО СЕ НИЈЕ ПОЈАВИО

Провалнике је требало ухватити на делу, а то је био најтежи део задатка. Организација која скоро двадесет година хара по сефовима, а да не остави

ји је у међувремену постао виши инспектор.

Ли је добио одрешене руке и готово се преселио у Скотланд јард. Филип Блек и његови помагачи стално су били под призором.

Средином октобра 1947. године Лија је усред ноћи пробудио телефон. Детектив који је тумарао подземљем рекао му је:

— Управо сам сазнао да ће Харолд и Алиса Браун ујутру напустити јазбину!

Наредник Дрискол, обучен у цивилно одело, сео је у приватни аутомобил и пожурио до куће Браунових. Паркирао се педесетак метара даље и чекао. Одиста, Браунови су ујутру кренули својим аутомобилом ван Лондона.

Дрискол им је стално био за петам. Брачни пар се зауставио у малом месту недалеко од Портсмаута. Браун је изашао из кола, полако одшетао до банке,

Дочекаће их, тај тренутак очекује годинама!

У ноћи између суботе и недеље распоредио је полицајце око банке у градићу код Портсмаута и наредио да се прикрију и чекају. Он и неколико детектива заузели су бусију у самој просторији где се налазио сеф.

Ноћ је протекла, а нико се није појавио. Ни следеће вечери.

СТО ПТИЦИЦА У КАВЕЗУ

Ли се није обесхрабрио. Доћи ће, морају доћи!

Био је у праву. Треће вечери огласила се радио-везом претходница неколико људи из „летеће бригаде“ који су дежурали осамдесетак километара даље на путу за Портсмаут:

— Наша птичица долази! Отворите кавез!

Полицајци, детективи и виши инспектор Ли су одахнули. Најзад! Притајили су се.

Кључ у сеф увукао је Питер Греј. Човек за кога се касније сазнало да се зове Томас Хвајт помагао му је држећи упаљену батеријску лампу.

Када је Ли окренуо прекидач на зиду и собу обасјала светлост, Питер Греј је скамењено стајао не верујући да је банда откривена. Томас Хвајт је покушао да пружи отпор.

Исте ноћи у Лондону је почело хапшење чланова организације „Санта Клоз“. Обављено је у четрдесет аутомобила. Лисице су шкљоцнуле на рукама стотинак особа!

Суђење је одржано у Винчестерском замку. Филип Блек је добио 10. Браун 8, а Греј 4 године робије. Остали су прошли са мањим казнама.

Ли је био запањен када је чуо тајну обијања сефова организације „Санта Клоз“. Идеја је била Блекова, а тајанствени мозак банде, како су веровали детективи, није ни постојао.

Наиме, толико помињани Џорџ био је бравар. Тридесетих година радио је код фирме за производњу сефова. Када је добијао радни налог да направи кључ за нови сеф, увек би направио један више, а у бележницу уносио где ће се сеф отпремити. Када се повезао са Блеком, продавао му је кључ-вишак и податак где се налази сеф који тај кључ отвара.

Џорџ је умро уочи рата. Пред смрт је пренео на младог колегу из фирме „вештину како да лако дође до новца“. Игром случаја, наследник старог бравара такође се звао — Џорџ!

М. Т.

МИР МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

Рип-скирби: ИНДИЈАНСКА СТЕНА 2.

КИРБИЈЕВУ ДЕВОЈКУ ХАНИ ДОРЖАН ПРОСИ БОГАТИ СТУАРТ БОУМЕНТ. ЊЕГОВА МАЈКА, ЗАЈЕДНО СА СТАРИЈИМ СИНОМ ДИКСОНОМ, ЖЕЛИ ДА СПРЕЧИ ТО ВЕНЧАЊЕ. ДОК СЕ ХАНИ ЗАБАВЉА НА ИМАЊУ БОУМЕНТОВИХ, РИП ЈЕ ОТКРИО ДА ЈЕ ВЕЋ ЈЕДНА СТУАРТОВА ВЕРЕНИЦА ИЗГЛУБИЛА ЖИВОТ НА ТАЈАНСТВЕН НАЧИН. ПОСУМЉАО ЈЕ НА ДИКСОНА И ПОЧЕО ДА ГА ПРАТИ. ЗАТЕКАО ГА ЈЕ КАКО СА ПОВАЖНОМ ПУШКОМ ЧЕКА ДА НАИБУ ХАНИ И СТУАРТ...

НЕМОЈ?
НЕМОЈ?

БЕДНА КУ-
КАВИ-
ЦЕ?

БУДИ
СРЕЉАН
ШТО ТЕ
НИСАМ
ГУРЉО У
АМБИС?

НЕБЕМО
ВИШЕ НИ-
КАДА ДО-
БИ ОВАТО?
ТОЛИКО
САМ СТРЕ-
ПЕО...

НЕ МИСЛИ ВИ-
ШЕ НА ПРОШЛОСТ?
ЗАИСТА САМ УЖИ-
ВАЉА?

САД САМ
ТЕ ПРЕПОЗ-
НАО? ТИ НИ-
СИ НИКАКАВ
УМЕТНИК
ВЕЋ КИР-
БИ?

А ТИ СИ, ДИКСО-
НЕ, ХЛАДНОКРВ-
НИ УБИ-
ЦА?

СА ВАЗ-
ДУШНОМ
ПУШКОМ?
ГЛУПОС-
ТИ?

НЕ, АЛИ ЦИЉАО
СИ У ХАНИНОГ
КОЊА КОЈИ ЈЕ
БИО НА ИВИ-
ЦИ СТЕ-
НЕ?

ТО СУ
СВЕ ОБИЧ-
НЕ ИЗ-
МИШЉО-
ТИНЕ?

ИЛИ БОЉЕ
ОДВАНДЕ ДОК
ТЕ НЕ ИЗ-
ДА СТРАПЉЕ-
ЊЕ?

ТРАЖИО САМ
ОРПАТ ОСТАТО
ЈЕ СВЕ ТВО-
ЈА ДЕТЕКТИВ-
СКА МАШ-
ТА?

СВЕ САМ
ЈА ДОБРО
ВИДЕО?
ГУБИ
СЕ?

ПА, ДА?
ХОРЕШ
ЛИ ДА
ТЕ ПОВЕ-
ЗЕМ?

САМО НАСТАВИ
И НЕ ОК-
РЕГИ
СЕ?

А САД ДО
ПОДНОЖЈА
СТЕНЕ
ПО ПУШ-
КУ...

...ТО ЈЕ
ЈЕДИНИ
ДО-
КАЗ?

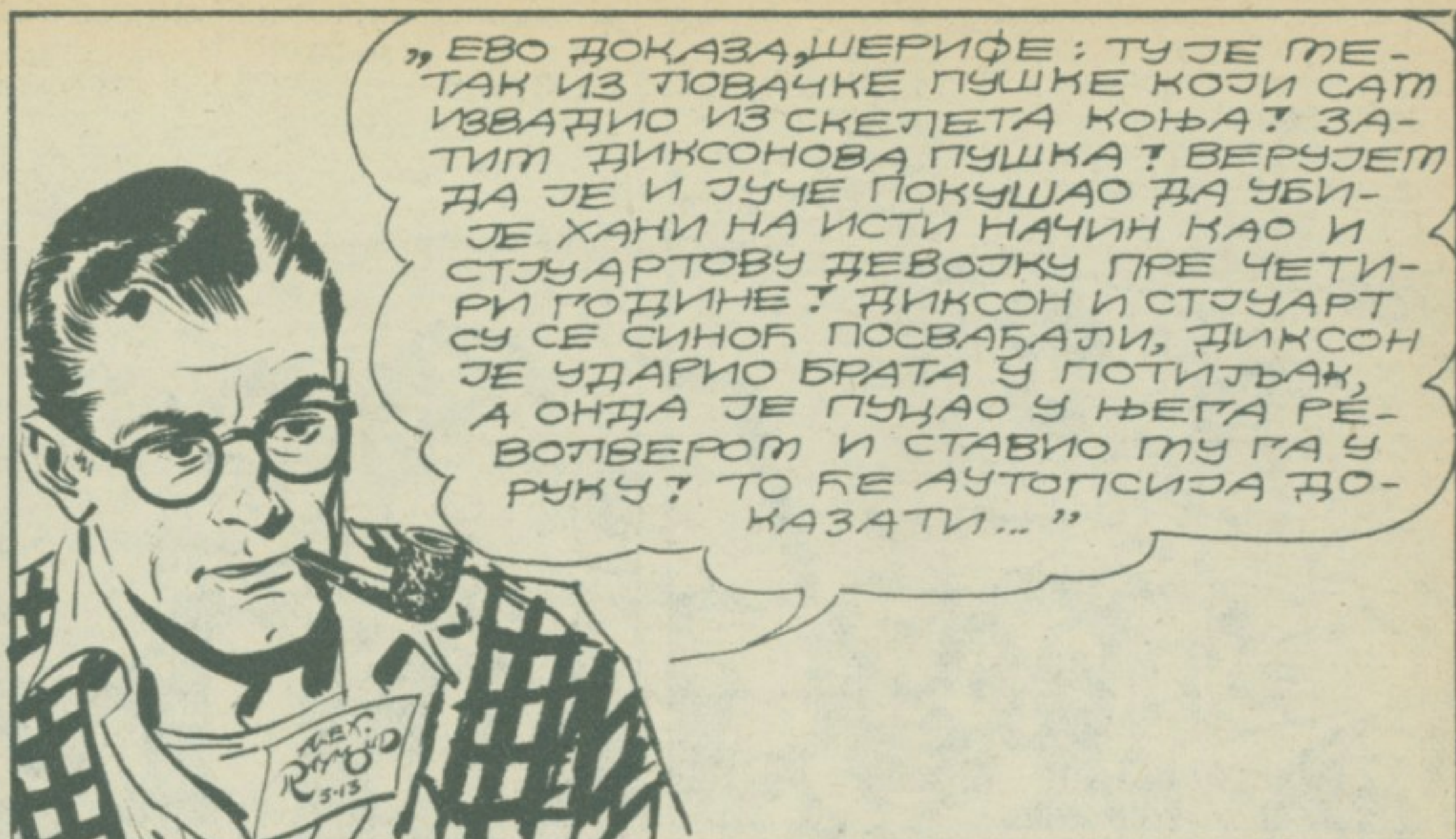

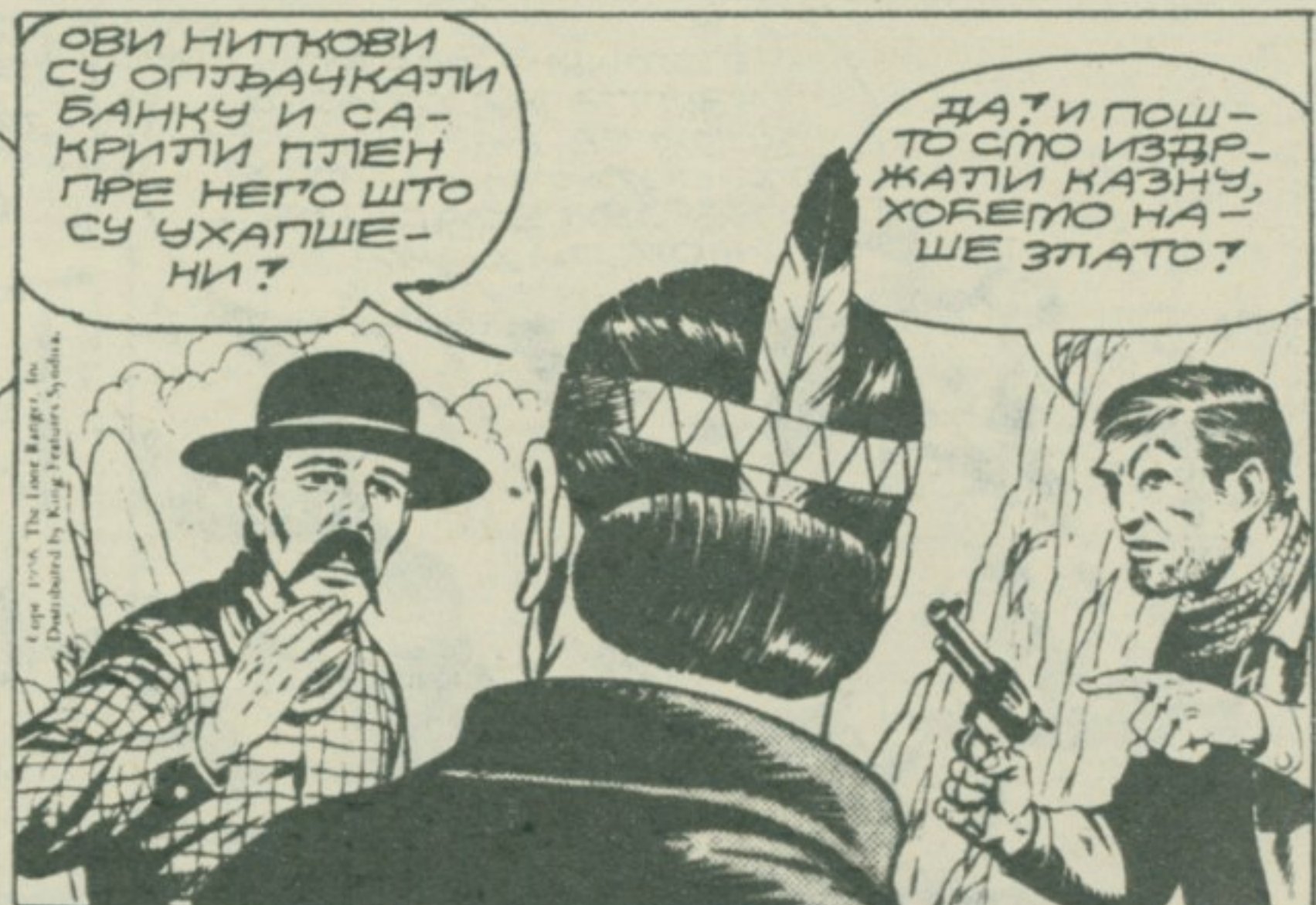
УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ: ПОТЕРА ЗА ЗЛАТОМ

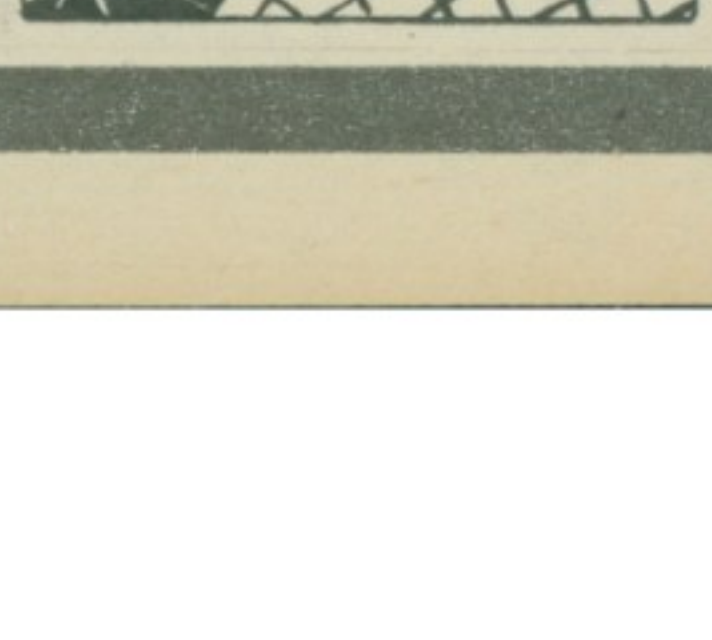

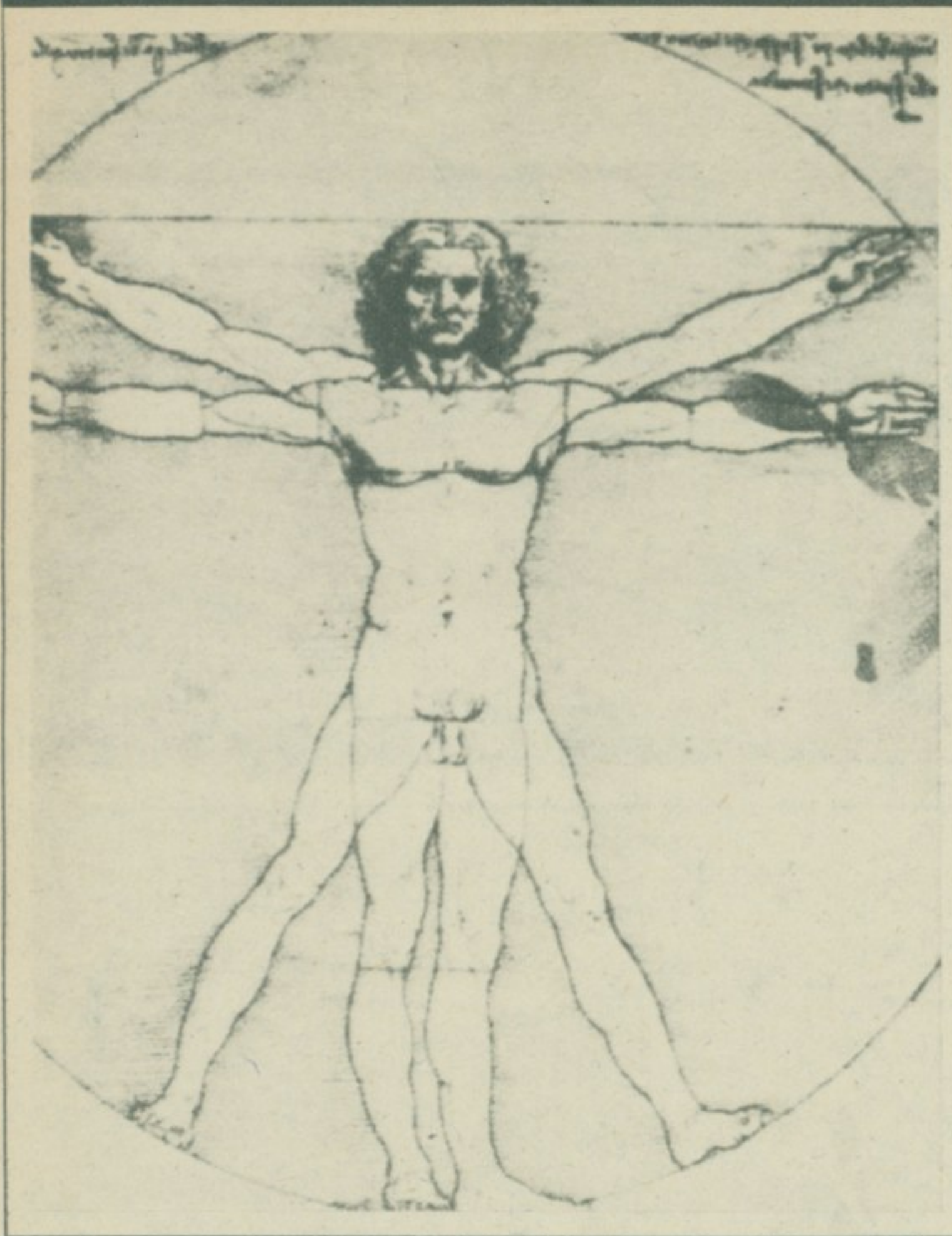

како се рађала

ГДЕ ЈЕ СЕДИШ

Леш дневно! Био је то најлепши поклон који су ученици могли да понуде свом професору. Да би му донели тело не ког несрећника који се обесио, многи су по мрклом мраку преваљивали и по двадесет километара.

Млади професор звао се **Андреас Везалијус**, а лешеви су му били потребни колико његовим колегама књиге. Можда и више. Сецирао их је, проучавао и цртао како би доказао да су владајућа знања из анатомије нетачна.

Уосталом, све што се у то доба знало о градњи људског тела било је старо пуних 14 векова! Везалијусови савременици нису макли ни корак даље од сазнања до којих је још у 3. веку дошао грчки лекар **Гален**. Прихватили су без поговора све што је мудри Грк записао у 9 књига својих „Анатомских огледа“ — чак и његову тврдњу да је човечије тело састављено од 4 сока (крви, слези, жуте и црне жучи) и да здравље и болест зависе од њиховог међусобног односа.

Када је 1543. Везалијус објавио *De humani corporis fabrica* („О саставу људског тела“), плод стрпљивог проучавања лешева и верног бележења свега што је запазио, избио је прави скандал, прво у Падови а затим и у читавој Европи. Забога, усудио се да дирне у хиљадугодишњи ауторитет Галена, личног лекара ни мање ни више него пет римских императора! Што је овај до својих теорија дошао сецирањем чајмуна и свиња — то ниједног од Везалијусових савременика ни најмање није збуњивало.

Први модеран опис грађе људског тела толико је у

збуркао духове да је његов аутор био принуђен не само да се одрекне професорског положаја, већ и да спали све што је икада написао.

Оно што нису схватили савременици, разумело је потомство: белгијски лекар и хирург **Андреас Везалијус** (1514 — 1564) данас се сматра оснивачем модерне анатомије...

УЗИМАМ ПРИРОДУ ЗА УЧИТЕЉИЦУ!

Исте 1543. када су се научничке главе Падове сложено згражавале над јеретичком мишљу тек штампаног *De humani corporis fabrica*, у једној кућици у италијанском граду Ваприо д'Ада сликар **Франческо Мелци**, последњи и највернији ученик **Леонарда да Винчија**, стрпљиво је покушавао да дешифрује пропратни текст за 120 свезака цртежа које му је пред смрт, 24 године раније, завештао учитељ.

Франческо Мелци је био сликар па му се не може замерити што је и на поверена дела гледао „очима уметника“. Дивио се сликарском генију који их је створио, али му ни на крај памети није падало да је свака од тих скица уједно и научна студија револуционарног садржаја.

Ако се за Франческа Мелција може рећи да је био „кратковид“, онда његов син **Хорације** свакако заслужује да се назове „лепим“. Он је чак сматрао да ни цртежи немају никакву уметничку вредност и зато их се лака срца решио. Поклонио их је једном осредњем пајару, извесном Помпеу Леонију

кога недостатак талента није омео да се домогне положаја дворског сликара шпанског краља.

Ни Леони, изгледа, није много марио за добијене „шкработине“. Поделио их је у две збирке. Пошто је променила много власника, једна је на крају dospela у **Пинакотеку чувене библиотеке Амброзијана у Милану** (тзв. „Атлантски Кодекс“), а друга је, после бројних перипетија, 1690. завршила у Лондону у

Везалијус објавио *„De humani corporis fabrica“* и сам био заокупљен идејама због којих су научни списи младог Белгијанца завршили на ломачи.

„О садржају књиге. Ово дело требало би да се бави зачећем човека, да опише материцу и како је плод у њој смештен, на који начин оживљава и како се храни... Опиши затим његов раст, па изглед рођеног детета... Потом опиши изглед одраслог човека и

рио свој наум? Највероватније зато што је знао да идеје које је желео да изложи његово време никада не би прихватило и разумело: у доба када је званична наука таворила зауздана теретом традиције и неприкосновених ауторитета, Леонардо је своје интересовање, уместо на књиге, усредсредрио на стварност и искуство. Ко је тада хтео да слуша и могао да разуме његов узвик „Узимам природу за учитељицу!“ или „боље мала извесност него велика лаж“.

Цртежи и белешке у Леонардовим **Анатомским свескама** смело су противречили „великој лаж“ која је вековима владала у анатомији.

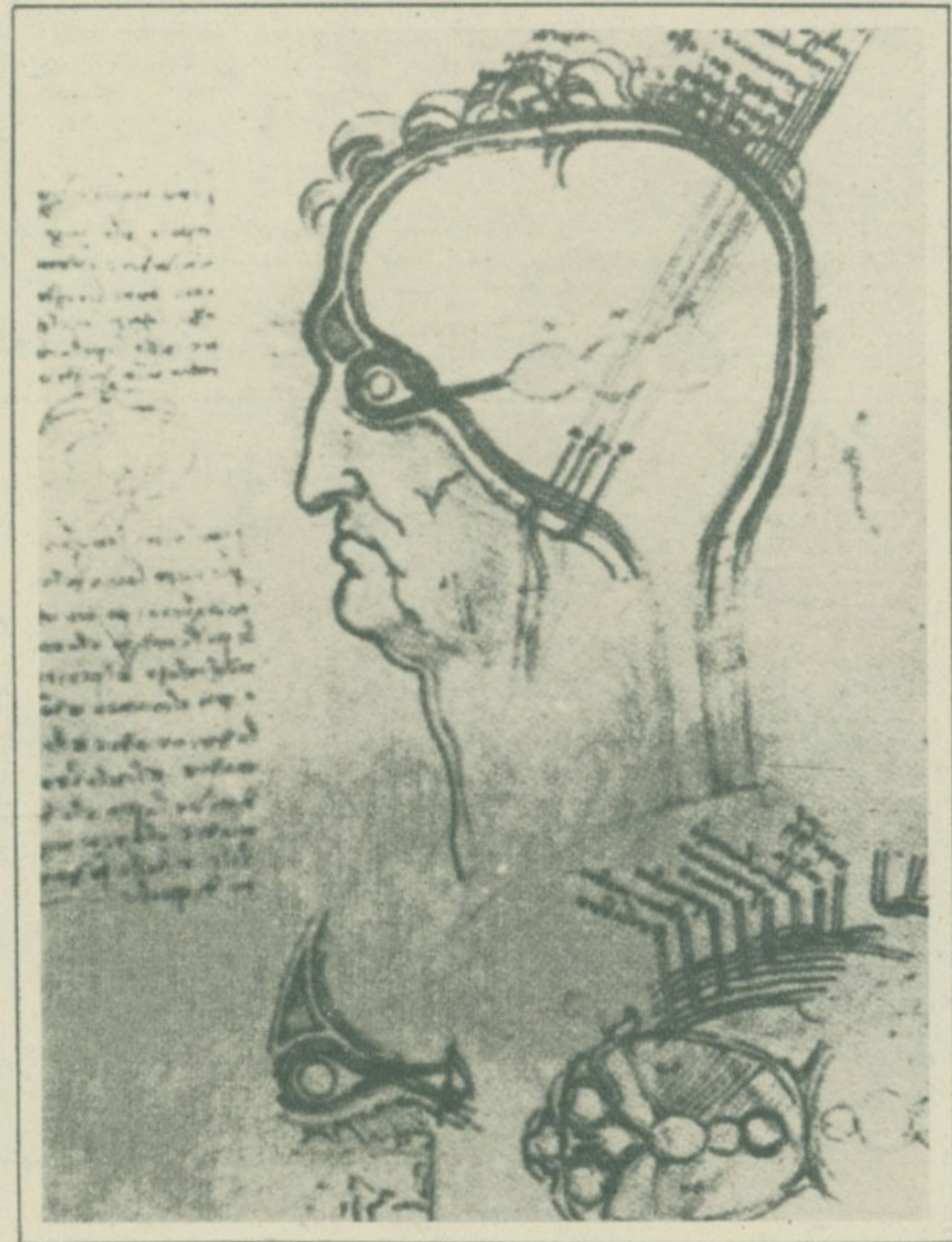
...АКО ТЕ НЕ ОМЕТЕ СТОМАК

Осећање естетског уживања које нас обузима при посматрању Леонардових анатомских студија доказ су да за њега није постојала супротност између науке и уметности: оне су се по њему међусобно допуњавале.

И као што научни рад никада није одвајао од уметничког, тако је веровао и да човек, ма којом од две делатности се бавио, мора у себи да обједињује не само радозналост научника и осећајност уметника, већ и сасвим одређене психичке и физичке квалитете. Ево шта је у једном од списа забележио сликар, вајар, архитекта, проналазач, научник и мислилац Леонардо да Винчи:

„Чак и ако волиш анатомију, можда ће те омести стомак, а ако те он не омете, можда ће то учинити страх од боравка међу рашчерченим и одраним телима умрлих и усред ноћи; а ако те ни то не омете, можда ће ти понестати снаге да начиниш цртеж веран ономе што посматраш.“

Па ако и начиниш цртеж, њему ће можда недостајати перспектива, а ако је буде, можда нећеш постићи жељени геометријски склад, а ако ти и то пође за руком, можда ће ти понестати стрпљења... Да ли сам све ове препреке савладао или не

Краљевској библиотеци у Виндзору.

Педесет анатомских студија које сачињавају такозвану Виндзорску збирку Леонардо је нацртао око 1480. године. Свет је за њих сазнао тек пошто их је откупила библиотека у Виндзору, дакле, скоро два века касније!

Данас се зна да је те цртеже Леонардо хтео да употреби као илустрације за књигу анатомије коју је намеравао да напише. Иако ту замисао није спровео у дело, оставио је белешке које сведоче да је скоро пола века пре него што је

жене и њихове сразмере... Онда опиши како је човек састављен од вена, нерава, мишића и костију...

Потом представи четири универзална стања човека, то јест радост са различитим начинима смећа... плач и његове видове у зависности од узрока... срцбу пропраћену убилачким покретима, бегом, суровошћу... затим представи замор, тегљење, гурање, ношење, подупирање... Потом опиши изглед чула вида и слуха... Објасни потом природу пет чула... — записао је Леонардо.

Зашто, онда, није оства-

анатомија

ГЕ ДУШЕ?

Шта је живот, шта смрт — трагајући за одговорима на ова питања Леонардо да Винчи сецирао је тридесет људских тела. Аутопсију је извршио и над једним пријатељем...

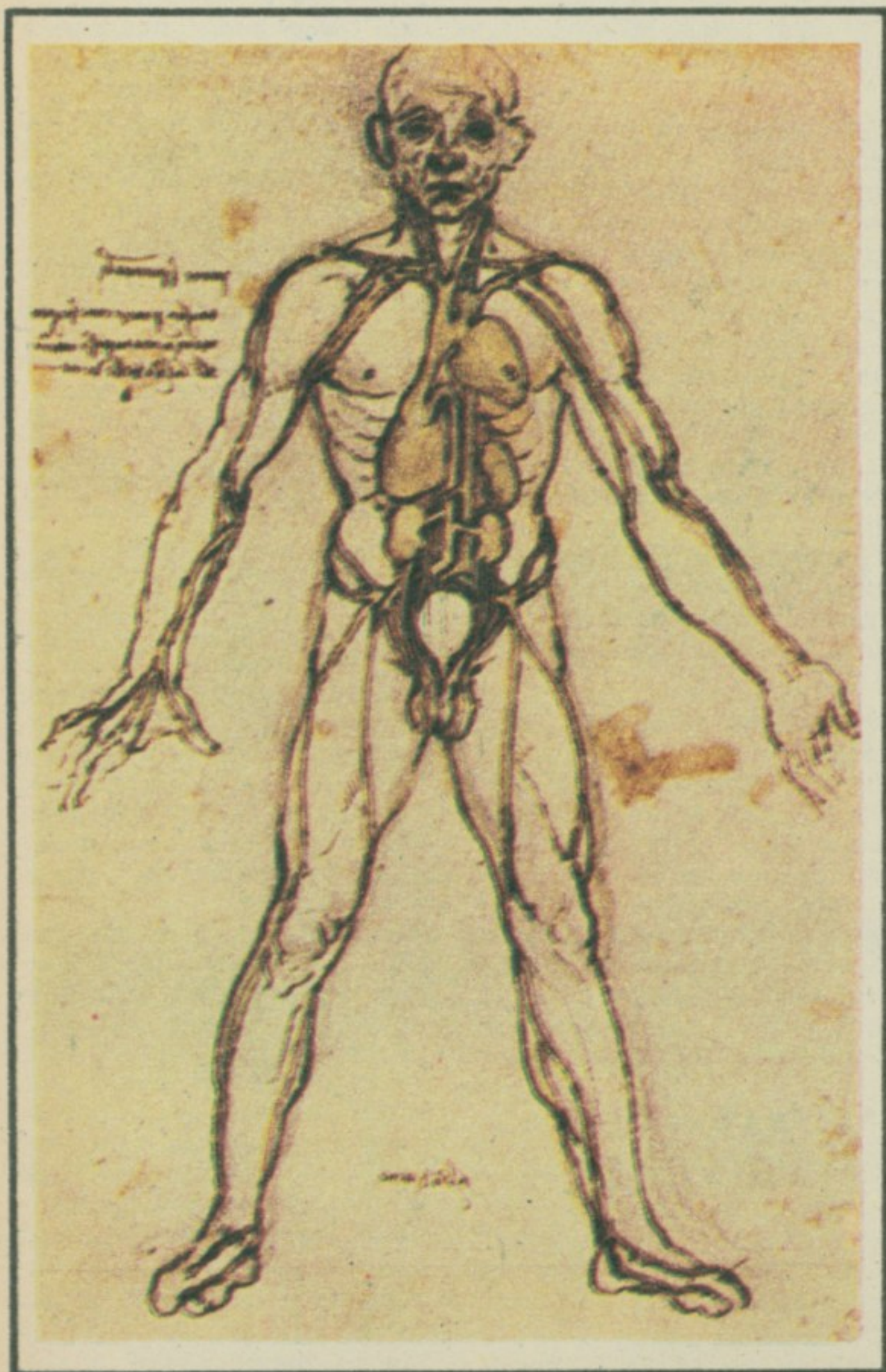
рећи ће 120 свесака цртежа које сам начинио“.

На другом месту забележио је:

... уколико желиш до-

бро да проучиш неки део тела, треба да га окрећеш, или њега или сопствено око, да га посматраш из више различитих углова,

Ову анатомску студију људског тела уметник је нацртао између 1490. и 1500. године.

Да би начинио цртеж фетуса овог дечака од седам месеци, Леонардо га је нао опчињен данима проучавао и скицирао.

да га процењујеш одозго, одоздо, са стране... Али знај, ни то те неће задовољити због преплитања мембрана, артерија, нерава, мишићних влакана и крви која све натапа јединственом бојом...

Леонардо није фотографски репродуковао стварност. Морао је да бира, одбацује и уноси ред у заплетени свет природних појава, како би се систематски, корак по корак, приближио научној спознаји.

А за чим је то, носећи се са огромним тешкоћама, Леонардо трагао? Колико је лешева сецирао да би нацртао своје цртеже? На последње питање одговорио је сам: тридесет!

Најмлађег од њих, фетус неког дечака од седам месеци, Леонардо је као опчињен данима проуча-

вао и скицирао. За најстаријег, неког убогог старца, везана је занимљива анегдота.

ШТА ЈЕ УЗРОК ТАКО СЛАТНЕ СМРТИ?

Леонардо је често обилазио болнице јер су му оне пружале непресушни извор инспирације. У време боравка у Фиренци у болници Санта Марија Нова открио је старца коме су дани одбројани.

Између уметника и болесника развило се дирљиво пријатељство: Леонардо га је готово свакодневно посећивао, сатима стрпљиво слушао, нежно га покривао кад год би се овај пожалио да му је хладно. Пријатељство се „чудно“ завршило. Чим је његов

пријатељ издахнуо, радознали сликар је брже боље отрчао кући по своје инструменте...

„Тај старац ми је неколико часова пред смрт поверио да има више од сто година и да осим што се осећа јако слаб, нема никаквих других тегоба. И тако је, усправљен на једном кревету у болници Санта Марија Нова у Фиренци, без иједног покрета или наговештаја, напустио овај свет; и ја сам га сецирао како бих открио узрок тако слатке смрти.“

Шта је живот, шта смрт — то су питања која је себи постављао Леонардо да Винчи. У тридесет тела над којима је извршио аутопсију трагао је за „седиштем свих чула“ (душом) и разрешењем вечне мистерије човековог унутрашњег света. М. И.

ПЛАН ПОМРАЧЕНИХ УМОВА

ЖИВИ ПРОЈЕКТИНИ ЗА БЕРЛИН

ГОЛОБРАДИ МЛАДИЋИ
ИЗАБРАНИ ДА ПОСТА-
НУ НЕМАЧКЕ КАМИКА-
ЗЕ ВРБОВАНИ СУ ЗА
»НАРОЧИТУ МИСИЈУ«
У ОДБРАНУ ОТАЋБИ-
НЕ. НИКО ИМ НИЈЕ
РЕКАО ДА ИХ ПРИПРЕ-
МАЈУ ЗА УЗАЛУДНО
САМОУБИСТВО.

У пролеће 1944. године инжењер Ерих Бахем добио је од Луфтвафе, Немачког ратног ваздухопловства, задатак да почне рад на пројекту „авиона једноседа који би био веома покретљив и трошио мало горива“. Радило се о војној тајни а Бахем је био поверљива личност и познато име.

Кратко време пре ове „поруџбине“ Бахем је завршио и предао Луфтвафи нацрте и прорачуне за „натер“ — апарат који је могао да узлети готово вертикално и да, пошто испали сву муницију, аутоматски избаци пилота у ваздух а сам се обруши на непријатељску летећу тврђаву и повуче је са собом у вртлог пожара и смрти.

Овај авион изазвао је велико одушевљење Врховне команде ратног ваздухопловства и немачких пилота. Околности су спречиле Геринга, у то време главног шефа Луфтвафе, да тешку ратну индустрију „снабде“ још једним убојитим серијским производом. Реализација „натера“ одложена је за „погоднија времена“.

ГЕРИНГУ СЕ ДОПАЛО

Уместо „натера“ Немачко ратно ваздухопловство поручило је 1944. авион који би имао неке „наторове“ одлике, али би био далеко јевтинији. Немачка пред крај рата није више себи могла да дозволи сувише луксуза. Апарат затражен од инжењера Бахема био је, у ствари, предвиђен за последњу одбрану берлинског неба. Радило се о нарочитом авиону којим би управљао „живи пројектил“ — пилот-самоубица.

Хана Рајц, убеђена нацисткиња, веома способан организатор и високи саветник Луфтвафе, узела је на себе да спроведе „план последње одбране“. Она је још 1938. године, за свој рачун, пратила јапански програм увођења у рат група камиказа. Идеја јој се веома допала, али тада није помишљала да би нешто слично могло да се организује и у Немачкој.

Три године касније, 1941. Хана Рајц повећала је Герингу своју замисао о евентуалним „психичким и војним припремама“ немачких камиказа. И Герингу се идеја допала, али у то време није изгледала ни неопходна ни актуелна.

План је ипак узет у „дугорочно разматрање“.

Упркос одушевљењу неких својих најближих сарадника за припремање одреда камиказа, Хитлер о томе није хтео ни да чује. Он је, изгледа, најдуже од свих веровао да до директног напада на Берлин неће ни доћи те је изlišно губити време око планова за евентуалну одбрану.

Без обзира на фиреров став године 1942. Хана Рајц већ је могла да рачуна на подршку неколицине високих официра и функционера Луфтвафе и сарадњу инжењера Фридриха Ритенбака. Овај је био пријатељ и сарадник познатог немачко-америчког инжењера Хермана Куна који је 1938. дао нацрте за чувени „дириплан“, необичан апарат спојен са аеростатичким балоном испуњеним хелијумом.

ГОРЕТИ ОД ЉУБАВИ

Инжењер Ритенбак сарађивао је на техничком делу реализације плана са

инжењером Бахемом. Његов задатак био је да „корсдинира“ војне са још вежњијим психолошким припремама „Хитлерове омладине“, односно стотинак брижљиво одабраних младих фанатика који су били спремни да „дају све од себе за отаџбину и фирера“.

Младићи замишљени да постану немачке камиказе морали су бити у савршеној психофизичкој кондицији и, наравно, „горети од љубави“ према идејама нацизма. Они су регрутовани и припремани веома брижљиво, с тим што се пре радило о психолошким него о војним вежбама.

Припремама за смрт и „највишу жртву“ за нацизам руководио је професор Е. Блундих, лични Галандов пријатељ и прави стручњак за психолошке ратне припреме. Курс се одржавао у подруму једне бомбардоване, полусрушене цркве на периферији Берлина. Лекција из аеронаутичког образовања младих су, међутим, добијали у великом и лепо уређеном омладинском дому „Адолф Хитлер“. Избор ова два, тако различита места није био нимало случајан. „Психолози“ су о свему водили рачуна.

Нацистичка пропаганда рачунала је, почетком 1945. године када је регрутовање за камиказе почело, на спонтаност и непромишљеност младости. Јер, ко би други пристао да умре за унапред изгубљену ствар! Од пажљиво одабраних младих из редова „Хитлерове омладине“ тражено је да дају свој допринос рату учествујући у „нарочитој мисији“. Разуме се, нису им рекли да је „нарочита мисија“ обично самоубиство од којег нико неће имати никакве користи.

Рачунало се, с правом на тематичком тачношћу, да у тренутку када буду сазнали шта се стварно од њих очекује несрећни младих више неће моћи да узмакну. Вешто вођене психолошке припреме учиниће своје и ниједан од будућих пилота-самоубица неће стварно ни бити свестан шта чини, заслепљен нацистичком мистиком.

РАТ ЈЕ ВЕЋ ИЗГУБЉЕН!

У јануару 1945. године Хана Рајц је, заједно са инжењером Ритенбаком, грозничаво проучавала могућност да се теледиригована бомба Фау-1 претвори

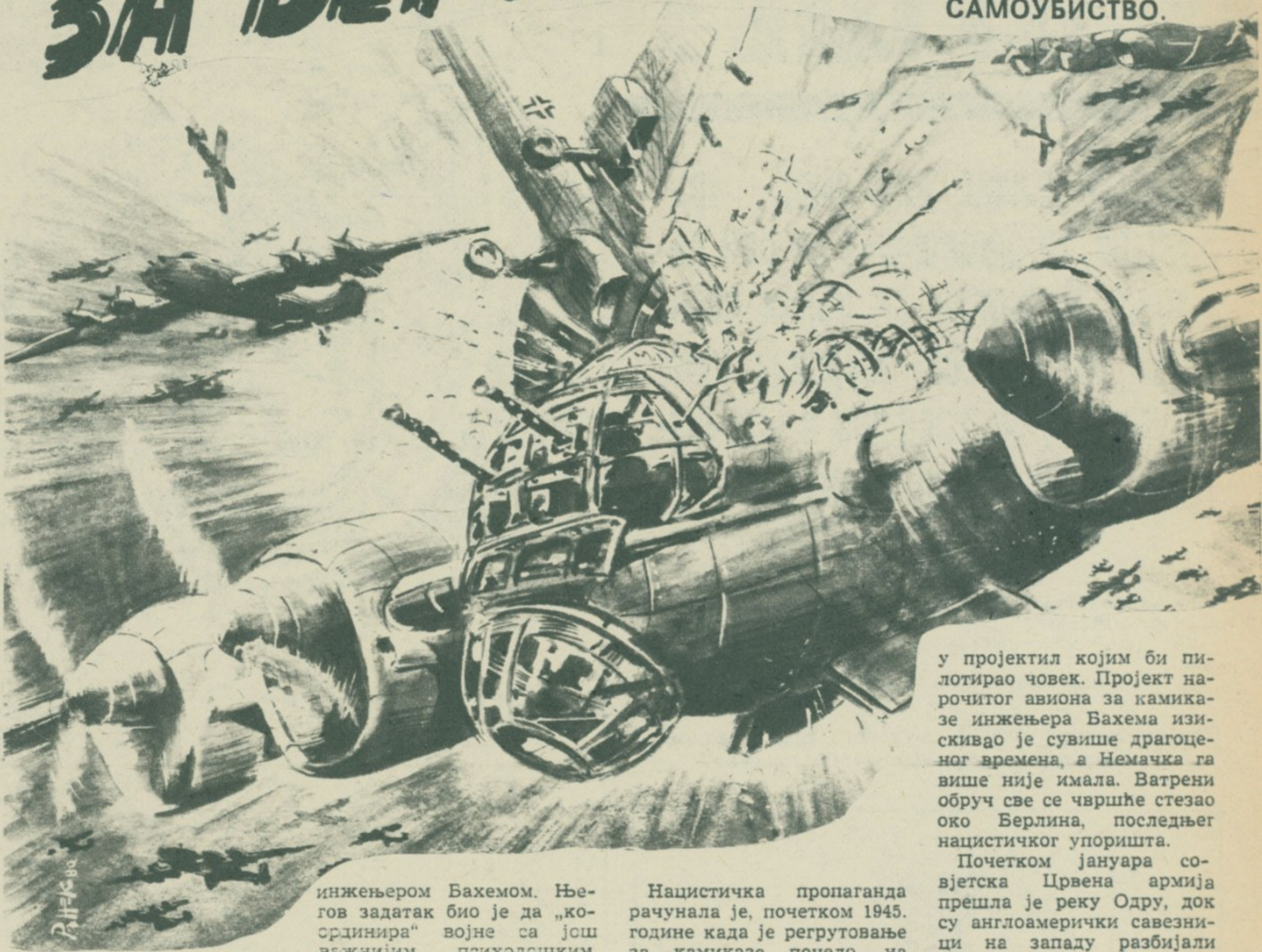
у пројектил којим би пилотирао човек. Пројект нарочитог авиона за камиказе инжењера Бахема изискивао је сувише драгоценог времена, а Немачка га више није имала. Ватрени обруч све се чвршће стезао око Берлина, последњег нацистичког упоришта.

Почетком јануара совјетска Црвена армија прешла је реку Одру, док су англоамерички савезници на западу разбијали Зигфридсву линију. Пропаст Немачке била је више него очигледна сваком осим самом Хитлеру и неколицини његових најужих и најзаслепљенијих сарадника. Фирер је ипак, тек тада пристао да се присети плана камиказа за који својевремено није хтео ни да чује.

У његовом помраченом уму тих последњих месеци немачке агоније план крајње одбране Берлина помоћу пилота-самоубица постепено је добијао циновску и пресудну важност. Хитлер се уљуљкивао у сновима да ће „гроздови људских пројектила“ изненада прескренути ратну ситуацију.

И Геринг се радо дао заварати овим планом и крајем јануара 1945, у разговору са групом високих нацистичких функционера, дословце је изјавио: „... Биће довољна мала група добровољаца да изазове огромне ваздушне губитке у непријатељским редовима и заувек очисти небо над Берлином“.

Немачки савезник Бенито Мусолини, шеф италијанске фашистичке владе, сазнао је за план о осни-

вању немачких камиказа још јануара 1942. Тада је рекао својим поверљивим сарадницима: „Ако је то оно чувено тајно оружје о коме Немци толико причају, рат је већ изгубљен!“

Ни сами немачки нацистички и војни шефови нису били једнодушни у погледу плана Хане Рајц. Када је фелдмаршал Ромел чуо за „живе пројектиле“, рекао је: „Сваки народ мора свом војнику да пружи могућност да преживи. Ово је план помрачених умова!“ Генерал Вернер Баумбах био је још одређенији: „Очигледно се ради о крајње идиотском програму одбране Берлина!“

Гебелс је, међутим, био сасвим другачијег мишљења, верујући да пилоти-самоубице могу да поврате ратну равнотежу. Он је забележио у свом дневнику: „Одушевљење и одлучност шацице младића може да збуди непријатеља и изазове тренутке неодлучности који су предуслов пораза.“ Химлер је сматрао да је жртвовање младих пилота неопходно, само је саветовао да се поштеде најбољи авијатичари!

ХИТЛЕР ЈЕ БИО НЕРВОЗАН

Прва акција немачких камиказа била је предвиђена за крај априла 1945. док је Црвена армија без предаха напредовала према Берлину.

Хитлер је 26. априла хитно позвао у свој бункер под земљом новог команданта Луфтвафе Фон Грајма, који је заменио Геринга, и Хану Рајц. Совјетске гранате већ су пљустале надохват фиреровог последњег склоништа, а он је још слепо веровао да акција камиказа може да преокрене исход рата.

Хана Рајц, будући, за разлику од Хитлера, при здравој памети, схватила је тих дана да је њен програм пилота-самоубица неостварљив. Покушала је, заједно са Фон Грајмом, да то некако објасни и Хитлеру, али он као да није чуо шта му се говори. Њихов разговор трајао је кратко; Фирер је био крајње нервозан и одбијао је да разуме стварност ситуације.

Сусрет се завршио тако што је Хитлер наредио команданту Луфтвафе: „Идите и хитно пошаљите све бомбардере да зауставе совјетску армију! Очистите небо над Берлином помоћу добровољаца смрти!“

Он није знао да је 26. априла 1945. једини употребљив авион којим је Луфтвафе још располагала био онај којим су Фон Грајм и Хана Рајц допутовали на састанак с њим. Само неколико дана касније Црвена армија освојила је Берлин и рат је практично био завршен.

П. С.

ЗАБАВНИКОВ ЛЕКСИКОН

ЛИЛИТ

Састављачи Библије — непажњом ваљда — оставили су две верзије приче о стварању прве жене. По једној верзији — жена је створена кад и први човек; по другој, оној познатијој — „Бог пусти тврд сан на Адама, те заспа; па му узе једно ребро, и... створи жену од ребра“. Да би се некако изгладиле ова „грешка“ и да би се спојиле ове две приче у једну, развила се легенда да Адам није имао једну жену, него две: Лилит је била његова прва жена, Ева — друга.

Страсна и дивља лепотица Лилит била је најпре једна од жена Сатаниних, али оставила је мужа и отишла Адаму. И у њеном другом браку било је проблема: како је начињена од земље, као и први човек — Лилит

није хтела да слуша Адама и да му буде покорна, јер је сматрала да су једнаки и равноправни. Посвађали су се, и Лилит је побегла.

На Адамову молитву, Бог је послао три анђела да је траже и поручио јој да ће бити сурово кажњена ако се не буде вратила Адаму: умирати ће стотину њене деце дневно! Али тврдоглава Лилит није се вратила мужу.

Отуда — каже легенда — Лилит се свети на малој деци, али лако јој се може стати на пут: немоћна је да ма шта учини у присуству амајлије на којој су исписана имена тројице анђела који су послати за њом (Сеној, Сансеној и Самангелов).

По рабинској традицији, Лилит и Адам још једном су били заједно:

кад се после истеривања из раја Адам одвојио од Еве, био је са својом првом женом још читавих

сто тридесет година. Тада су изродили демоне који лутају по свету и муче људе.

СТОИЦИ

Кажу да је роба Епиктета његов господар једном хтео да казни, па му је увртао ногу у справи за мучење. Уместо да зајауче од бола, Епиктет је само, осмехом, опомену господара: „Сломићеш је“. А кад је нога заиста била сломљена, рекао је мирно: „Нисам ли ти рекао да ћеш је сломити?“ Био је то прави стоик — и буквално и фигуративно.

Стоичку филозофску школу основао је у 4. веку пре наше ере Зенон родом са Кипра, који је напустио трговину и почео да држи предавања у Stoa Poikile — Шареном трему (у Атини) — по

чему је школа и добила име.

У току неких пет векова, колико је трајала, стоичка филозофија доста се мењала — али њено етичко учење остало је све време готово једнако. Највеће добро је врлина — кажу стоици — а она се састоји у живљењу у складу с природом. Права срећа је у слободи од спољашњег света, у душевном миру који та слобода даје. Човек не може спречити судбину да му задаје пријатности и боли — али може све мушки да поднесе и да сачува поносну самосвест тиме што неће сматрати пријатности нечим добрим ни бол нечим злим. Мудрац мора да се осло-

боди афеката. „Блаженим се може назвати онај који, вођен умом, ништа више не жели и ничега се више не боји“ — каже један стоик.

Мада је стоицизам настао у Атини, најпознатији стоици су три Римљанина: Сенека, Епиктет и Марко Аурелије; први је био сенатор, други роб а трећи цар.

Прва жена цара Клаудија, Месалина, послала је Сенеку у прогонство; друга царева жена, Агрипина, позвала га је на траг да би васпитавао младог принца Нерона. Кад је васпитаник постао умоболни цар, натерао је бившег васпитача да изврши самоубиство — и Сенека је себи пресекао вене. Сенекин живот, додуше, није био баш претерано стоички (згрнуо је, рецимо, силно богатство посуђујући навелико новац становницима Брита-

није уз претеране камате) — али оваква смрт заиста је била у складу са његовом филозофијом.

Док је Аристотел сматрао да су људи по природи створени неједнаки, Сенека је тврдио да су сви људи једнаки, а да су услед друштвених односа постали неједнаки. „Сети се да је онај кога ти називаш робом постао од исте материје од које и ти — говорио је Сенека — да ужива у истом небу у којем и ти, да дише исти ваздух, да има исти живот и чека исту смрт“ Због оваквих речи Енгелс је назвао Сенеку „стрицем хришћанства“.

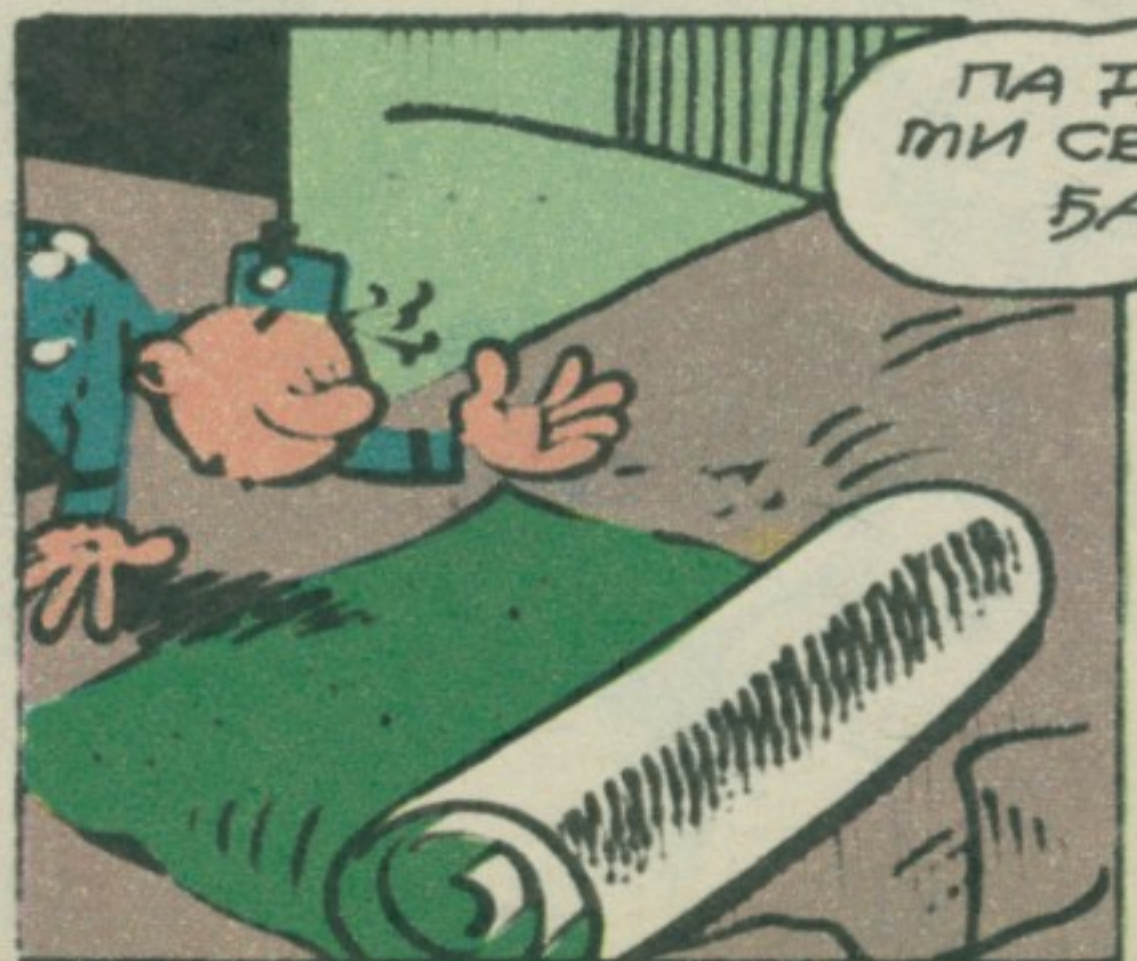
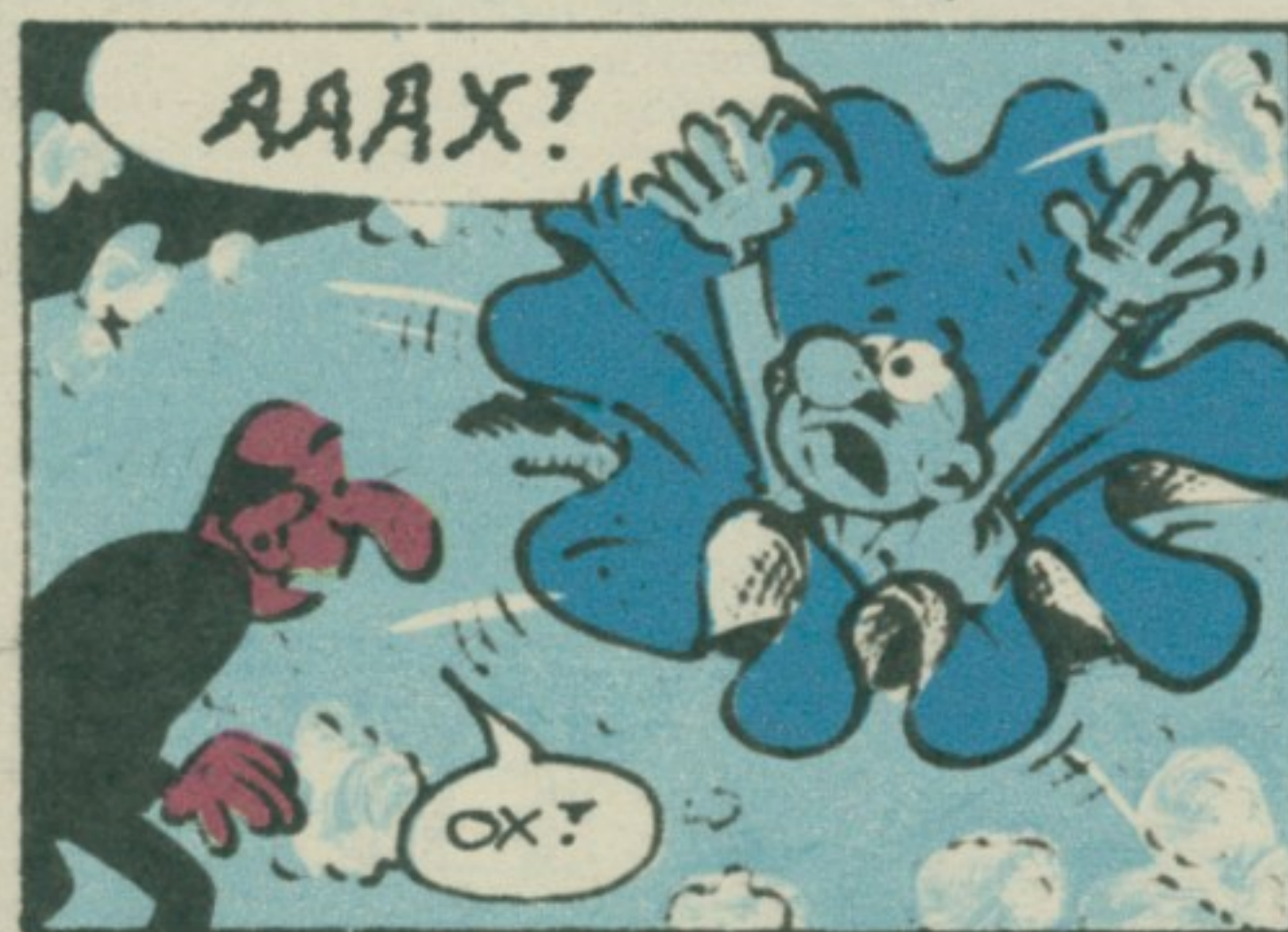
И само име другог великог стоика Епиктета подсећа нас да је био роб — његово име значи „онај који је набављен“. Епиктет је, као син роба, рођен у Фригији, и као роб успео је у Рим у лон Нероновог гардисте Елафродита који га је доцније ослободио. Кад је цар Домицијан наредио да сви филозофи напусте Рим и Италију, Епиктет се преселио у Епир, основао школу и живео од својих предавања.

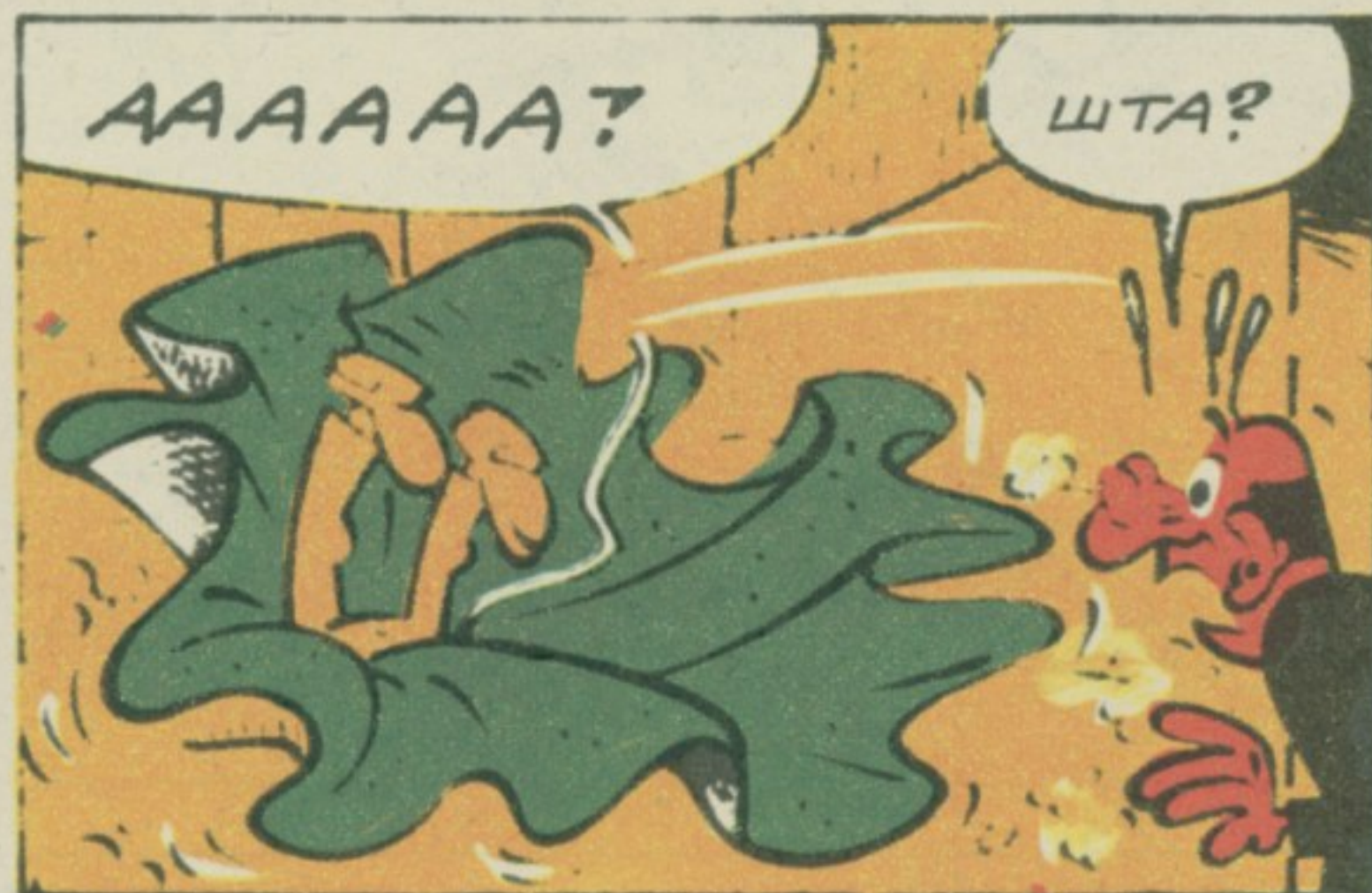
Трећи велики римски стоик, Марко Аурелије био је цар који је прогонио хришћане и филозоф у чијем учењу има хришћанског песимизма. „Све што припада телу — јесте рака, све што припада души — сан и пара“ — записао је Аурелије.

Када се данас каже за неког да је „стоик“, та реч се употребљава, наравно, у фигуративном значењу: мисли се на човека који је хладан, миран, непоколебљив, који све спољне недаће подноси мирно и постојано.

ПОТРУКО: ТЕПИХ

ХИТ☆☆☆ СТРАНА

АЛЕН ПАРСОНС

Улогу коју тренутно ужива у свету музике АЛЕН ПАРСОНС је стекао као продуцент састава ПИНК ФЛОЈД (PINK FLOYD). Ова група, која већ више од десет година заузима сам врх у свету музике, за прве успехе и популарност може да захвали свом продуценту Парсонсу.

Овај свестрани музичар стекао је славу и својим самосталним диско-проектима. И наше дискографске куће су издале његове плоче, па је и публика у Југославији упозната са Аленовим пројектима и њиховом вредношћу. Његова најновија велика плоча „Проклет био ако то урадим“ („Damned if I Do“) треба да се појави и на нашем тржишту. Најновији ЛП не одступа много од Парсонсовог схватања музике.

●●● СТУДИО ВЕМ ●●●

У Београду, при Удружењу естрадних радника Србије, отворен је модеран музички студио ВЕМ. Нова техника и уређаји који су неопходни за квалитетне снимке пружају и нове могућности групама и певачима. По речима оних који су већ снимали у овом студију (СМАК, ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ, ЈУ-ГРУПА, ДРУГИ НАЧИН, Срђан Марјановић, ЗЕБРА и др.), путовања у иностранство више нису неопходна. Тон-мајстор Раде Ерцеговац каже да се сада много брже и квалитетније ради. Вишеканални сто „миксера“ и добар магнетофон обабевају квалитетне снимке.

Студио је намењен свим младим и афирмисаним саставима који желе добар звук и квалитетан снимак. Изградња студија трајала је годину дана, а пројекат је дело инжењера Јована Вишковића. Штета је што оваквих студија нема више јер се у нашем главном граду осећа потреба за једним систематским радом који ће донети одређен квалитет у домаћој музици.

ДОЛАЗИМ ЗА 5 МИНУТА

Музика: Драган Илић
Текст: Бора Ђорђевић
Изводи: ГЕНЕРАЦИЈА 5

Долазим за 5 минута
немој да бежиш, не буди дете
само ћу скочити преко пута
да купим пиће и цигарете.

Долазим за 5 минута
ево ти новине, нешто пронађи
плоче су тамо лево у соби
ја трчим доле, сама се снађи.

Не бој се, нећу ти ништа
треба ми раме за плакање
треба ми склониште од буке
треба ми музика и стисак руке.

Долазим за 5 минута
молим те, остани где си
искључи телефон, закључај врата
треба ми љубав, а ти то јеси.

О групи ГЕНЕРАЦИЈА 5 и најпробирљивији музички критичари говоре с пуно хвале и с правом је сврставају у сам врх домаће рок-музике.

ГЕНЕРАЦИЈА 5 је почела с радом пре три године.

Сви њени чланови пре тога већ су свирали у групама: Драган Илић и Бобан Ђорђевић у КОРАКУ, Драган Јовановић у саставу ЗДРАВУ, Душан Петровић у ПОП МАШИНИ, а Јован Рашић у ЗЛАТНИМ ПРСТИМА. У овој постави група је радила годину дана, до јуна 1978. и снимила прву малу плочу с композицијама »Нови живот« и »Изгубљен сан«. Јуна 1978. године басиста Душан Петровић отишао је на одслужење војног рона, а заменио га је Милош Цајгер који ће у групи остати до Душановог повратка. Група је снимала и своју другу малу плочу на којој су се нашле нумере »Свему дође крај« и »Ноћни мир« са којима је учествовала на рок-вечери фестивала »Опатија 79«. Том приликом групи је уручена награда стручног жирија за најбоље коришћење фолклорних мотива у композицији »Свему дође крај«. Исте године у јесен групу напушта вокални солиста Јован Рашић, а замењује га Горан Милошевић. Одмах по Горановом доласку приступило се реализацији првог ЛП-ија. У међувремену, у новом бру, издат је трећи сингл са нумерама »Уморан од свега« и »Ти само буди довољно далеко«. Новогодишње празнике више од 15 хиљада младих у Београду провело је у Сава центру у друштву ГЕНЕРАЦИЈЕ 5 и СРЕБРНИХ КРИЛА. Била

је то још једна прилина да се осети пулс публике. Четвртог фебруара ове године у студију Продуције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд почело је снимање материјала за први ЛП. Снимање је трајало до маја, дон је миксовање обављено у »Синус студију« у Берну. Плоча се појавила у продаји почетном јула и одмах добила изванредне оцене.

Да вам и представимо петорицу младића који у последње две и по године плене пажњу домаће музичке јавности:

* ДРАГАН ИЛИЋ је шеф групе, свира клавијатуре, пратећи је вокал и у саставу је од првог дана. Рођен је 13. 12. 1956. у Београду и апсолвент је на Музичкој академији, на одсену за композицију.

* ДУШАН ПЕТРОВИЋ свира бас-гитару и у групи је од оснивања. Рођен је 1961. године у Београду а по занимању је музичар.

* БОБАН ЂОРЂЕВИЋ је танође веран ГЕНЕРАЦИЈИ 5 од њеног оснивања. Удара бубњеви и он је по професији музичар. Рођен је у Београду 20. 1. 1956.

* ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ свира соло-гитару, а по потреби је и пратећи вокал. Рођен је 10. 5. 1955. у Београду.

* ГОРАН МИЛОШЕВИЋ је вокални солиста и по стану и по годинама најмлађи је у групи. Рођен је 1959. године у Београду и по професији је музичар.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ СКОПЉА

ВЕНКО ПЕТРОВСКИ, акустичар из Скопља, велика је нада наше забавне музике. Завршио је средњу школу и већ пет година свира гитару. Изводи композиције страних и домаћих аутора, али наступао и као кантаутор. Запажене су његове композиције „Бети“, „Сонувам“, „Песнице, промени тему“, „Марија“ и др. Наступао је на концерту Драгана Мијалковског и у најскорије време очекује снимање за Радио-телевизију Скопље.

Ацо Тодоров,
Студентски дсм „Гоце
Делчев“ Б/902,
Скопље
(хonorар 150 дин)

МУЗЕЈ САРВАН

Недавно основану групу МУЗЕЈ САРВАН најбоље ће упознати они који набаве њихов синг-првенац. Групу квалитетних музичара води бивши вокални солиста групе С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ Асим Сарван. На својој првој малој плочи МУЗЕЈ САРВАН је понудио две нумере: „И тако сваки дан“ и „Музичари лошег кова“.

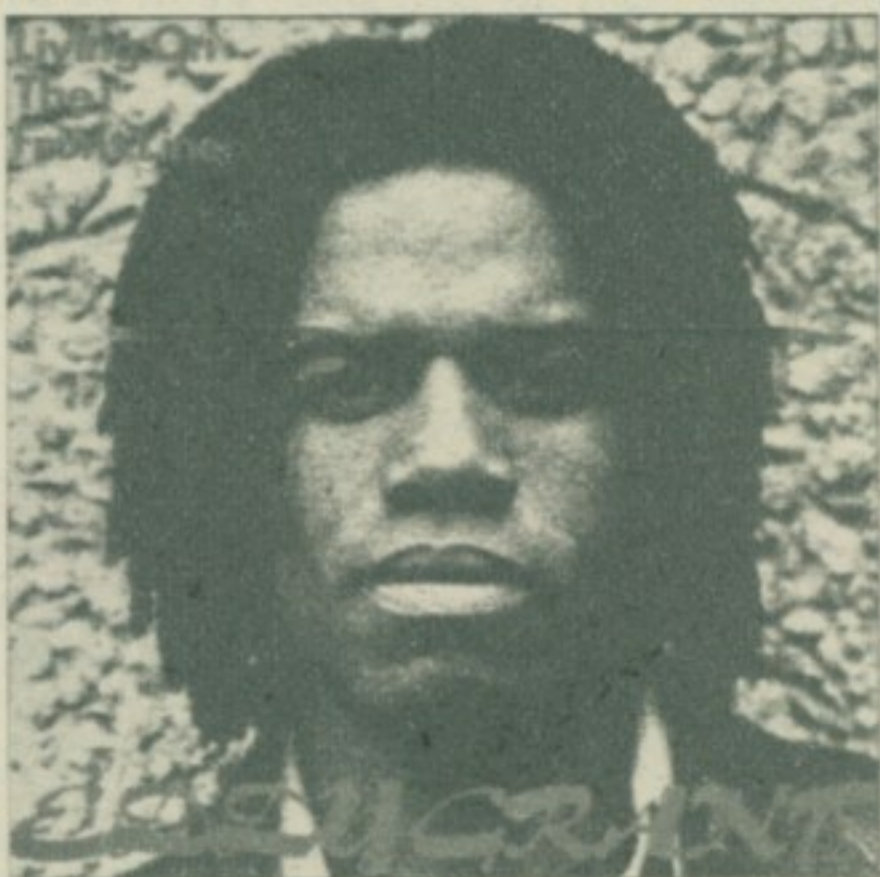

РАНДЕВУ

Назив групе РАНДЕВУ као да је већ на почетку предодредио век постојања овог састава. Све је било кратко, тако да је љубитељима ове врсте музике остала за утеху само мала плоча са нумером „Љубим те к'о мрак“ и „Девојка мојих снова“. Наиме, овај састав је основао познати клавијатуриста Тихомир Поп Асановић који је успео да окупи четворицу одличних музичара, али на кратко јер су се одмах по изласку плоче и разишли. Тренутно се Тихомир Асановић налази у Америци где, како сазнајемо, припрема нове диско-пројекте.

НОВЕ ПЛОЧЕ

ЕДИ ГРАНТ (EDDY GRANT)

У издању продуцентске куће Београд-диск недавно се појавило неколико добрих лиценцих и домаћих издања. Један од њих је и сингл Едија Гранта, певача са Јамајке, извођача светског хита „Living on the Front Line“. На другој страни ове мале плоче је нумера „The Frontline Symphony“.

МЕЧБОКС (MATCHBOX)

Тренутно једна од водећих група у свету новог таласа је МЕЧБОКС. Мада су њени чланови старији рокери, музика коју свирају с правом можемо назвати младом и свежом. До сада су имали неколико успешних диско-издања од којих је једно могуће набавити и у нашим продаваоницама. Реч је о синглу са композицијама „Everybody Needs a Little Love“ и „Nuzz Buzz a Diddle It“.

МОЈ ИЗБОР

Одушевила ме је ваша нова рубрика „Мој избор“. Желела бих да и ја учествујем у њој па вам шаљем називе пет домаћих и пет страних песама. Зовем се **Весна Николић**, имам петнаест година и ученица сам из Лесковца.

ДОМАЋЕ

1. АКУПУНКТУРА — Леб и сол
2. АПАРТМАН 1001 — Дато Топић
3. КАД ЗАБОРАВИШ ЈУЛИ — Бијело дугме
4. ПАКЛЕНИ ВОЗАЧИ — Атомско склониште
5. САМА — YU група

СТРАНЕ

1. ALBATROS — Fleetwood Mac
2. BECOUSE THE NIGHT — Patti Smith
3. SOUND-A-SLEEP — Blondie
4. LIFE DURING WAR TIME — Talking Heads
5. HURDY GURDY MAN — Steve Hillage

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем добро очуване ЛП плоче: „If You Can't Stand the Heat“ (STATUS QUO), „Beatles for Sale“ (THE BEATLES), „It's a Heartache“ (Bonnie Tyler), „I'm in You“ (Peter Frampton), „WINGS“, „It's a Game“ (BAY CITY ROLLERS), „Nashville“ и „The Original Sound Track from the Motion Picture“ (John Travolta / Olivia Newton John).

Миљенко Чивраг,
Чикашева 2/9,
41000 Загреб

Продајем преко 100 добрих очуваних ЛП плоча. Да напоменем само неке од извођача: BLACK SABBATH, GONG, FLEETWOOD MAC, GRATEFUL DEAD, Rick Wakeman, WHO, YES, COLOSEUM и др.

Зоран Миловановић,
Васе Трифковића 2,
11420 Смедеревска
Паланка,
тел. (011) 832-392

СА ОБУКОМ МОРАТЕ ПОЧЕТИ ЧИМ ДОБИЈЕТЕ ПСА? ПРВО ГА НАУЧИТЕ ИМЕНУ И ЧИСТОТИ У КУКИ. НЕ ПОЧИЊИТЕ НОВУ ЛЕКЦИЈУ, АКО СТАРА НИЈЕ САВЛАДАНА?

СА ТРИ МЕСЕЦА ШТЕНЕ ТРЕБА НАУЧИТИ ДА БУДЕ ЧИСТО, А СА ЧЕТИРИ МЕСЕЦА ДА ШЕТА НА ПОВОДНИКУ.

САЗНАЊЕ КАКО ДА ЧУВА И БРАНИ ВЛАСНИКА ДОЛАЗИ КАСНИЈЕ, СА ОНО ДЕВЕТ МЕСЕЦИ ИЛИ ЧАК ГОДИНУ ДАНА.

ОКО ПЕТОГ МЕСЕЦА НАУЧИТЕ ДА ИДЕ УЗ НОГУ И ДА СЛУША ЈЕДНОСТАВНЕ КОМАНДЕ.

НАУЧИ ДА КОМАНДУЈЕШ

ДОШЛА САМ ДА ПОСТАТРАМ ОБУКУ ПА-СА?

НАУЧИТЕШ ГА ДА СЛУША, АКО КОРИСТИШ КРАТКЕ И ЈЕДНОСТАВНЕ РЕЧИ КАО: ЛЕЖИ, СТАНИ, СЕДИ. УВЕК ГА ПОХВАЛИ АКО ТЕ ПОСЛУША ИЛИ ГА КАЗНИ НЕЖНИМ ОДРАЖЕМ.

ДА ПОКУШАМО СА ТЕСОМ? ТЕСА, СЕДИ?

ПРИ КОМАНДИ ОБАВЕЗНО УПОТРЕБЉАВАЈТЕ ИМЕ ПСА? ТАКО ЋЕ ЗНАТИ ДА СЕ ОБРАЂАТЕ ЊЕМУ.

ЗА ЈЕДНОСТАВНУ ОБУКУ (ВЕЖБЕ ПОСЛУШНОСТИ) ПОТРЕБНО ВАМ ЈЕ:

- ПОВОДАН 1,8-2 м
- КОПИР (ОКОВРАТНИК КОЈИ РАДИ НА ПОТЕЗАЊЕ)

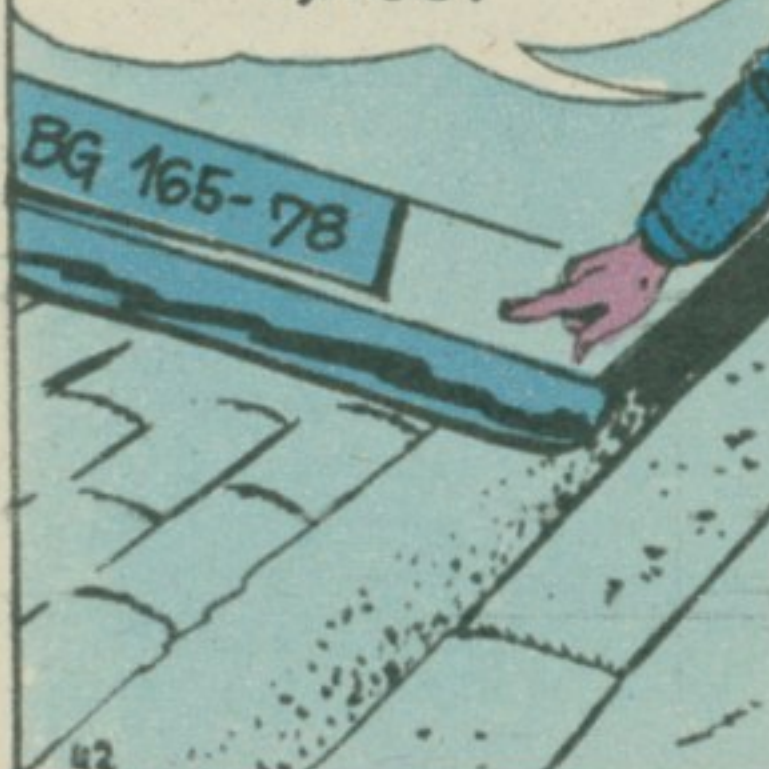
ЗА УЧЕЊЕ ДОНОШЕЊА КОРИСТИ СЕ:

- АПОРТОК
- ЗАПРАВУ ОБУКУ:
- ЗЕЧЈЕ КОЖЕ
- РУКАВИЦЕ И ДРУГЕ СПРАВЕ.

ХОЋУ ТО ДА УРАДИМ, АЛИ ЗБОГ ТЕБЕ, ВЕРА?

ПОНАШАЊЕ НА ЈАВНОМ МЕСТУ

ДОБИ, ТЕСА? ТО НЕ СМЕШ ДА РАДИШ НА ПЛОЧНИЦИ ВЕГ И СЛИВНИК? ТАКО ЋЕ ОТИГИ ПРАВО У КАНАЛИЗАЦИЈУ?

ВЕГ МИ ЈЕ ДОСТАТИХ ЗАБРАНА? НАМА ЈЕ ЗАБРАЊЕНО ДА ПРЉАМО ПЛОЧНИКЕ, ХОДНИКЕ, ТРАВЊАКЕ...

- НЕ ОБУЧАВАЈТЕ ПСА НА ЈАВНОМ МЕСТУ.

- ВОДИТЕ ГА УВЕК НА ПОВОДНИКУ.
- ПАС МОЖЕ СЛОБОДНО ДА ТРАЧИ НА МЕСТИМА И У ВРЕМЕ ОДРЕЂЕНО ЗА ТО.
- ПСИ НЕ СМЕЈУ УЛАЗИТИ У РАДЊЕ.

СУСЕДИ

НИКОЛА, ЗА СТВАРНО ВОЛИМ ПСЕ, ПА МИ ЈЕ ЖАЛО ШТО ТВОЈ ПАС ПРЕБЕ И ЦВИЛИ СВЕ ДОК СЕ НЕ ВРАТИШ? СУСЕДИ СЕ БУЊЕ?

ПОЗНАТО МИ ЈЕ? АЛИ, МОЈ ПАС НЕ ВОЛИ ДА БУДЕ САМ?

БИЛИ, МОРАШ ДА СЕ ПРИВИКНЕШ ДА ОСТАЈЕШ САМ? ДА САДА ИДЕМ ОД КУКЕ? АКО БУДЕШ ПРЕБАО, КАЗНИЋУ ТЕ, А АКО БУДЕШ МИРАН, НАГРАДИЋУ ТЕ?

ПОСЛЕ НЕКОЛИКО НЕДЕЉА...

БРАВО, БИЛИ? ДОБРА СИ ТИ КУЧА?

ПАС. МОЈ Д

ЧУЛА КОД ПСА

Човек је у предности само када је у питању разликовање боја

Најразвијеније чуло код пса је чуло мириса, неколико десетина хиљада пута јаче него у човека. Пас разликује хиљаде мириса које човек не може ни да омирише. Помоћу „носа“, како обично кажу ловци, пас осећа човека и разликује бројну дивљач. Мирис препелице је врло јак, али човек га у природи не осећа. Траг (мирис) препелице лако осети и штене од 3 до 4 месеца. За све што доживљава пас користи чуло мириса. Живот пса и многих других сисара зависи од способности чула мириса да распознаје околину.

Један од најважнијих „предмета“ на испитима у рођених особина ловачких паса је „испитивање селективних вредности чула мириса“. Пас који нема добро чуло мириса не може да помаже ловцу. Он неће открити зеца или фазана, а неће наћи ни дивљач коју је ловац одстрелио.

Чуло мириса може да ослаби — ако пас једе љуту храну, ако често болује, ако се повреди у пределу њушке.

И чуло слуха развијеније је него у човека. Пас чује чак и ход птице по земљи, а да не говоримо о шумовима који се чују кад јаребица бежи кроз пшеницу. Те шуме човек не чује. (Упозорење за младе власнике паса: пас боље чује кад му се тихо говори, па зато не треба викати на њега).

Вид у пса је добар. Кажу да су пси кратковиди јер на удаљености од 20 до 30 метара не разликују ни ликове ни боје. Та способност само је човекова привилегија.

Ако пас на удаљености од стотинак метара угледа неколико људи, неће знати ко је његов господар. Помоћи ће му чула мириса и слуха. Пошто су људи далеко, а уз то има и мало ветра, мириси и звуци ста-

паће се и мешати са туђим мирисима и звуцима и пас неће „решити своју заго-нетку“ — све док људи стоје. Чим крену, све ће знати. По ходу и другим покретима препознаће го-сподара.

Као ни људи — ни пси нису исти. Неко је боле-шљив, неко здрав, неко о-пет добро види, неко слабо. Али за ловачке и службе-не псе важи исто правило: морају да имају добро ра-звијена сва три чула.

У поређењу са ова три чула, чула укуса и додира врло су слаба. Уместо чула додира пас има способност да се оријентисе у про-стор. Дугачке и оштре длаке на њушци подсећају на радарске антене које примају ваздушне таласе тако да пас и у мраку не може да удари у препреку на коју наиђе.

Неки неукли људи говоре да пси имају чуло пред-сказања зато што наслућу-ју земљотрес и друге ка-тастрофе. У ствари, пре главног удара, тле се по-лако покреће. Ове прет-ходне припреме људи не осећају. Пас и многе друге животиње то чују, узнеми-ре се, обузима их страх и покушавају да се спасу непознатог, заправо стра-шног.

Чула пса могу да ослабе после неке болести али и због лоше исхране. Ако за-иста волимо псе и желимо да нам штене буде и при-јатељ, мораћемо да брине-мо о њему много више не-го што нам то на први поглед изгледа.

Приликом узгоја паса одгајивачи пазе да и отац и мајка будућих штенца посеђују одличне оцене облика, а још више да и-мају оцене урођених и радних способности. То значи да пас има добро чуло мириса и да је обучен за лов.

Хромозоми, носиоци на-слеђа врсте, имају посебну улогу и код човековог нај-вернијег пријатеља и на-лазе се у свакој ћелији. Према досадашњим истра-живањима генетичара, пас има 36 гена од којих се једна половина наслеђује од мајке а друга од оца.

Припремили:
Душан Мијатовић
и Миле Живић

САДА БЕМО УЧИТИ ВО-
ЂЕЊЕ УЗ НОГУ. УВЕК ВО-
ДИТЕ ПСА СА ИСТЕ СТРАНЕ?
КАД ЗАОСТАЈЕ ПОЖУРИТЕ ГА,
А АКО ЖУРИ ОПОМЕНИТЕ ГА ТР-
ЗАЊЕМ КАИША? АКО НЕ РЕАГУ-
ЈЕ, БЛАГО ГА ЛУПНИТЕ ПО НО-
СУ И КАЖИТЕ: К НОЗИ?

МНОГО МИ
ЈЕ ЛАКШЕ ДА
ВОДИМ ТЕСУ
НА ПОВОДЉУ?
АКО ИДЕ НА-
ПРЕД, СТА-
НЕМ НА ПОВО-
ДЉАЦ И КАЖЕМ:
ТЕСА, К НОЗИ?
АКО ЗАОСТА-
ЈЕ, УЧИНИМ
ИСТО?

УХ, КАКАВ
ДАН! ТРЕНЕР
ЈЕ ДАО УПУТ-
СТВА ЗА ОБУКУ,
МАДА БУ ЈА, АКО
МЕ ЗОВЕ, И БЕЗ
КОМАНДЕ ДОБИ-
ЈЕР ЈЕ МНОГО
ВОЛИМ?

ДОЛАЗАН НА ПОЗИВ

СУПТАНЕ?
ОВАТО,
К НОЗИ?

АКО ПАС НЕ ДО-
БЕ НА КОМАНДУ НЕ-
МОЈТЕ МУ ПРИЛАЗИ-
ТИ. ТАДА ЗАСТУЖИТЕ
КАЗНИ, АЛИ И ПОХВА-
ЉА, АКО ДОБЕ?

РАЗУМЕШ ЛИ, ТЕСА?
ДОБИЉЕШ НАГРАДУ
АКО ДОБЕШ НА КОМАН-
ДУ? У СУПРОТНОМ
БЕШ МЕ НАЉУТИ-
ТИ?

ТЕСА,
ОВАТО

БАШ
МИ ЈЕ
ОВО
ПОСАД-
ИЛО? РА-
ДИЈЕ
БИХ СЕ
ИГРА-
ЛА?

ДОБРО, ДЕ,
НЕ ВИЧИ?
ЕВО ДОП-
АЗИМ?

ЛОВАЧКИ ПСИ

ЈА ЛОВИМ У
ШУТИ, У РАВНИНИ,
У ШИКАРИ, ИСПРЕД
МОЈ ГАЗДЕ? МОЈ
ЗАДАТАК ЈЕ ДА ДИВ-
ЉАЧ НАТЕРАМ У БЕР?

ЈА ПРИПА-
ДЈАМ РАСИ
СПЕЦИЈАЛИ-
ЗОВАНОЈ ЗА
АПОРТ ИЗ
ВОЂЕ?

МЕНЕ СУ ОБУЧИЛИ
ЗА ГОЊЕЊЕ ДИВ-
ЉАЧИ? ПРАВИ САМ
СТРУЧЊАК ЗА ГО-
ЊЕЊЕ ЗЕЧЕ-
ВА?

И ЈА САМ ВРЕ-
ДАН ИАКО МИ-
САМ КАО СНИ? ЈА
ДОНОСИМ
ДИВЉАЧ, МАР-

КИРАМ,
АЛИ И
ПОЖУРИМ
ЗА
НЕ-
КИМ?

ЗА ПОЈЕДИНЕ ВРСТЕ ЛОВА ПОТРЕБНИ СУ ПСИ ОДРЕЂЕНЕ РАСЕ. ВРЛО ЈЕ ВАЖНО ДА
ЛОВАЦ И ПАС БУДУ СЛИЧНОГ КАРАКТЕРА. МИРАН ПАС НЕ ОДГОВАРА НЕРВОЗНОЈ ОСОБИ.

СЛУЖБЕНИ ПСИ

ЈА ТЕШКО ПРИ-
ХВАТАМ ОБУКУ,
АЛИ САМ НАУЧИО
ДА СЕ ВРАТИМ ГАЗ-
ДИ НА ПРВУ КОМАН-
ДУ? СЕМ ТОГА, РА-
ЗУМЕМ КОМАНДЕ:
ЛЕЗИ, НЕ МИЧИ
СЕ?

ЈА САМ НАУЧИО
ДА ВИШЕ НЕ ПРИ-
ХВАТАМ ХРАНУ
НИ ОД КОГА ДРУ-
ГОР СЕМ ОД МОЈ
ГАЗДЕ?

МЕНЕ СУ НАУЧИЛИ ДА
ПРЕСКАЧЕМ ПРЕПРЕКЕ
КОЈЕ СЕ ПОЈАВЕ ПРЕД
МНОМ?

ШТА ЧЕ
ОНИ
ТАМО?

ПРВИ ЧИ ТРАГАЊЕ?
МОРА ДА ПРОНАБЕ
СКРИВЕНИ ПРЕДМЕТ?
ДРУГИ ВЕЖБА КАКО ДА
ОДБРАНИ СВОГА ГАЗДУ
У СЛУЧАЈУ НАПАДА?

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПОТРЕСАО ТУРСКО ЦАРСТВО

Призор је био заиста необичан: с рукама везаним на леђима на магарцу је јахао и то наопако први човек тада поробљене Србије пећки патријарх Арсеније III. Поскакујући, пљескајући рукама и церећи се за њим се вукао читав буљук наоружаних Турака предвођених човеком тридесетих година који је предњачио у поругама. У једном тренутку пришао је сасвим близу магарцу и са злурадим осмехом боцнуо штапом патријарха.

— Како је на путу за онај свет, часни оче?! Само не жури, још ниси на овом свету положио све рачуне. Прво мени за оне батине, сећаш се!

Патријарх се сетио догађаја. Турчин који му је обећавао муке и смрт није лагао. До пре неколико месеци он је био у служби патријарха Арсенија као ученији калуђер, а онда је нешто згрешио. Патријарх га је казнио батинањем. Увређен и понижен, калуђер је побегао Турцима, прихватио њихову веру и ускоро бануо у манастир Грачаницу са групом турских одметника.

Било је то крајем пролећа 1688. године.

ПОХАРА ГРАЧАНИЦЕ

Калуђер је пребегао Јеген Осман-пашу Азијату и одао му да је у куполи грачаничке цркве сакривено благо Српске патријаршије нагомилано још од времена деспота Ђурђа Бранковића. Хронике кажу да су опљачкане драгоцености из куполе Турци једва натоварили на девет коња. Историцари не потврђују, али и не споре толико благо. Није искључено да је податак тачан ако се има у виду да је благо сакупљано преко двеста година.

И документ Пећке патријаршије из 1660. и 1666. године да Банат каже да су сва српска места у Турској преко пуномоћника слала прилоге патријаршији по обавези, дужности или добровољно тако да је, према писму патријарха Арсенија IV од 23. октобра 1737. године, од тих прилога Пећка патријаршија била подобна граду и пуна украса од злата, сребра, драгог камења и реликвија старих српских краљева и патријарха. Могуће је да је једно време део српског блага скриван у куполи грачаничке цркве, односно да се ту налазио све док Турци, предвођени потурченим калуђером, нису упали у њу.

Патријарх Арсеније III знао је да му се зло пише. Тај подлац калуђер... Никада нисам примио новац од аустријског цара да бих подизао Србе на буну. Потурчењак је све измислио и оптужио ме Јеген-пашу не

ОДМЕТНИК БЕЗ МИЛОСТИ

ПЉАЧКАО ЈЕ, УБИЈАО, РУШИО, ПАЛИО. ЗБОГ ТОГА ЈЕ ЈЕДАН ПЕРИОД НАЗВАН ЈЕГЕН-ПАШИНО ВРЕМЕ.

би ли ми напакостии и осветио се. Али, зар ће ми паша веровати? Тај не верује ни рођеној мајци!

Пљачка Грачанице тешко је погодила патријарха. Турци су прво похарали цркву па онда дошли по њега. Није се плашио смр-

-пашина злодела. Међутим, било је то само јадање и ништа више. Азијату није могао да стане на пут ни султан. У то време Јеген-паша је већ био овенчан „славом“ највећег зулумџара на Балкану, да би убрзо „догурао“ до непријатеља

одсуством сваког поштења и морала и угледном титулом — није било тешко утрти пут каријери. Његова је, међутим, била у складу са личношћу — наказна!

Окупивши поново ратоборне и разуздане анадолске плаћенике, овога пута у огромном броју, Јеген-паша се појавио у бици код Мохача, више као статиста, јер се правог боја плашио као што се плашио и да

ти, већ мучења. За дивно чудо, Јеген-паша није хтео његову главу него новац.

— Десет хиљада талира, или ћу ти ишчупати срце, ђаурине! И Грачаницу ћу сатрти! Ти мени талире, ја теби живу главу, је л' ваља!

Патријарх је пожурио да прикупи новац. Са Јеген-пашом није било шале. Иако се радило о великој суми, некако ју је прибавио.

ДРЖАВНИ НЕПРИЈАТЕЉ

Вест о похари Грачанице муњевито се пронела. Католички бискуп из Скопља Петар Богдани обавестио је о томе 28. маја Конгрегацију пропагандне вере у Риму описујући и друга Јеген-

број 1 Османлијског царства. Нишки и лесковачки владика Рувим бежећи на Цетиње назива његову „владавину“ временом „кад се Царство измењује“!

Мало ко је тада знао да је човек који је постао држава у држави почео са дна, као заповедник најнижег ранга груписе плаћеника из Анадолије. Таквих група било је много, а све одреда браниле су одступницу Кара Мустафи приликом слома код Беча 1683. Поход је пропао и плаћеници остали без плата. Вратили су се у Анадолију и одали пљачкању становништва. Везир је пошао с војском на њих. Схвативши да је слава где и снага, Јеген Осман је издао дојучерашње другове. Због тога је у пролеће 1687. од везира добио титулу паше. Са својим најјачим оружјем —

стане на мегдан јачем од себе. Турци су претрпели пораз, а он похитао у Цариград да збаци с престола султана Мехмеда IV. Владар му је дао кћер за жену, али није успео да се одржи.

Нови султан Сулејман II „умилостивио“ га је постављењем за мухафиза Београда у рангу беглербега Румелије. На његову несрећу, то није било довољно. Једноставно, положај није доносио приход који је могао да задовољи Јеген-пашину грамзивост. Обрео се у Софији, сакупио силу од око десет хиљада најгорих пљачкаша и... Почеле су да се нижу приче о Јеген-пашиним злоделима. А она су одиста била чудовишна. Здање Скопске митрополије, на пример, тако је разорио да се ни данас не зна где се оно налазило!

Где год су Јеген-пашини

плаћеници стизали стварали су покор. Нису правили разлику између мушког и женског, детета и човека, Србина и Турчина, свештеника и сељака. За собом су остављали опљачкане, мучене, зверски убијене, рушевине, пожаре, плач и лелек. Хроничари су записали да је то било време беспримерног уништења српског народа. Султанова војска је неколико пута покушавала да зликовцима стане на пут. Узалуд. Владара је највише погађало то што је одметник спречавао саобраћај Цариградским друмом и ометао учвршћивање Турске против спољашњег непријатеља. Похара Грачанице била је само кап у препуној чаши. Турци су се уплашили гнева и устанка Срба.

ПРЕВАРИО СЕ

Видевши да се Царство потреса, Порта је објавила „нефирам“, једну врсту прогласа којим се позивају сви муслимани да униште Јеген-пашу као државног непријатеља. Истовремено је припреман поход на њега. На челу војске опремљене као за највећи рат стао је Арап-паша. Јеген-пашини плаћеници су се уплашили и стали да напуштају господара. Одметникове трупе брзо су се разбежале.

Оставши на крају са шапицом најокорелијих убица, Јеген-паша је почео да узмиче према Космету, а онда и даље. Тако је стигао у Охрид, код пријатеља санџакбега Махмуда Беговића. Мислио је да је ту сигуран. Преварио се. Знајући да ће навући мржњу султана ако буде скривао одметника, Махмуд Беговић је наредио да се незваном госту одрубим глава на спавању.

Било је то у марту 1689.

Миленко Тодоровић

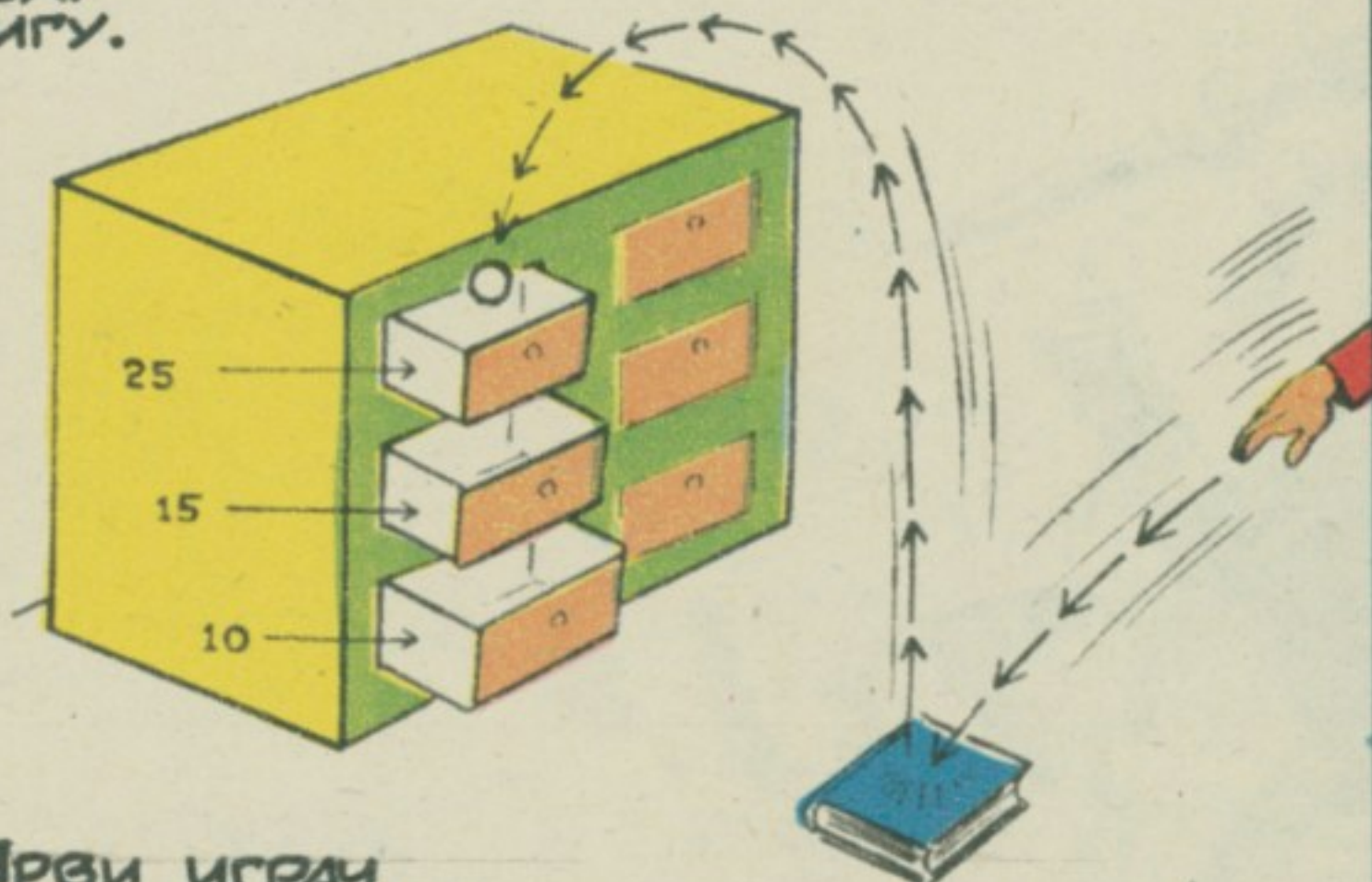
ИСЕЦИТЕ ВЕКИ КАРТОН У ОБЛИКУ ТРОУГЛА И ПОЛОЖИТЕ ГА НА ПОД. НА ЊЕГА ПОСТАВИТЕ 10 ВЕЛИКИХ КЛИКЕРА, КАО ШТО ЈЕ ТО ПРИКАЗАНО НА ЦРТЕЖУ. ИГРАЧ ТРЕБА ДА СТАНЕ НА УДАЉЕНОСТ ОД ТРИ МЕТРА И ЛОПТИЦОМ ЗА ТЕНИС БАЏА КЛИКЕРЕ СВЕ ДОК ИХ НЕ ИЗБАЦИ. ИГРАЧ КОЈИ У НАЈМАЊЕ ПОКУШАЈА "ОЧИСТИ" СВЕ КЛИКЕРЕ СА ТРОУГЛА ЈЕ ПОБЕДНИК.

ПОИГРАЈТЕ СЕ ЛОПТИЦАМА ЗА ТЕНИС

КЊИГА - ПРЕПРЕКА

ИЗВУЦИТЕ ФИОКЕ НА ПИСАЉЕМ СТОЛУ ИЛИ КОМОДИ, КАКО ЈЕ ТО ПРИКАЗАНО НА СЛИЦИ, А ИСПРЕД ПОСТАВИТЕ НЕКУ ВЕКУ КЊИГУ.

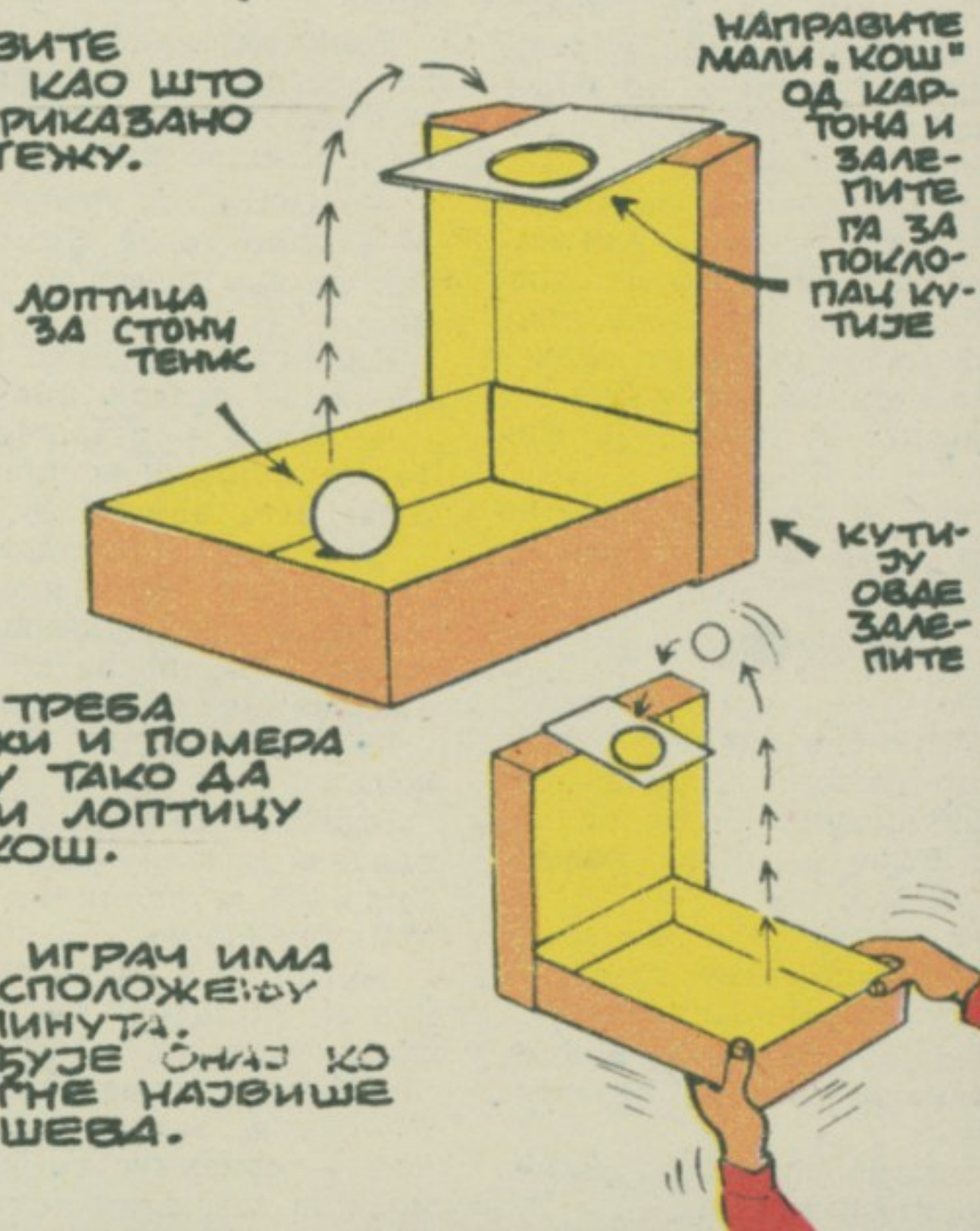

ПРВИ ИГРАЧ БАЏА ЛОПТИЦУ, АЛИ ТАКО ДА СЕ ОНА ПРВО ОДБИЈЕ О КЊИГУ, А ОНДА УПАДНЕ У НЕКУ ОД ФИОКА. АКО ЛОПТИЦУ УБАЦИТЕ У ПРВУ ФИОКУ, ДОБИЈАТЕ 25 ПОЕНА, У ДРУГУ 15 И У ТРЕЋУ 10.

ПОБЕДНИК ЈЕ ОНАЈ КОЈИ ПРВИ САКУПИ 200 ПОЕНА.

КОШАРКА

НАПРАВИТЕ КУТИЈУ КАО ШТО ЈЕ ТО ПРИКАЗАНО НА ЦРТЕЖУ.

ИГРАЧ ТРЕБА ДА ДРЖИ И ПОМЕРА КУТИЈУ ТАКО ДА ОДБАЦИ ЛОПТИЦУ У КОШ.

СВАКИ ИГРАЧ ИМА НА РАСПОЛОЖЕЊУ ПЕТ МИНУТА. ПОБЕЂУЈЕ ОНАЈ КО ПОСТИГНЕ НАЈВИШЕ КОШЕВА.

ЛОПТИЦА & КЕСИ

ЗА ОВУ ИГРУ ПОТРЕБНА ВАМ ЈЕ ЛОПТИЦА ЗА СТОНИ ТЕНИС И ЧЕТИРИ ПАПИРНАТЕ КЕСЕ НА КОЈИМА БЕТЕ НАПИСАТИ БРОЈЕВЕ 10, 15, 20 И 25.

КЕСЕ ПОСТАВИТЕ У РЕД ПО ДВЕ, КАКО ЈЕ ТО ПРИКАЗАНО НА ЦРТЕЖУ, А ИСПРЕД ЊИХ, КАО ПРЕПРЕКУ, НЕКУ СТОЛИЧИЦУ ИЛИ НАСЛАЖИТЕ НЕКОЛИКО КЊИГА. СВАКИ ИГРАЧ ИМА ПРАВО ДА УБАЦИЈЕ ЛОПТИЦУ ДЕСЕТ ПУТА. СВАКА ПОЕНА КОЛИКО ЈЕ НАЗНАЧЕНО НА КЕСИ У КОЈУ ЈЕ УБАЧЕНА.

ПОБЕЂУЈЕ ОНАЈ КОЈИ НА КРАЈУ ИГРЕ ИМА НАЈВЕЋИ БРОЈ ПОЕНА.

НЕМОГУЋА ПЛАНЕТА

Вода у потоку чистија је од дестилисаног алкохола, прашина стерилнија од прокуваног скалпела.

Слатко месташце, зар не? — приметио је биолог Симонс гледајући кроз прозор. — Прави мали рај!

Видела се травната ливада посута црвеним цветовима. Лево је почињала шума а десно плавичастозелена брда.

— Ево извештаја, капетане — рекао је члан посаде Мандела пружајући неколико листова хартије.

„Атмосфера погодна за дисање“, читао је Килпепер. „Опасних микроорганизама нема. Радарски снимак чист. Неколико километара према југу налази се велика метална маса“.

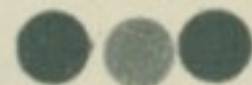
Килпепер је одлучио да ово боље испита. Све у свему, повољан извештај није га обрадовао. Из искуства је знао да са сваком планетом бар нешто није у реду. Што се пре то открије, то боље.

— Можемо ли напоље, капетане? — упитао је Мандела.

Килпепер се почео по глави. Радо би одложио излазак али није могао да смисли добар изговор. — У реду. Засад поставите пуну стражу. И не удаљавајте се...

— Претпостављам да и научна екипа излази? — упитао је Симонс.

— Наравно — рекао је капетан мрзовољно. — И ја ћу с вама.

Ваздух безимене планете био је невероватно свеж и мирисан после рециркулисаног бродског ваздуха. Са брда је пирио поветарац.

— Чудна ствар... — рекао је Симонс подижући влат траве. — Зашто? — упитао је Килпепер.

— Погледајте, сасвим је глатка. Нема никаквих знакова хелијске формације...

— Хеј, имамо госте! — викнуо је члан посаде Флин.

— Тешко мени! — промрсио је Арамик. Као бродски лингвиста посматрао је бића која су стизала из правца шуме с професионалном забринутостју.

На челу се налазило створење са вратом од најмање три метра као у жирафе и кратким дебелим ногама ко у нилског коња. Имало је весео израз лица. Крзно је било црвенкасто, посуто белим пегима.

Иза њега ишло је пет зверчица снежнобелог крзна. Биле су величине теријера а лица су им имала свечан израз као у сове. На крају су угледали дебељушкату црвену животињицу чији је зелен реп био дугачак бар пет метара.

Животиње су се зауставиле пред људима и поклонице. После дуже тишине чланови посаде скинули су руке са пиштоља и прснули у смех.

Као да им је смех био нека лозинка, пет малих животиња узверало се на леђа „нилске жи-

рафе“ а затим једна другој на рамена балансирајући попут акробата.

Чланови посаде су затапшали. Мала дебела животиња почела је да дуби на репу.

— Браво! — узвикнуо је Симонс.

Беле животиње поскакале су на тле и почеле да играју.

— Ура! — викнуо је бактериолог Морисон.

Капетан Килпепер се намрштио. Покушавао је да докучи разлог оваквом понашању.

— Добро — рекао је. — Повратак у брод!

Посада га је згрануто погледала и покуњено пошла натраг.

— Морена! — викнуо је капетан — хоћу да пронађеш ту металну масу. Поведи са собом још једнога и будите с нама у сталној радио-вези.

Већи део следећег дана Килпепер је провео пишући извештаје. У касно поподне спустио је оловку и изишао да протегне ноге.

— Имате ли тренутак времена? — упитао га је Симонс. — Хтео бих да вам покажем нешто у шуми.

Килпепер је пошао гунђајући из навике. У ствари, био је радознао.

— Дакле — рекао је Симонс када су стигли — погледајте око себе. Шта вам је ту необично? Килпепер је погледао.

— Хмм... нема ниског растиња — рекао је начинивши још пар корака. Уз дрвеће се пела лоза с разнобојним цветовима.

— Зар само то? Погледајте дрвеће.

Гране су се повијале од тежине плодова разних облика и боја. Било их је налик на грожђе, банане, лубенице...

— Па то је немогуће! — узвикнуо је Килпепер. — По десет врста плодова на једној јединој грани. Како то тумачите?

— Ја не морам ништа да тумачим — осмехнуо се биолог — али могу да замислим колико ће посла имати ботаничари.

Морена и Флин зауставили су се у подножју брда.

— Морамо ли да се пентрамо? — упитао је Флин уздахнувши. Притискала га је фото-опрема на леђима.

— Казаљка каже да морамо — одговорио је Морена. Индикатор у његовој руци показивао је да метална маса почиње тек с друге стране.

Стигли су до врха брда и стали као укупани. Из подножја се уздизао висок метални стуб. Кад су подигли главу, видели су да му се врх губи у облацима.

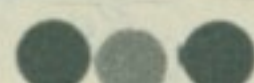
Сишли су низ падину да га испитају. Стуб је изблиза деловао масивније — око шест метара у пречнику. Сивкастоплава боја говорила је да се радило о некој легури челика. Какав ли је то челик, питао се Морена, од кога

може да се направи стуб оволике висине?

Стуб вероватно нису запазили при слетању и због облака и зато што се бојом утапао у околину.

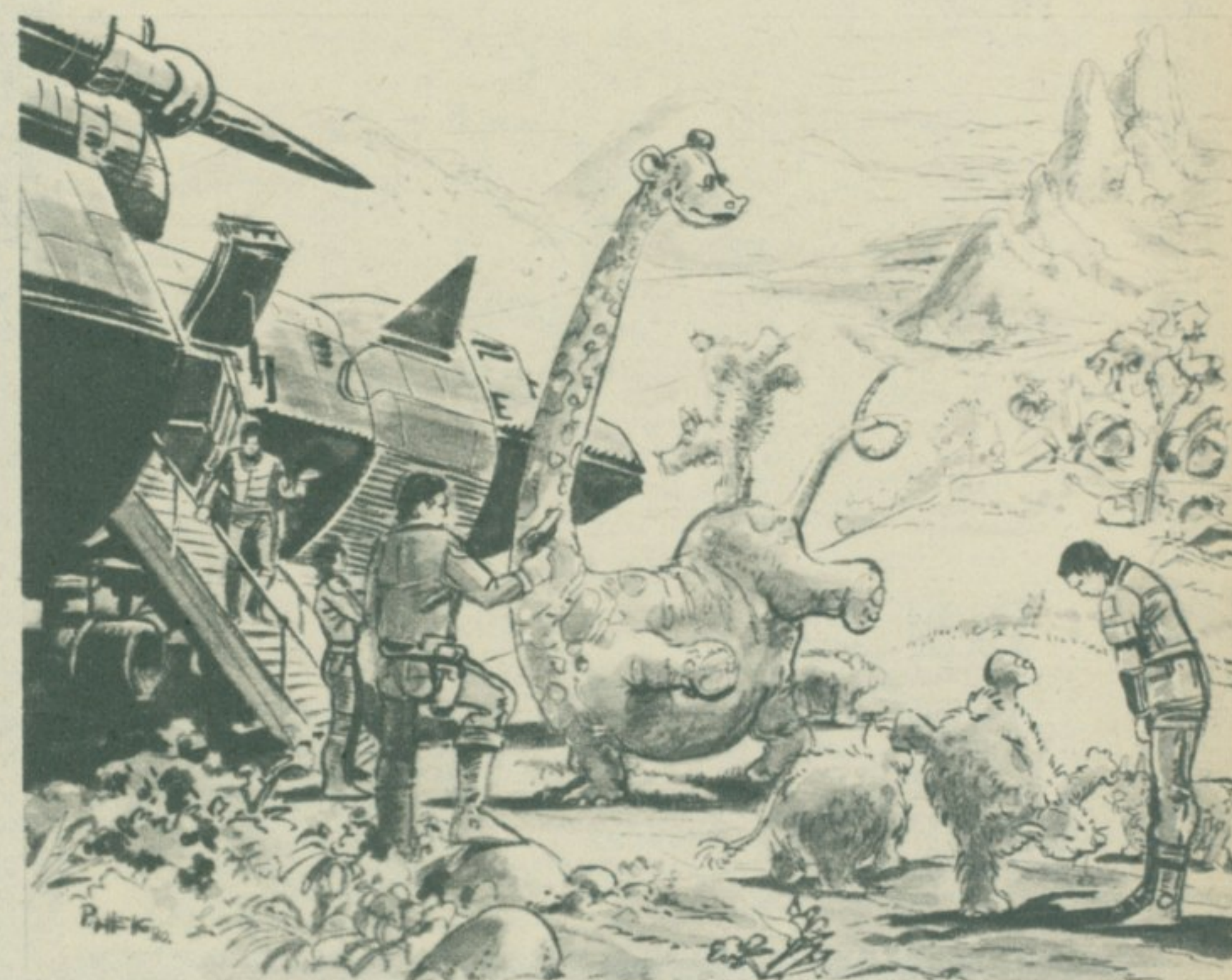
— Шта мислиш, чему служи? — питао је Морена.

— Нек' лупа главу ко је за то плаћен — одвратио је Флин скидајући фото-опрему.

Килпепер је клечао на трави поред брода посматрајући Арамика на делу. Лингвиста је био веома стрпљив човек.

— Да пробамо поново — рекао је најмирнијим главом. Прелистао је „Језички приступ бићима другостепене интелигенције“ — уџбеник који је сам написао — и пронашао жељени дијаграм. Пружио је књигу показујући дијаграм прстом.

Животиња поред њега личила је на комбинацију веверице и панде. Једно око уперила је у дијаграм с другим је глупо колутала.

— Планета — рекао је Арамик показујући јој. — Планета.

— Извините, капетане — рекао је Симонс — хтео бих овде да поставим рендген-апарат.

— Изволите — одвратио је Килпепер и склонио се у страну.

— Планета — поновио је Арамик.

— Елам весел холам крам — рекла је умиљато веверица-панда. — Имају језик! — одушевио се Арамик. Сад је само требало наћи заједничку тачку. Подигао је прст у ваздух и казао: „Један“.

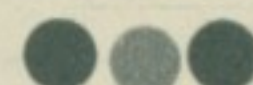
Животиња се сагла и оњушила му прст.

— Хугелекс — изјавила је.

Хугелекс? Да није то реч за „један“?

— Један — поновио је Арамик.

Животиња је наједном из чиста мира почела да игра не обраћајући више пажњу на Арамика. Изузетном снагом воље лингвиста се уздржао да је не задави.

Када су се Морена и Флин вратили из извиђања, Килпепер је пажљиво проучио на брзину развијене снимке.

Ко год да је подигао овај стуб могао је да их смрви. Али, ко је то био? Сигурно не ове глупаве животињице!

— Кажете да је врх сакривен облацима? — упитао је.

— Да — одговорио је Морена.

— Вратите се тамо. Понесите инфрацрвене уређаје. Сликајте ми хитно врх тог стуба!

Морена и Флин су отишли а

Килпепер је забринуту одшетао до бактериолога Морисона.

— Јесте ли пронашли нешто?

— Пронашао сам да нема ничега — одговорио је Морисон дижући очи са микроскопа. — Пронашао сам да много чега нема.

— На пример?

— Испитао сам цвеће, земљу, воду... Капетане, на овој планети нема ни једне једине бактерије! Вода у потоку чистија је од дестилисаног алкохола. Прашина је чистија од прокуваног скалпела. Једине бактерије су оне које смо ми донели а и оне бивају уништаване.

— Како?

— У атмосфери има бар три дезинфектанта, исто тако и у води и у земљи. Цела планета је стерилна!

— Добро, реците ми простим речима шта то треба да значи.

— То значи да ова планета не

може да постоји. Не може бити живота без микроорганизма!

— На несрећу, планета ипак постоји, као што и сами видите — суво је рекао Килпепер показујући око себе. — Имате ли још јеку теорију?

Предвече, када су били готови рендгенски снимци, Килпепера је чекало још једно изненађење. Морисон му је рекао да планета није могућа; сад је Симонс тврдио да су и животиње немогуће.

— Само погледајте снимке — рекао је. — Видите ли неке органе?

Снимци су показивали по неколико костију и један до два органа. На неким сликама видели су се трагови нервног система али су иначе животиње биле потпуно хомогеног састава.

— Са оволико органа не би преживео ни црв — приметио је Симонс. — Немогуће поједностављење! Бесмислено!

Арамик је прошао крај њих гунђајући.

— Какве сте ви среће? — упитао га је Симонс.

— Јадна ми срећа! Употребрио сам све тестове унатраг до класе интелигенције СЗВВ, то је класа амеба. Уопште не реагују.

Килпепер је уздахнуо.

— Мислим да је време за вече-ру — рекао је.

За вечером научна екипа је резимирала познате податке.

— Саберите све и шта добијате? — упитао је Килпепер.

— Имам генијалну теорију — изјавио је Морисон. — Ова планета је вештачка. Саградила ју је за ове животиње нека суперраса, она која је подигла и стуб.

— Зашто? — желео је да чује Килпепер.

— То вам је најлепши део теорије. Погледајте те животиње: срећне су, само се играју, ни трукне агресивности. Зар нису заслужиле свој мали свет где влада вечито лето? Ова планета — свечано је изјавио Морисон — служи као подсетник свемирским путницима да се може живети у миру и слози.

— Тронут смо — закључио је Симонс. — Постоји само једна слаба тачка: и животиње су вештачке. Зар ниси видео рендгенске снимке?

— Истина је — У Морисону се сањар кратко време борио са научником и изгубио је. — Можда су роботи? — покушао је.

— То и ја мислим — одговорио је Симонс. — Раса која је подигла стуб направила је и животиње. Оне су слуге, робови.

— А где су им господари? — разборито се умешао Морисон.

— Где ли би могли да живе? — додао је Килпепер. — Нисмо открили ни трага од каквог насеља.

— Можда су толико еволуирали да им нису потребне ни куће ни машине. Можда су се вратили мајци природи.

— А шта ће им онда слуге? — неумољиво је питао Морисон. — И којим поводом су подигли онолики стуб?

Исте вечери били су готови нови снимци челичног стуба. Врх се налазио на висини већој од километра. Са сваке његове стране штрчала је по двадесет пет метара дугачка шипка.

— Као нека осматрачница — приметио је Симонс.

— Шта би ког ђавола осматрали горе? Облаке? — питао је Морисон.

— Ја одох на спавање — резигнирано је саопштио Килпепер.

Следећег дана око поднева Килпепер је седео наслоњен на брод и чекао повратак двојице људи које је послао да стуб испитају микроскопски, када му је пришао Арамик и демонстративно треснуо књигу на земљу.

— Дижем руке! — рекао је љутито. — Данас уопште не обраћају пажњу на мене. Као да им нису све козе на броју!

Килпепер је устао и пошао према животињама. Заиста нису деловале живахно.

Изненада, нилски коњ-жирафа полако се спустио на колена а онда изврнуо на страну оставши непомичан. Иста ствар догодила се двома мањим животињама црног крзна.

— Шта ли им је сад? — зачудио се Симонс који је стајао по страни и нешто записивао.

— Бојим се да знам одговор — рекао је Морисон. — Башили!

— О чему то сад причате? — питао је Килпепер.

— Капетане, осећам се као убица. Мислим да смо ова јадна бића зарадили нашим микроорганизмима. Па она немају никаквих анти-тела!

— Зар нисте сами рекли да у ваздуху има неколико дезинфектаната?

— Очигледно нису деловали довољно брзо.

Сада су и остале животиње на ливади падале као покошене. Капетан Килпепер забринут се оксврнуо око себе. Запазио је да је престао и поветарац, први пут од како су стигли. Готово да је имао одговор...

— Да ли ми се то причињава или Сунце слабије сија? — прошаптао је Морисон.

Килпепер је наредио да се сме-ста врате у брод. Тог часа дотрчаше људи које је послао да прегледају стуб. Јурили су као да их гоне ђаволи.

— Стуб, капетане! — викали су. — Окреће се!

— Одмах у брод! — заповедио је Килпепер. Постојало му је јасно. Још само један доказ...

Одједном, животиње су поска-кале на ноге. Птице су поново полетеле. Из шуме је појурило крдо звери које дотад нису видели.

— Брже, до врага! — викнуо је Килпепер усклачући у брод. — Палите те моторе!

— Али — побунио се Симонс — напољу смо оставили апарате...

— Спреми оружје! — командовао је даље капетан.

Изненада се на западу појавише дугачке сенке.

— Капетане, још нисмо завршили испитивања...

— Будите срећни ако преживите, зар вам још није јасно?

— Мислите на стуб? — питао је Симонс налетевши на Морисона у ходнику свемирског брода. — Па, рекли смо да нека суперраса...

— Тај стуб је кључ за навијање планете! — узвикнуо је Килпепер трчећи. — Све што смо овде видели ради на навијање!

Брзо је откуцао шифру путање бродском компјутеру.

— Играчка! — узвикнуо је Симонс у неверици.

— Близу сте решењу: механички забавни парк. За време наше посете се одвио и сада га неко у-право навија.

Кроз прозор су видели како сенке гутају зелену долину.

— Крећемо! — командовао је Килпепер. — Немам ни најмању жељу да упознам децу која се овде играју, а још мање њихове родитеље!

укрштене речи

ЈИЦХОК БАШЕВИС СИНГЕР

Северноамерички романијер и приповедач, онедавно и лауреат Нобелове награде за књижевност, пише на једиш језику. Садржаји његових дела имају своје корене у традицији и фолклору Јевреја у Пољској — где је и рођен — али су обрађени на модеран, ироничан и наративно сугестиван начин. Сингер пише с једноставношћу и мудрошћу ретким у модерној литератури. Наслове његових пет романа треба уписати поред и испод бројева 1, 2, 3, 4. и 5.

АУТОР ВЕ- -МАК	1 2	ПЕТИ- КАНИ, ГЕМО- ВИ	ДЕО ПЈУКЕ ЗА ПРИ- СТАВА- ЊЕ БРОЈ	3	ФРАНЦ. РЕДИ- ТЕЉ „ЛЕПО- ТИЧЕ НОЈ“	ПОТОМ ПРИЧА- НО ЗР- НО	СОВЈЕТ- СКА КЛИЗА- ЧИЦА РОДЊИНА
УНАП- РЕД ПРИПРЕ- МАТИ ТЕРЕН							
СПРАВА ЗА МЕ- РЕЊЕ ГУСТИНЕ ТЕЧНОС.							
ИТАЛИ- ЈАНСКИ ДИРИ- ЖЕНТ АРТУРО							
МАБАР- СКИ ПЕ- СНИК ЕНДРЕ			РЕКА У СССР-У				
МОНАЦ			РЕЖИСЕР НИКОЛАЈ ДЕЛОВИ НЕДЕЉЕ			ПРВИ САМО- ГЛАС- НИК	РОД, ВРСТА (СТР.)
НИСЕ- ТИНА (ПЛАТ.)				НЕИС- ТИ- НА			СТЕПЕ- НАСТ ВОДО- ПАД
УЗВИК		АКЦИЈЕ ПРЕД- ПРАВЕ КАПЕТАНА			ВРСТА ПЕРШУНА ПРОВА- ПЈУКЕ		
ПЛАНИ- НА У БОСНИ			ОЗПЕДА ТРОПС- КА ЗО- НА				
ВРСТА СТЕНЕ					МАСНОРА ТАКМЕ КОРИЊЕ КЊИГЕ		
ДЕО РУКЕ			4				ОБЛИК ГЛАГО- ЛА „БИ- ТИ“ ЈЕ- САМ
ЕКОНОМ- СКЕ НА- УКЕ У ЧЕТИНИ							
ХОТИМ- ДСКИ ШАХИСТ ТИМАН			5				
ПРО- НЕВЕ- РИТИ						ЗНАК ЗА АМПЕР	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Столишник, ватерполо, Ебро, рвач, слон, ео, и, Кавказ, шч, А, навал, Ровињ, сл, гласање, Те, У, тло, кан, сш, он, Ири, акт, ас, р, КРЕДА, ак, атлетичар.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110.00 динара
6 месеца	220.00 динара
1 година	440.00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220.00 динара
6 месеца	440.00 динара
1 година	880.00 динара

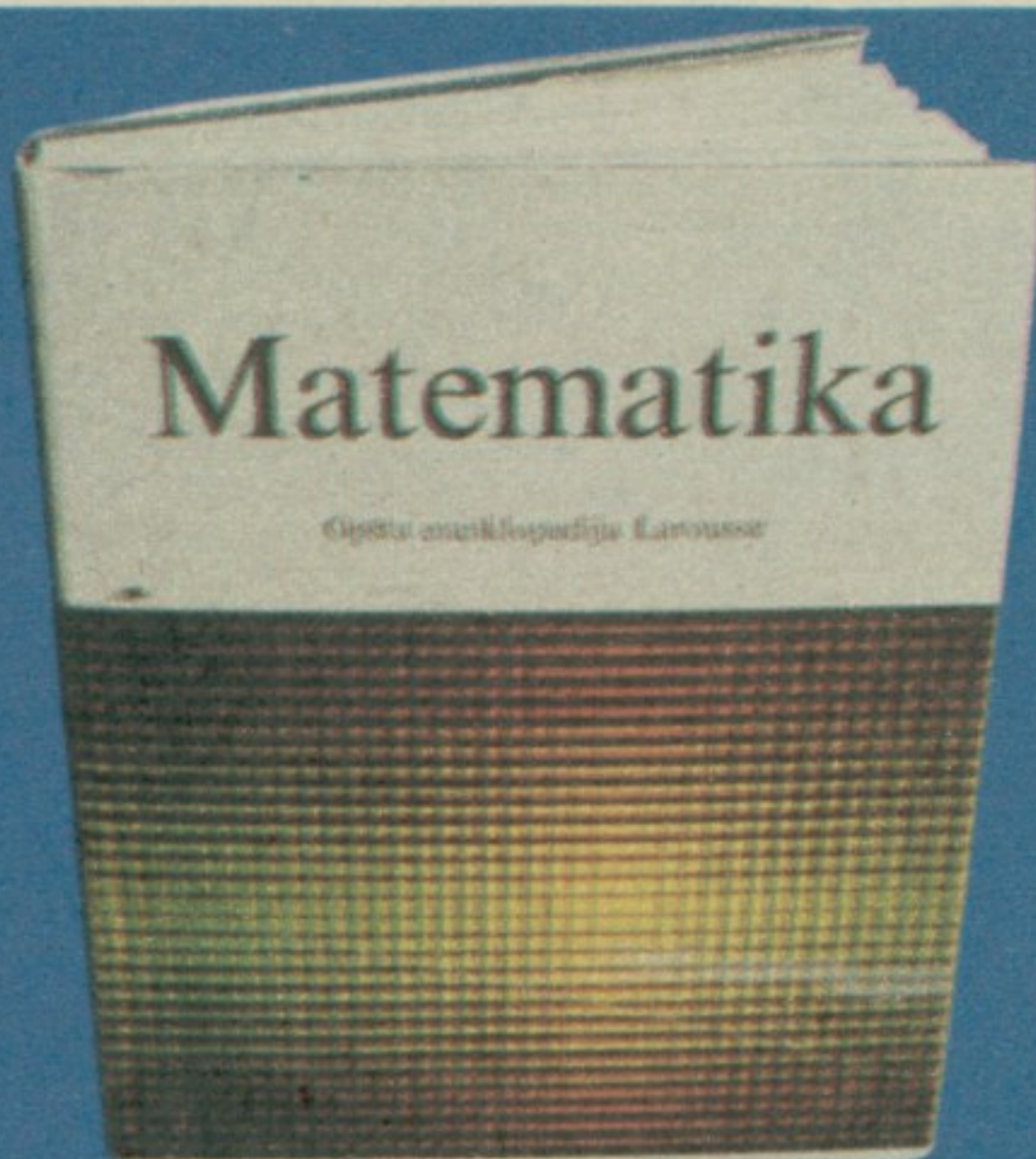
Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-001-29/28 уз обавезу ка-знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ претплата на лист „По-литикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47.—
СР НЕМАЧКА	DM 83.—
ШВЕДСКА	Skp 195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00051, са обавезом назнаком, претплата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ОБОГАТИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ ОВИМ ИЗУЗЕТНИМ КЊИГАМА!

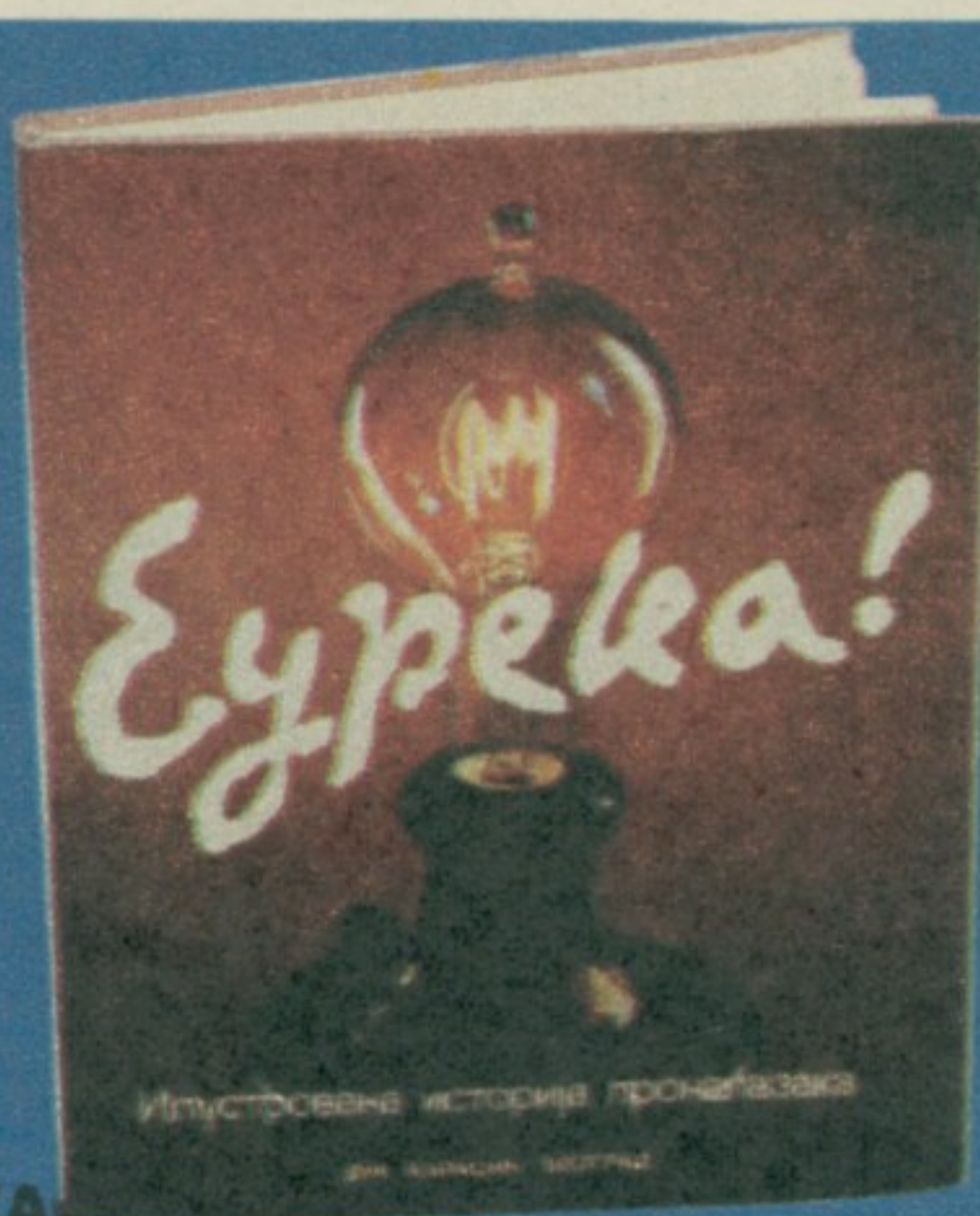
1. МАТЕМАТИКА

Ова књига омогућава свим ученицима да лако и брзо савладају све тешкоће из области математике. У преводу наших познатих математичара она представља математички део „Опште енциклопедије Larousse“. Књига је штампана латиницом, формата 23 x 30 cm, у тврдом повезу са пластифицираним омотом.
Цена 300.— динара

2. БИБЛИОТЕКА „АТЛАСИ ЗНАЊА“

Јединствена врста ђачке енциклопедије која обухвата 10 илустрованих књига из свих области наука. АТЛАСИ ЗНАЊА прилагођени су наставним плановима и програмима основних и средњих школа. Књиге су штампане ћирилицом на квалитетној хартији, сваке књига има око 100 страна од којих 50 са илустрацијама у боји.
Цена комплекта 750.— динара

3. ЕУРЕКА

Илустрована историја проналазака од точка до компјутера. Пуна богатих и зналачки одобрених фотографија, цртежа, података и необичних анегдота ЕУРЕКА је узбудљива прича о проналасцима који су изменили људску историју. Штампана ћирилицом, формата 25 x 31 cm, 248 страна текста, 818 илустрација, у тврдом повезу са пластифицираним заштитним омотом у боји.
Цена 580.— динара

4. ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА

ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА спадају у научно-популарну врсту књижевности која у последње време побуђује све шире читалачко интересовање. Пет изузетних, богато илустрованих књига енциклопедијског формата, пуних узбудљивог текста са више од 2.000 илустрација у боји: ПОЧЕТАК ИСТРАЖИВАЊА, НОВИ СВЕТ, ЗЕМЉА ЗАЧИНА И БЛАГА, ТАЈАНСТВЕНИ КОНТИНЕНТИ И ПОСЛЕДЊЕ ГРАНИЦЕ.
Цена комплекта 2.800.— динара

Књиге можете купити сваког радног дана до 15 часова у ИРО „ВУК КАРАЏИЋ“, Краљевина Марка број 9, тел. 620-371, а можете их купити и у нашим представништвима у Новом Саду — Лазе Костића 22, тел. 20-339; Сарајеву — Симе Милутиновића 10, тел. 22-773; Светозареву — Славе Турковић 66. — згр. Б-3, тел. 23-313 и у Загребу — Николе Тесле 14/III, тел. 410-525.

Издавачка радна организација „ВУК КАРАЏИЋ“
Београд, Краљевина Марка број 9

ПЗ 5.9. 1980.

НАРУЧБЕНИЦА

Непоштом наручујем књиге под бројевима:
ЗАГОВОРО — плаћање поштару приликом пријема књига

НА ОТПЛАТУ — у месечних рата почев од 1980. год.
Рата ћу отплаћивати редовно, најкасније до 10-ог у месецу по пријему књига, рачуна и одговарајућег броја уплатница „Вук Караџић“. Најмања месечна рата износи 150.— динара. Камата ће ми се обрачунати према броју рата и важећим законским прописима. (Непотребно прецртати)
У случају спора признајем надлежност општинског суда у Београду.

Презиме, очево име и име
Место и година рођења
Занимање
Поштенски број и место становања
Улица и број Телефон
Казив и адреса радне организације
Овера о запосленју за купце на отплату Потпис купца
Бр. л. карте Издаје од СУП-а
Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије.

фигуру **ПИНОКИО**

ПОЛИТИКИН **ЗАБАВНИК**

добили су чла-
 нови ПЕЗ клуба чије чланске
 карте носе бројеве:

10032 10039 10213 10217 10353 10411 10458 10574
 10680 10754 10765 10768 10847 10871 10889 10932
 10978 10986 11016 11049 11144 11177 11191 11242
 11269 11368 11509 11519 11618 11806 11891 11979
 12014 12033 12132 12169 12215 12517 12598 12640
 12730 12938 12959 13066 13097 13117 13222 13293
 13393 13395 13609 13614 13628 13633 13710 13844
 13869 13911 13970 14148 14161 14166 14224 14309
 14381 14394 14416 14449 14547 14605 14667 14813
 15011 15118 15146 15220 15221 15229 15348 15397
 15518 15537 15544 15609 15638 15664 15678 15806
 15816 15894 16022 16063 16189 16221 16268 16377
 16437 16540 16613 16646 16659 16704 16823 16872
 16974 17007 17030 17041 17215 17258 17261 17343
 17349 17351 17394 17452 17456 17485 17525 17673
 17685 17707 17736 17779 17825 17938 17942 17944
 18010 18071 18650 19187 19242 19317 19320 19371
 19516 19555 19638 19774 19797 19913

31273 31354 31443 31502 31592 31633 31680 31695
 31770 31844 31897 31900 31959 32002 32083 32100
 32166 32186 32216 32244 32363 32370 32478 32488
 32541 32706 32779 32780 32824 32858 32940 32943
 32978 33031 33032 33055 33110 33116 33201 33293
 33433 33591 33665 33668 33732 33748 33793 33842
 33850 33887 33913 33915 33947 33983 34009 34021
 34034 34094 34115 34170 34239 34288 34341 34373
 34382 34432 34482 34524 34534 34543 34575 34700

40820 40868 40888 41011 41027 41183 41186 41242
 41313 41375 41436 41478 41505 41556 41585 41638
 41672 41717 41772 41840 42083 42285 42361 42470
 42519 42631 42635 42858 42869 42994 43011 43091
 43175 43331 43410 43565 43602 43856 43901 43953
 44070 44193 44276 44390 44411 44439 44459 44504
 44543 44680 44872 44981 45005 45099 45238 45304
 45410 45536 45589 45611 45699 45710 45765 45780
 45832 45892 45905 45958 45989 46002 46069 46094

53719 53770 53869 53879 54059 54082 54312 54315
 54353 54392 54514 54534 54577 54678 54686 54688
 55095 55128 55135 55157 55171 55382 55416 55437
 55589 55618 55763 55779 55786 56006 56129 56268
 56365 56390 56404 56485 56692 56708 56725 56806
 56838 56842 56866 56943 57037 57061 57083 57136
 57221 57226 57239 57285 57408 57460 57461 57499
 57586 57648 57734 57750 57803 57830 57883 57938
 58066 58142 58164 58506 58532 58624 58633 58695
 58763 58877 58891 59119 59173 59184 59192 59410
 59419 59442 59490 59501 59512 59532 59553 59614
 59633 59675 59732 59734 59799 59801 59822 59943
 59983

20109 20222 20237 20257 20262 20271 20433 20517
 20620 20647 20653 20721 20800 20847 20937 20965
 20999 21031 21099 21228 21243 21250 21470 21506
 21554 21596 21680 21725 21730 21747 21770 21933
 21893 21921 21967 22106 22221 22224 22229 22253
 22265 22268 22387 22397 22408 22414 22521 22550
 22568 22585 22601 22666 22918 22949 22998 23007
 23035 23058 23070 23074 23076 23088 23152 23168
 23225 23434 23511 23621 23696 23881 23986 24033
 24095 24142 24146 24182 24267 24371 24451 24558
 24707 24724 24823 24860 24919 24920 25106 25111
 25240 25246 25257 25425 25469 25660 25701 25747
 25811 25817 15841 15861 26008 26022 26053 26066
 26219 26238 26287 26351 26384 26415 26481 26503
 26533 26604 26611 26646 26648 26658 26754 26799
 26870 26947 27075 27095 27149 27590 27596 27617
 27678 27774 27183 27834 27842 27943 27961 28126
 28186 28170 28243 28279 28324 28349 28360 28400
 28438 28454 28526 28603 28606 28673 28760 28772
 28779 28798 28821 28879 29127 29132 29171 29177
 29308 29570 29591 29644 29862 29874 29892 29910
 29960 29970 29308

34734 34761 34764 34842 34844 34846 34869 35010
 35021 35061 35078 35097 35105 35131 35261 35265
 35331 35385 35438 35491 35563 35587 35640 35793
 35818 35861 36082 36200 36202 36300 36340 36404
 36466 36650 36800 36808 36860 36890 36891 36920
 36967 36980 37047 37072 37187 37193 37205 37247
 37304 37341 37380 37431 37512 37513 37514 37527
 37563 37580 37714 37723 37764 37773 37774 37807
 37842 37894 37924 37925 38116 38169 38195 38237
 38244 38461 38522 38553 38608 38675 38714 38810
 38865 38894 38905 38948 38987 38989 39000 39032
 39046 39068 39130 39162 39164 39243 39250 39293
 39299 39401 39406 39628 39634 39668 39673 39799
 39812 39823 39969 39970

46111 46200 46243 46289 46428 46458 46465 46558
 46579 46609 46692 46726 46740 46794 46868 46825
 46830 46833 46932 46971 46978 47043 47118 47218
 47236 47347 47354 47365 47374 47465 47534 47598
 47605 47629 47701 47726 47733 48945 48074 48126
 48200 48339 48379 48392 48459 48504 48535 48536
 48550 48587 48645 48693 48755 48787 48930 48989
 49109 49152 49162 49196 49253 49476 49489 49523
 49589 49624 49669 49670 49713 49715 49767 49850
 49925

60096 60136 60320 60376 60482 60483 60510 60624
 60660 60667 60817 60825 60904 60972 61069 61113
 61118 61215 61232 61240 61252 61268 61287 61309
 61321 61370 61481 61533 61615 61694 61747 61768
 61784 61893 61947 61993 62075 62138 62192 62237
 62251 62279 62290 62343 62352 62414 62426 62531
 62620 62640 62651 62763 62794 62798 62923 62930
 63009 63031 63148 63237 63255 63289 63338 63347
 63415 63468 63518 63533 63559 63560 63676 63720
 63796 63866 63893 63896 63910 63914 63967 63972
 63987 64221 64238 64362 64366 64467 64535 64664
 64720 64739 64817 64854 64948 65071 65091 65103
 65217 65436 65481 65679 65766 65793 65849 65881
 65966 65991 66029 66042 66061 66152 66371 66382
 66433 66486 66531 66640 66735 66940 67016 67043
 67084 67138 67192 67203 67249 67301 67347 67379
 67645 67665 67687 67697 67752 67819 67885 68221
 68223 68288 68327 68384 68443 68582 68594 68651
 68704 68884 68887 68941 68967 69053 69113 69118
 69127 69491 69513 69553 69658 69819

70043 70117 70121 70155 70205 70264 70288 70292
 70535 70592 70669 70702 70713 70740 70793 70855
 70919 70947 70993 71126 71334 71342 71395 71433
 71499 71535 71593 71757

Фигурицу ПИНОКИО ћемо ис-
 поручити поштом у току сеп-
 тембра.

НОВА ПОГОДНОСТ ЗА ПРИЈАТЕЉЕ ПЕЗ-а

Драги пријатељи PEZ-a.
 Овог пута смо у могућности да ти понудимо PEZ-беџ
 којим ћеш украсити своју мајицу, а приказан је на
 слици.
 Урадили смо само 5.000 комплета, па због тога пожури
 са наруџбом.
 Наша адреса је: ПРИЈАТЕЉ PEZ-a 61111 ЉУБЉАНА,
 пп 8
 Износ од 30 динара, платићеш поштару по пријему бе-
 џева.

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број

ком.

Датум рођења

HP Kolinska

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

НОВАЦ ПО СВАКУ ЦЕНУ

Молио бих те да ми нешто кажеш о шунду.

Н. Н.

Реч шунд — на немачком Schund значи отпадак, изметак — користи се као назив за штива која немају ни уметничку, ни научну, ни било какву другу вредност. У ширем смислу, ова реч потпада под општи појам забавне литературе али представља њен изопачен, дегенерисан део. Лаки, занимљиви, забавни текстови стари су колико и сама књижевност, док је шунд релативно нова појава. Иако води порекло од средњовековних романа о животу витезова и разбојника, шунд се од њих разликује по томе што нема баш никакве уметничке вредности.

Свој успон доживео је почетком 19. века када се претворио у праву индустрију која је главне потрошаче стакла у младежи и не нарочито образлованим читаоцима. И једни и други просто су гутали авантуристичке романа који су популарнији ако су били комбиновани са криминалом и сексом. Уосталом, те три теме и данас представљају неисцрпну и најрадије коришћену основу шунда а објављују се у облику романа, новела и стрипова, понекад чак и у не-

средства масовне комуникације: од њега нису имуни ни штампа, радио, филм и телевизија. Сетимо се само серија „Дуго, топло лето“ или „Градић Пејтон“, да друге не помињемо. Занимљиво је да се шунд, упркос негативном утицају, не само прихвата већ и оправдава јер — доноси новац. По коју цену то оне који лансирају шунд изгледа много не занима.

У ДОМАЋОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Јављам ти се већ седми пут и надам се да ћу овога пута коначно добити одговор на своје питање. Прочитао сам да дневно примаш и по 50 писама али просто не могу да верујем да до сада ниси успео да прочиташ ниједно моје. Или су можда завршила у кошу? Упоран сам и због тога што видим да ти до сада нико није поставио питање које ме интересује а то је како се зову авиони произведени у нашој земљи?

Ласло Варга,
Суботичка 66
Нови Сад

До сада су у нашој земљи направљена четири типа борбених авиона а њихова имена су: „галеб“, „крагуј“, „јастреб“ и „орао“.

ЈЕЗИК ЈЕ СКУП

Интересује ме да ли нека од београдских или новосадских туристичких агенција организује пут у Енглеску ради учења језика?

Влатко Ципранић,
Васе Раичковића 42
Титоград

Једна од београдских туристичких агенција која организује одлазак на курс језика је и „Караван“. Постоји неколико аранжмана: рецимо, четворонедељни боравак у Лондону са смештајем у коледу или некој породици са 25 часова учења језика кошта 35400 динара. Тронедељни боравак у Брајтону са 20 часова нешто је јефтинији — 20350 динара. Сви аранжмани везани су за летње месеце (јул и август). С обзиром да се ради о не баш малим суммама, веома је важан податак да једну половину новца мораш одмах да уплатиш а другу на кредит, али до краја календарске године у којој користиш аранжман. Адреса агенције „Караван“ — Таковска 12, Београд.

САМО АКО ЖЕЛИШ

У први разред основне школе пошао сам са шест година. Да ли ћу по новом Закону о војној обавези после завршене четвртог разреда средње школе ићи у ЈНА?

Пеппи Јон,
М. Тита 50
Бегејци

По Закону о војној обавези који је ступио на снагу почетком јула све године предвиђено је да на служење војске иду сви младићи који су навршили 18 година. То значи да ћеш ти, без обзира што ћеш имати завршен четврти разред средње школе, у војску поћи годину дана касније, односно кад напуниш 18 година. Уколико желиш да поћеш у војску кад и твоји нешто старији другови из разреда, онда ћеш морати да уз сагласност родитеља изиђеш пред специјалну комисију која ће одлучити да ли си способан за служење војске или не.

ЈУЖНА ЗЕМЉА

Молим те да ми одговориш по чему је Аустралија добила име?

Биљана Петковић,
Крагујевац

Аустралија је добила име по јужној земљи Terra Australis за коју се мислило да постоји јужно од Индијског океана.

ШНИЦЛЕ ЗА МИНУТ

Твој сам читалац још из времена када си на првој страни доносио стрип Флаш Гордон. С обзиром да се тако дуго дружим с тобом, одлучила сам да те замолим за услугу: интересује ме где код нас може да се купи микроталасни штедњак о којем си писас у рубрици под насловом „За гладнице и остале“.

Миланка Радојевић,
Босанско Петрово Село

Микроталасна инфрапећница може да се купи у готово свим већим градовима у земљи. У Београду смо је видели у Робној кући „Београд“, Теразије 1, и у продавници „Технопромет“, Булевар Револуције 28, где кошта 20380 динара. Да ли ова пећница у којој се шницле испеку за минут, може да се набави и у другим продавницама, нисмо проверавали.

ЦАРИНА НИЈЕ БАУК

Интересује ме да ли у нашој земљи постоји нека фото-лабораторија у којој се могу развијати предатни филмови 2x8 и супер 8? Ако постоји, молим те да што прије објавиш њену адресу. Желео бих да ми одговориш на још једно питање: да ли могу да пошаљем филм на развијање у иностранство а да ми га царина не заплијени?

Фахрудин Сућеска,
Адема Буће 44
Сарајево

Предатни филм 2x8 можеш да пошаљеш на развијање фото-лабораторије „Cinephoto“ на адресу Вишњићка 76, Београд. Ко развија филм „супер 8“ нисмо успели да сазнамо. Надамо се да ће ти то, ако зна, јавити неко од наших читалаца.

Што се тиче филма који желиш да пошаљеш на развијање у иностранство, не треба да се плашиш да ће га царина заплени.

ВАЖАН ЈЕ ГЛАС

Желела бих да постанем певачица забавних мелодија. Интересује ме да ли је зато потребна нека школа?

Катарина Ђоковић,
Титово Ужице

Ако изузмемо осмогодишњу школу као обавезан вид образовања, не мораш да завршиш ниједну другу да би била певачица. Дакле, за певање ти није неопходна средња или висока школа, неопходан ти је — глас. Међутим, желимо да ти скренемо пажњу да нема оних који су „преко ноћи“ постали певачи и то остали до старости: зато не очекуј да ти глас обезбеди доживотну егзистенцију. Пре или касније мораћеш да се позабавиш и неким „конкретнијим“ послом а то ће, бар без средње школе, бити прилично тешко.

ХИДРОГЕН НИЈЕ РЕШЕЊЕ

Видим да многим помажеш па се надам да ћеш и мени: купила сам шестопроцентни хидроген јер њиме желим да се ријешим маља на рукама и ногама, али не знам како се употребљава. Молим те да ми то објасниш. Интересује ме и да ли ће коришћењем хидрогена маље заувек нестати или само избледети. Ако знаш за неко боље средство, молим те да ми то кажеш јер их ја имам толико да ме другови називају „вукодлак“.

Жана Д.
Сарајево

Шестопроцентни хидроген ти неће помоћи да се заувек решиш маља. Њиме ћеш их само избелити и тако учинити мање упадљивим. Ако већ желиш да их уклониш, онда ти предлажемо да у некој од продавница козметичких производа или апотеци купиш „Опилку“ или „Депил“, депилаторе којима можеш да скинеш маље руку и ногу.

Мана свих депилатора је што они маље не уклањају трајно већ морају чешће да се користе. Нешто практичније решење представља употреба козметичког воска (и њега има у продавницама козметичких производа) који можеш сама да користиш. Пшшто се он употребљава у течном стању, загрејан, са њим треба бити веома опрезан јер може да изазове јаке опекотине. Зато ти саветујемо да се ипак обратиш неким козметичком салону где цела „операција“ скидања маља не траје дуже од тридесетак минута.

И, на крају, желимо још да ти кажемо да ти ни восак неће помоћи да се трајно решиш проблема: маље ћеш и даље морати да уклањаш, али једном у 20 или месец дана.

колико стотина наставака. Готово све те публикације потписују се измишљеним именима (потпуно је разумљиво зашто аутори не желе да се зна њихово право име) или немају баш никакву ознаку.

Дајући лажну слику о човеку и свету уопште, ласкајући ниским и мрачним прохтевима, шунд представља, кажу стручњаци, озбиљну опасност по васпитање младих генерација па многе земље покушавају да се од њега заштите — законом. Социолошки и психолошки посматран, шунд је израз истих криза као и порнографија, реклама и сензационализам уопште.

Упркос томе што се знају узроци и што се доносе закони који треба да га сведу на најмању меру, шунд све више продира у сва

ОТАЦ РОБИНСОНА КРУСА

Још једном ти се јављам с молбом да ми одговориш на питање која су најпознатија дела Хермана Мелвила и Данијела Дефоа?

Снежана из Сомбора

Најпознатија дела северноамеричког романијера Хермана Мелвила у којима је углавном описивао сопствене доживљаје су: „Тајпи“, „Моби Дик“, „Ому“, „Били Бад“. У најзначајнија дела енглеског књижевника Данијела Дефоа убрајају се романи „Робинсон Крузо“ који му је и донео светску славу, „Мол Фландерс“, „Пуконик Цек“, „Капетан Синглтон“, „Роксана“ и „Дневник из године куге“.

ПРИПАДАЈУ ИСТОМ РЕДУ

Нас четворица другова непрестано се свађамо око тога да ли је грлица голуб или не. Можеш ли ти да пресудиш?

Бобан Грубор,
Улица Јове Марића 48
Дрвар

Не постоји научна разлика између грлица и голубова: и једне и друге спадају у исти ред — *Columbidae*, односно голубове.

У УЏБЕНИКУ!

Желио бих да се бавим падобранством па ме интересује адреса неког падобранског клуба у За-

гребу. Волио бих и да нешто више напишеш о падобранству.

Борис Милојевић,
Кузмијева 21,
Загреб

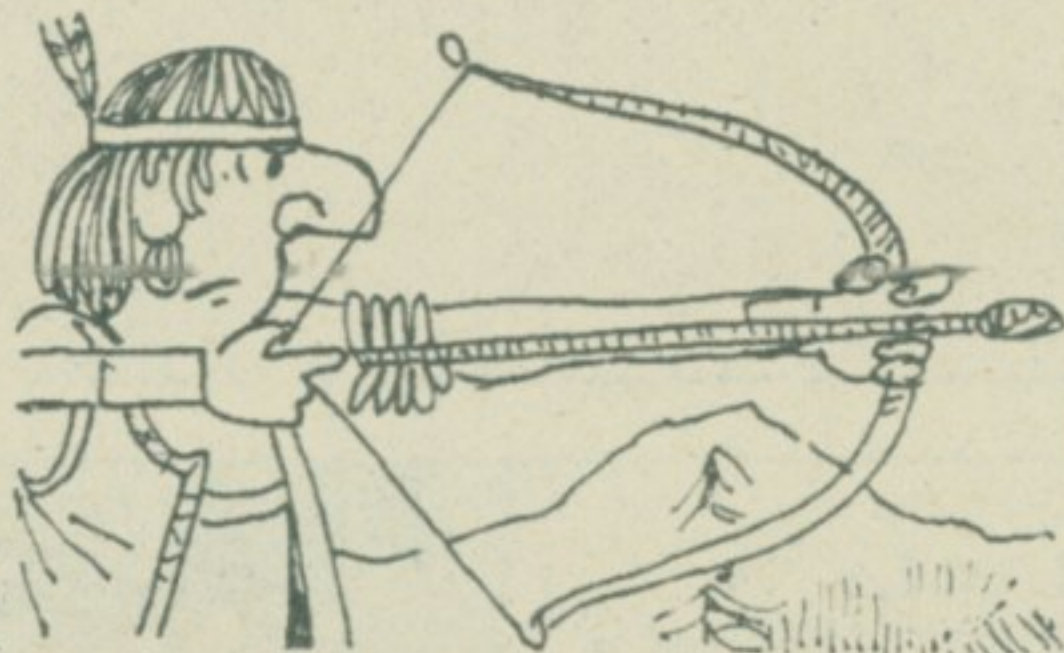
Обратит се Зракопловном савезу у Далматинској 12. Тамо ћеш добити све податке који те интересују. О падобранству смо исцрпно писали већ неколико пута па сматрамо да не би било умесно да то још једном учинимо. Да те, ипак, не бисмо сасвим разочарали рећи ћемо ти да ћеш, кад се будеш учланио у неки клуб добити и уџбеник падобранства у којем је у сасвим довољној мери обрађена и историја овог спорта.

ОД ЖИЛА И ДРВЕТА

Можеш ли у неколико реченица да ми објасниш од чега су Индијанци правили лук и стријеле?

Читалац из Сарајева

Као и други народи, и Индијанци су лук и стреле правили од гилкст штапа који су затезали тетивом од упреденст влакна, животињске жиле или ремена. Стреле су, такође, правили од штапа. Врх су, ради веће убојитости облагали металом.

УКРОТИЋЕ ЈЕ ФРИЗЕР

Редован сам читалац Забавника па бих вас молио да ми одговорите на питање које, верујем, интересује већи број читалаца: коса ми је благо таласаста а жалео бих да буде права. Смета ми и што неће да „легне“ кад је оперем. Можете ли да ми дате савет како да је негујем да би била онаква какву желим?

Читалац из Сомбора

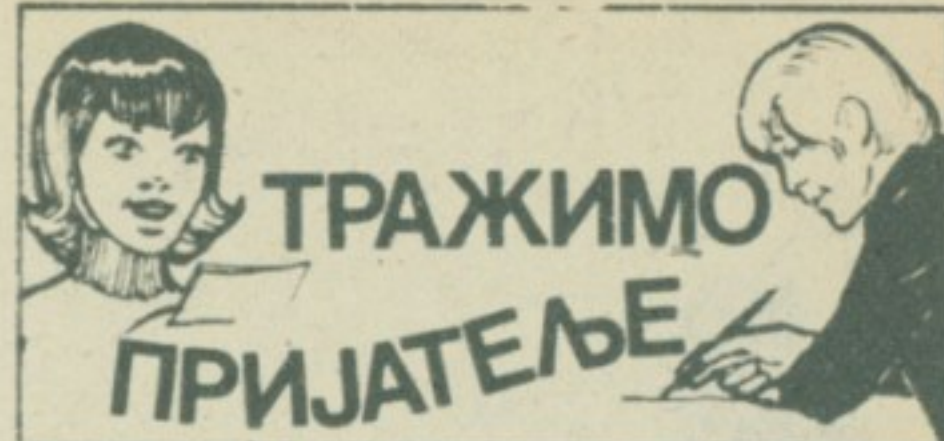
Таласаста и коврџава коса, како су нам рекли фризер, не може трајно да се исправи. Може само привремено, такозваним пеглањем. Значи, ако желиш да ти коса буде права, требало би да после сваког прања идеш код фризера. Тиме ћеш решити и један и други проблем. Наиме, после сваког прања фризер посипају косу „учвршћивачем“, специјалним лосионом који кроти власи и омогућава лакше и успешније обликовање фризура.

СРЕБРО И БРОНЗА

Занима ме који је наш рвач учествовао на Олимпијади у Мексику и које је место заузео?

Златко Давид,
Сесвете

На Олимпијским играма у Мексику 1968. нашу земљу представљало је 7 рвача: Хорват, Симић, Шутев, Ненадић, Човић, Маринко и Дамјановић. Двојица од њих успела су да освоје медаље: Стеван Хорват — сребрну а Бранислав Симић — бронзану.

Никола Шимуновић, 58000 Сплит, Првоборца 38 — 13 година, сакупља маркице, значке, стари и страни новац и плоче

Wiltrud Geuther, 6540 Stadtroda, Kirchweg 16. DDR — 14 година, дописивање на немачком, руском и француском, воли класичну и модерну музику, свира кларинет

Трајанка Шолева, 91400 Тигров Велес, Васил Главинов 70 — 16 година

Предраг Дедетић, 22324 Бешка, Жарка Зрењанина 37 — 13 година, навијач Црвене звезде, сакупља значке и маркице

Сузана Синобад, 58000 Сплит Пајићева 10 — 13 година, воли забавну музику и плес, сакупља значке, постере и плоче

Биљана Поповић, 26300 Вршац, Подвршанска 9-а — 12 година, воли забавну музику и сакупља плоче

Биљана Чокановић, 15214 Дебrc — 14 година, сакупља значке и навија за Црвену звезду

Младенка Манојловић, 15308, Ј. Лешница, Горњи Добрић — 18 година, воли музику, књижевност и спорт

Сања Подгорски, 41430 Самобор, Бенковићева 14 — 13 година, сакупља маркице и моли читаоце да јој пошаљу Забавнике од броја 1350 до броја 1480

Тони Ивањов, 92400 Струмица, Балканска 33 — 14 година, сакупља значке и постере

Јасмина Благојевић, 19250 Мајданпек, Маршала Тита, „Звезда“ 1/20 — 15 година, воли спорт и музику, сакупља значке, писма и хемијске оловке

Снежана Цвитак и Весна Луцијанић, 47000 Карловац, Мала Јелса 3-а — 15 година, желе да пронађу Роберта Склепића из Чаковца и Зорана из Београда са којима су се упознале прошле године на летовању

Сања Топалов, 21400 Бачка Паланка, Михаља Шама 3 — 13 година

Милица Мишков, 21400 Бачка Паланка, Михаља Шама — 13 година

ПОТРАЖИТЕ НА ВАШЕМ КИОСКУ НОВИ БРОЈ ВАШЕГ ЛИСТА

ПОЛИТИКЛА Мозаик

ЕНИГМАТСКЕ ЧАРОЛИЈЕ:

СЕДАМ ПОВЕЗАНИХ МАГИЧНИХ КВАДРАТА

„МОЗАИКОВЕ“ УКРШТЕНЕ РЕЧИ

НАГРАДНО АНАГРАМИРАЊЕ

ПРИЛОЗИ НАЈИСТАКНУТИЈИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ЕНИГМАТА

ПОСТЕР У ОВОМ БРОЈУ:
ДОБИТНИЦА ОВОГОДИШЊЕ
„ЗЛАТНЕ АРЕНЕ“ ЗА УЛОГУ
У ФИЛМУ „ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ“

МИРЈАНА
КАРАНОВИЋ

WALT
Disney

МИКИ

